

Tres textos de
Manuel
de Pedrolo

La nostra mort de cada dia (1956)

Tècnica de cambra (1959)

L'ús de la matèria (1963)

Edició a cura de Jordi Coca

Repertori Teatral Català

Presentació general

Guillem-Jordi Graells, que avui encara és qui millor ha estudiat el teatre de Manuel de Pedrolo, el classifica en tres grans etapes: la primera aniria del 1951 fins al 1956, la segona —que per Graells és un trienni teatralment fecund— s'estendria del 1957 al 1959 i la tercera abastaria del 1962 en endavant. Al llibre *Pedrolo Perillós?* (COCA: 1973), Pedrolo constata que abans de *La nostra mort de cada dia* havia fet altres provatures escèniques que de seguida va rebutjar, cosa que també confirma Maria Aurèlia Capmany tot donant-ne els títols (CAPMANY: 1958). De fet, Pedrolo admet amb reserves *La nostra mort de cada dia*, i ho fa perquè ja s'havia editat i estrenat.

De *Cruma*, la primera peça que ell considera de bon grat, en descriu l'origen heideggerià i, de passada, aprofita per dir que potser és l'única que podria relacionar-se amb aquesta cosa imprecisa que hem qualificat de teatre de l'absurd (ESSLIN: 1961) ja que va ser escrita sota l'influx reconegut del teatre de Beckett i el també evident de Jean-Paul Sartre. Influències al marge, en una nota que consta com a apèndix al segon volum del seu teatre complet —i que es podria referir perfectament al conjunt de la seva narrativa— Pedrolo diu que el seu propòsit és «fer visibles alguns aspectes del nostre capteniment quan ens refugiem en la mala fe, en la falsa ignorància, en la hipocresia matisada d'ingenuïtat, en tot un conjunt d'actituds inhibidores adoptades més o menys voluntàriament per tal de fugir de nosaltres mateixos i del pes de les nostres accions» (PEDROLO: 2000).

La tria de les obres que proposem pertany, doncs, a les tres etapes, i en queda fora la més coneguda del teatre de Pedrolo: *Homes i No*, de 1957. La primera, *La nostra mort de cada dia*, va ser escrita tres anys després de la novel·la *Mister Chase, podeu sortir*, que té un paral·lelisme evident amb el *Huis clos* de Sartre —una peça teatral que per la proximitat als postulats existencialistes de *L'Être et le Néant* pot ser considerada al cor mateix d'aquest moviment. Tanmateix, caldria tenir en compte que Pedrolo escriu *La nostra mort de cada dia* gairebé immediatament després de la singular novel·la humorística *Cops de bec a Pasadena* i de *Introducció a l'ombra*, una narració en què novament Sartre és evident.

Durant aquells anys Pedrolo tracta intensament temes existencials que d'una manera o altra seran presents al llarg de tota la seva producció: la mort, el traspàs de la vida a la mort, com ens condiciona l'enigma del més enllà, la relació amb els altres, les dificultats de

comunicació, l'autenticitat i la responsabilitat dels nostres actes, la lluita contra l'opressió i contra el que ell anomena les fronteres interiors. Tot i això, tant a *Cops de bec a Pasadena* com a *La nostra mort de cada dia* l'humor és present de manera destacada.

Tècnica de cambra tanca el segon període de producció escènica de Pedrolo i suposa una diferència considerable amb els textos anteriors. La situació que ens proposa sembla més real, fins i tot té algunes connotacions psicològiques, i ens mostra la brutalitat de l'autoritarisme, el poc sentit de les relacions humanes destructives, els sotmetiment dels uns als altres, i la necessitat imperiosa de la revolta, de qualsevol mena de revolta possible, per dotar la vida de sentit. La veu externa de la dispesera estableix les regles del joc, ben previsible, i aquest fet contrasta amb la ingenuïtat dels personatges, fins i tot dels que són destructius. L'arribada a la cambra, les imposicions, les batalles pels llits i pels objectes, els lligams que s'estableixen entre els personatges, tot vol mostrar-nos «l'autèntica naturalesa de la situació» a què Pedrolo es refereix a l'esmentat apèndix al seu teatre complet. De fet, aquesta revolta ineludible la trobem dos anys abans a les novel·les del cicle «La terra prohibida», i dos anys més tard a *Acte de violència*, cosa que confirma la coherència de l'evolució de Pedrolo tant en la narrativa com en el teatre.

L'ús de la matèria ja és del tercer període establert per Graells, i, novament, l'element extern és central en el plantejament dramàtic. Efectivament, «els de fora», imposen les condicions absurdes de treball als dos buròcrates que són en despatxos paral·lels. Viuen atemorits, els terroritza un paper en blanc, són ens kafkians, víctimes d'una maquinària burocràtica absurda, fan còpies del documents que han de destruir... Pedrolo descriu en més d'una ocasió el seu teatre com «realista», tot i que matisa de seguida que vol eixamplar artísticament els dominis de la realitat.

Fitxa de lectura

Autor

MANUEL DE PEDROLO (1918-1990)

Títol

La nostra mort de cada dia (1956)

Edició

La nostra mort de cada dia. Palma de Mallorca: Editorial Moll, 1956. (Biblioteca Raixa; 33)

Personatges

Marina, Maria Lluïsa, Mare, Àvia, Dolores, M., Pare, Metge.

Estrena

Argentina. Companyia del Casal de Catalunya a Buenos Aires. 12 d'agost de 1962. Hi ha una segona estrena el 21 d'abril de 1963 amb els canvis de repartiment que són entre parèntesis. Escenografia: Ricard Escoté Pujadas. Intèrprets: Pepita Gual, Mercè Vives, Palmira S. de Judas (Concepció S. de Villaverde), Margarita Gual, Dolores V. de Ortega, Pere Padrós (Florentí Villaverde), Josep M. Saborit, Antoni Ortega. Direcció: Jordi Arbonès.

Programes consultats al Dipòsit Digital Jordi Arbonès de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Gènere

Teatre absurdista.

Temàtica-sinopsi

L'arribada de la mort en una família i les reaccions que tenen els diferents personatges.

Espais

Interior d'una casa en una ciutat qualsevol. Primer rebedor i sala d'estar, després dormitori i finalment habitació espaiosa gairebé nua.

Títol

Tècnica de cambra (1959)

Edició

Tècnica de cambra. Palma de Mallorca: Editorial Moll, 1964.
(Biblioteca Raixa; 67)

Personatges

Cluc, Samir, Belet, Valva, Cacansa, Cleda, Alona, Veu de la dispesera.

Estrena

Barcelona. Agrupació Dramàtica de Barcelona. Palau de la Música Catalana, 7 d'abril de 1961. Escenografia: A. Bachs Torné. Intèrprets: Immaculada Genís, Mercè Costa, M. Assumpció Forns, Griselda Barceló, Lluís Bosch, Miquel Boleda, Alexandre Aixelà, M. Rosa Fàbregas. Direcció: Francesc Balagué

Gènere

Teatre absurdista.

Temàtica-sinopsi

Diversos personatges en una cambra on es generen relacions de força i de dependència.

Espai

Interior d'una habitació.

Títol

L'ús de la matèria (1963)

Edició

L'ús de la matèria. Pròleg de Xavier Fàbregas. Barcelona: Edicions 62, 1977. (Els llibres de l'Escorpí. El galliner; 35)

Personatges

Sore, Filfa, Granut, Bompima-Balera, Sra. Greda, Granell, Secretari, Inspector Cordis, Testimoni, Missatger.

Estrena

Valls. Grup del Teatre Principal, 3 de juny de 1978.
Escenografia: Francesc Llagostera. Direcció: Antoni Cartaña (teatre amateur).

Barcelona. Companyia del Teatre Regina, 14 de març de 1984. Escenografia: Ramon Ivars. Intèrprets: Rafael Anglada, Enric Arredondo, Josep Minguell, Enric Serra, Encarna Sánchez, Jordi Martínez, Miquel Graneri, Xavier Ucar. Direcció: Joan Maria Gual (teatre professional).

Gènere

Teatre absurdista.

Temàtica-sinopsi

Uns buròcrates als quals s'imposen des de fora condicions de treball absurdes a les quals els és pràcticament impossible d'oposar-se.

Espais

Dues sales-despatx comunicades per una porta, amb taules de treball i grans quantitats d'expedients i documents.

Bibliografia bàsica

- ARBONÈS, Jordi. *Pedrolo contra els límits*, Barcelona: Aymà, 1980.
(La Mirada)
- CAPMANY, Maria Aurèlia. «Reixes a través». A: *Cita de narradors*.
Barcelona: Editorial Selecta, 1958.
- COCA, Jordi. *Pedrolo perillós?* Pròleg de l'autor. Barcelona: Dopesa,
1973. Hi ha una edició de 1991, també amb pròleg de l'autor.
Barcelona: Edicions de la Magrana. (L'esperver llegir; 31)
- ESSLIN, Martin. *The Theater of Absurd*. Nova York: Doubleday, 1961.
- FÀBREGAS. *Història del teatre català*, Barcelona: Editorial Millà, 1978.
- GRAELLS, Guillem-Jordi. «Rellegir el teatre de Pedrolo». *URC* (Lleida:
Ajuntament de Lleida / Pagès Editors), núm. 2 (febrer 1990),
p. 46-53.
- PEDROLO, Manuel de. *Si em pregunten, responc*. Barcelona: Editorial
Proa, 1974.
- PEDROLO, Manuel de. *Teatre 1 i 2*. Barcelona: Edicions 62, 1999-2000.
- RABASSÓ, Carlos A. *El teatro de Manuel de Pedrolo: 1954-1977*. Tesi
doctoral. Director de recerca: M. Serge Salaün. Université de la
Sorbonne Nouvelle Paris III. UFR d'Études Ibériques et Latino-
Américaines, 1989.
- WELLWARTH, G.E. *Spanish Underground Drama: Manuel de Pedrolo*.
The Pennsylvania State: UP, 1972.

La nostra mort de cada dia

PERSONES DRAMÀTIQUES

MARINA
MARIA LLUÏSA
MARE
ÀVIA
DOLORS
M.
PARE

L'acció té lloc a una ciutat qualsevol, avui.

Primera edició: Palma de Mallorca, Editorial Moll, 1958. («Biblioteca Raixa», núm. 33.)
Aquesta obra va ser estrenada per la Companyia del Casal de Catalunya a Buenos Aires,
el 21 d'abril de 1963.

ACTE PRIMER

Escenari partit. A la dreta rebedor convencional: consola, mirall, penjador i dues banquetes. Tres portes: la de sortida del pis, a la dreta; una al fons, que mena als interiors de la casa, i una altra a l'esquerra, que comunica amb la sala d'estar. L'esquerra de l'escenari és ocupat per aquesta sala d'estar, que comunica, al fons, amb el menjador, del qual de fet només està separada per unes cortines, que durant la representació estan obertes. Al menjador: taula, trinxant, una tela a la paret del fons, finestra a l'esquerra; sis cadires. A la sala d'estar: a l'esquerra un escalfapanxes simulat que amaga un radiador elèctric, amb dues cadires a banda i banda. Al racó que forma aquest escalfapanxes amb la paret, un divan, una banqueta i una taula rodona; a la dreta, al costat de la porta que mena al rebedor, un moblet biblioteca amb molt pocs llibres i un pitxer de flors al damunt.

En aixecar-se el teló, el PARE està instal·lat a una de les cadires properes al radiador, llegint el periòdic; l'ÀVIA, a la butaca del costat de la tauleta, fa mitja; la MARE entra i surt del menjador per una porta invisible des de la sala i que comunica amb la cuina: para taula. El PARE deixa un moment el diari, es treu el rellotge de la butxaca i consulta l'hora.

PARE (de mal humor): Cada dia vénen més tard... Són les dues tocases.

MARE (posant els plats a taula): Es deuen haver entretingut...

PARE: D'això em queixo!

L'ÀVIA sospira, es mira l'un i l'altre i retorna a la seva feina.

MARE: La Maria Lluïsa no surt fins a dos quarts de dues, ja ho saps, i si el tramvia se li escapa, s'ha d'esperar un quart...

PARE: Però la Marina plega a la una. Voldria saber què fa, durant aquesta hora!

MARE: Diu que més s'estima venir a peu. També s'ha d'esperar...

PARE: La qüestió és parar ben poc a casa. No sé pas com són, aquestes noies!

MARE: Són joves...

PARE: Tu sempre trobes una excusa.

MARE: No; però me'n faig càrrec.

PARE: També me'n faig jo, però em sembla que no els costaria pas gaire de ser una mica puntuals a l'hora de dinar.

La MARE no contesta i ell torna a submergir-se en la lectura del periòdic. La Mare es retira però torna a presentar-se immediatament, ara amb una ampolla d'aigua i una altra de vi, que deixa sobre la taula. S'obre la porta del pis i entra M., un xicot ben plantat d'una trentena d'anys. Tanca amb un cop lleu que se sent des de la sala d'estar.

ÀVIA (aixecant el cap): Ja són aquí!

PARE: Ja era hora!

El xicot, que fumava, esclafa la punta de la cigarreta contra un cendrer que hi ha sobre la consola. Davant l'espill, s'arregla el nus de la corbata.

MARE (estranyada del silenci, cridant): Nenes...

M. deixa l'espill, obre la porta que dóna a la sala d'estar i hi penetra.

M.: Bon dia. Sóc jo, senyora Fortis... (S'atura i els mira, vagament somrient.)

La MARE surt a la sala mentre el PARE, sorprès, s'incorpora. L'ÀVIA segueix asseguda, però ha interromput el seu treball.

PARE: Vós... i qui sou vós?

MARE: Oh, i com heu entrat?

M. (es fica la mà a la butxaca, en treu una clau i la mostra): Amb això.

PARE (per ella): Té la clau!

M.: Tinc la clau de totes les cases.

El PARE i la MARE es miren, estranyats.

PARE: La clau de totes les cases?

M.: Sí, de totes.

MARE: Però qui sou? Un lladre?

M. (somriu): Fins a cert punt. He vingut a buscar la Marina.

MARE: La Marina no hi és.

M.: No tardarà gaire; m'esperaré.

PARE: Senyor... senyor...

M.: M.

PARE: M.?

M.: Sí, en aquest país M.

PARE (*s'arronsa d'espatlles*): Bé, doncs, senyor M..., no voldria ser descortès (*amb ironia*), però, ¿ens podríeu explicar per què teniu la clau de totes les cases?

M.: Sí. Per a poder-hi entrar quan és l'hora.

PARE i MARE (*alhora*): Quina hora?

M. (*amb naturalitat*): La darrera...

La MARE el mira, incomprendiva. El rostre del PARE, en canvi, es trasmuda.

PARE: No voldreu dir que...

M. (*assentint amb la testa*): Exactament. Sóc jo.

PARE (*a la seva esposa, excitat*): És ell!

MARE: Qui?

PARE: Ell! (*Amb veu fosca.*) La Mort!...

MARE (*retrocedint nerviosament*): No!

ÀVIA (*des de la butaca, tota agitada, deixant caure les agulles*): No, no, no!...

M. (*somrient*): Tranquil·litzeu-vos, senyora, no és tan greu...

MARE: No és tan greu! (*Es posa a somiquejar.*)

PARE (*refent-se*): Però això és una broma, oi? (*Avança cap al xicot.*) I una broma de mal gust, no cal dir-ho.

M. (*amb un gest, l'invita a aturar-se*): No us precipiteu, podríeu lamentar-ho.

PARE (*aturant-se, però encara enèrgic*): ¿Us en voleu anar o us estimeu més que us tregui?

M.: Ni una cosa ni l'altra. He vingut per la Marina.

MARE (*plorant*): Pobra Marina!

PARE (*impacient*): Deixem-nos de comèdies!

ÀVIA (*repeteix*): Pobra Marina!

M. (*mirant primer l'una i després l'altra*): Per què? Què saben vostès?

PARE: I vós? Què sabeu vós? ¿És que us penseu que us crec? (*Torna a avançar.*)

M.: Més val que no us mogueu. Tot allò que jo toco...

PARE (*alentint*): És bo per a dir...

M. (*somrient*): Molt bé, aquí teniu la meva mà. (*L'allarga.*)

MARE (*precipitadament, al seu marit*): No el toquis!

PARE (*retrocedeix una mica*): Aneu-vos-en...

M. (*sens fer-ne cas*): Que potser us estimeu més que ho provi amb una altra persona... (*Faceciós.*) ¿Amb l'àvia, per exemple? (*Se la mira.*)

ÀVIA (*encongint-se més i més en la seva butaca, espantada*): No, no, no.

M. (*avança cap a ella*): Sí?

ÀVIA: No, no!...

M. *s'atura i els contempla tots, l'un darrera l'altre. La MARE deixa de plorar i es mira el seu marit.*

MARE: Esteve... La teva mare ja és vella...

M. *somriu. Hi ha un moment de silenci mentre marit i muller es fiten gairebé durament.*

PARE: Però és la meva mare!

MARE (*se li acostà*): Sí, ja ho sé, Esteve. ¿Però qui val més, ella o la teva filla? (*L'agafa pel braç.*)

PARE (*se'n desfà*): No ho sé... (*Preocupat, retrocedeix cap a l'escalfapanxes.*)

MARE: La teva mare ja ha viscut...

ÀVIA: No, no, Esteve... Dignes que no! No, no!...

El PARE s'asseu sense contestar.

M.: Si m'ho permeteu, jo puc resoldre aquest punt tan delicat...

M'he ofert a mostrar-vos qui sóc, però no he dit que acceptaria un canvi. He vingut per la Marina, no per l'àvia.

MARE: Però ella és vella!

M.: Per això mateix no m'interessa.

MARE: Però de totes maneres s'ha de morir aviat!

ÀVIA (*tapant-se la cara amb les mans*): No, no!...

M.: Tothom s'ha de morir... Vós mateixa...

MARE (*insegura*): Però no ara...

M. Qui sap? (*Fa un pas cap a ella.*)

MARE (*retrocedit amb un esgarip*): No!

M. (*l'atura*): Veieu? Dieu que no. Per què doncs ella?...

MARE (*agressiva de cop*): I per què la Marina?

M. (*s'arronsa d'espatlles*): Perquè està madura...

MARE: Als vint anys?

M.: Als vint anys. Fa temps que em busca sense saber-ho. I avui ens hem de trobar... (*Mira al seu voltant.*) Fins i tot m'estranya que tardi tant...

PARE (*com decidint-se, torna a aixecar-se*): Molt bé, admetem tot això que assegureu... Però vós sou com nosaltres... un home...

M.: En aparença...

PARE: En aparença. ¿Però pot privar-nos això de parlar com persones raonables?

M.: No, que jo sàpiga.

PARE: Si és així, ja comprendreu que ens cal una explicació... Estimem la Marina i no podem permetre que ens la prenguin. Suposo que us en feu càrrec?

M.: Perfectament. Però hi ha un amor més fort que el vostre: el meu.

PARE: El vostre? (Sorprès.) Estimeu doncs la Marina?

M.: Sí.

PARE: Però com? De quina manera? Amb què?

M.: Amb la mateixa amor que ella sent per mi, amb aquesta amor que l'ha fet citar-me aquí...

PARE (més sorprès encara): Que ella us ha citat?...

M.: Sí.

La MARE, inobservada, retrocedeix a poc a poc cap al menjador. Desapareix.

PARE: Però no ha vingut...

M.: Ja vindrà. Potser la meva impaciència ha fet que m'avancés una mica. Però ella vindrà.

PARE: I si no ve?

M.: No és costum faltar a una cita meva. N'hi ha que vacil·len... no estan segurs... però sempre acaben acudint.

PARE: Això ja ho sé. Però no per pròpia voluntat.

M.: Sí, per voluntat pròpia... Quants anys teniu? Cinquanta?

PARE (sense comprendre): Sí, cinquanta-un.

M.: I no sabeu encara que a la mort se l'estima?

PARE: No, no ho sé...

M. (girant-se): I vós, àvia?

ÀVIA (com hipnotitzada): No, no, no!

M. (riu): Només els vells no m'estimen! Per això no acaben de morir-se mai. S'explica. Pensen: què pot donar-nos?

La MARE surt per la porta que de l'interior dóna al rebedor, obre la de l'escala i se'n va sense fer soroll.

PARE: I als joves, què podeu donar-los?

M.: La joventut que perdrien.

PARE: No ho entenc.

M.: I per què ho voleu entendre? De què us serviria? I, parlant amb el cor a la mà, quantes coses enteneu?

PARE: Poques, molt poques, és veritat! (Allarga la mà i de la lleixa de l'escalfapanxes agafa un paquet de cigarretes.)

M.: Així m'agrada! Ara esteu tranquil...

PARE: No, mai no he estat tranquil; i ara menys que mai. Voleu fumar?

M.: Gràcies. Ara no.

PARE (*amb ironia*): Us podeu permetre de no tenir vicis ni mals costums.

M.: No sigueu irònic. No us va bé. I, després, tampoc no ho encerteu.

El PARE encén una cigarreta i es posa a passejar amunt i avall. M., com per compensar aquest moviment, s'acosta a la cadira.

M.: Em permeteu? L'espera sembla que va per llarg...

PARE: No, No, feu; com si fóssiu a casa vostra! De fet, totes les cases són casa vostra, m'imagino...

M. (*s'asseu*): Sí, una mica... (*Es tomba cap a l'ÀVIA*): I vós, àvia, quants anys teniu?

ÀVIA: Jo...no, no!

M. (*al PARE*): És que només sap dir això?

PARE: L'heu espantada. Té setanta-nou anys. Ja teniu raó de dir que no us estima...

M. (*reflexivament*): De totes maneres, és perquè mai no ha pensat en mi com cal.

PARE (*s'atura al seu davant*): ¿És que cal pensar en vós d'una manera determinada?

M.: Sí.

PARE (*pensatiu*): Així, si algú no hi pensés mai...

M.: Tothom hi pensa un dia o altre.

PARE: Però imagineu-vos que no. Us ho podeu imaginar, oi?

M.: Sí, puc imaginar-me que m'ho imagino.

PARE: Doncs bé, imagineu-vos que us imagineu que algú no pensa mai en vós d'aquesta manera que cal... Què passaria?

M.: No res.

PARE: Voleu dir que no moriria?

M.: No.

PARE: Però fins ara tothom s'ha mort...

M.: Sí.

PARE: Hi ha doncs alguna cosa que ens obliga a pensar en vós de la manera escaient...

M.: Sí i no.

El PARE se'l mira, interrogatiu.

M.: Sí i no. Us hi obligueu vosaltres mateixos. La vida és massa llarga...

PARE (*riu amargament*): Aquesta sí que és bona! ¿Com pot ser massa llarga quan es mor als vints anys?

M.: El temps no té res a veure amb això. La llargada d'una vida es mesura per una norma interior. Des d'aquest punt de vista, la Marina és més vella que l'àvia.

PARE: Sí? Pobre infant!

M.: No sabeu res d'ella.

PARE: I vós sí?

M.: Jo sí.

PARE: Suposem-ho... Però dieu que cal pensar en vós d'una certa manera. Voleu dir amb amor?

M.: Sí, però no amb la mena d'amor a què us referiu. Amb l'amor que finalment us fa comprendre que jo, el meu veritable jo, no té res a veure amb la carcassa.

PARE: Però la mort és també una cosa física, no?

M. (*amb un somrís fi*): També... Ara ho comenceu a capir. Sigueu lògic i continueu...

PARE (*es queda mirant-lo fixament*): Ja ho veig. Però si segueixo...

M.: Acabareu estimant-me.

PARE: I aleshores?

M.: Us vindré a buscar.

PARE (*reflexiona*): No pot ser. No tothom és capaç de seguir un raonament lògic fins al final.

M.: Ni jo he dit que fos necessari. Pot arribar-se a comprendre de moltes maneres. Pot arribar-se a una seguretat sense haver de passar pel cervell...

S'obre la porta del pis i entra MARIA LLUÏSA. Tanca sorollosament.

PARE (*sobresaltat*): Ah! (*Es precipita cap a la porta que mena al rebedor i la bada. M. no es mou.*) Ah! (*Amb un sospir.*) Ets tu, Maria Lluïsa...

MARIA LLUÏSA (*estranyada*): Pare, què us passa?

PARE: No res.

MARIA LLUÏSA (*mentre es treu l'abric*): Qui us pensàveu que era?

PARE: La Marina.

MARIA LLUÏSA: Encara no ha tornat?

PARE: No. I més val que no tomi.

MARIA LLUÏSA (*penja l'abric i es gira*): Pare! Què dieu?

PARE: No res. Més val que vagis a la teva habitació...

MARIA LLUÏSA: Per què?

PARE: Hi ha una visita.

MARIA LLUÏSA: Ah, bé!

El PARE retrocedeix i torna a entrar a la sala, tancant curosament la porta al seu darrera. MARIA LLUÏSA surt per la porta que mena a l'interior.

PARE (a M.): No era la Marina.
M.: Ja ho sé. Era la Maria Lluïsa.
PARE: També la coneixeu?
M.: Conec tothom.

La MARIA LLUÏSA espia des del menjador, fora de la vista dels dos homes.

PARE (vacil·lant): I... si és així... vull dir si la coneixeu... em permetreu una pregunta?
M.: Digueu.
PARE (àvidament): En té per molt de temps, ella?
M.: No ho sé.
PARE (sorprès): No ho sabeu?

La noia ha anat avançant. M. la descobreix.

M. (mirant-la): No ho puc saber abans...
PARE: Abans de què?
M.: Abans que m'estimin.

Ell i la noia es miren amb molta atenció. El PARE es gira i descobreix també la presència de la filla.

PARE: Maria Lluïsa! Què t'havia dit?
MARIA LLUÏSA: Ja ho sé...
PARE (molestat): I per què...?
MARIA LLUÏSA (a M.): Ens coneixem, oi?
M.: Vagament. (S'aixeca.) Una vegada vam estar a prop l'un de l'altre.
PARE (sobresaltat): Què dieu?
M.: Que vam estar a prop l'un de l'altre. Quan l'accident del cotxe.
PARE: Ah!
MARIA LLUÏSA (incomprensiva): ¿Quan l'accident del cotxe?
M.: Sí, aquell cop que vau prendre mal.
MARIA LLUÏSA: Éreu... sou un dels doctors? No recordo...
M.: No, sóc M.
MARIA LLUÏSA: M.? (De sobte obre molt els ulls.) Oh, M.!!
M.: Heu comprès?
MARIA LLUÏSA (sense donar mostres de pànic): Sí.
PARE (per ell): I ho diu amb aquesta tranquil·litat!
MARIA LLUÏSA: Heu vingut per mi?
M.: No, per la Marina.
MARIA LLUÏSA: Per la Marina! (Al PARE.) I on és, la Marina?
PARE: No ho sé. Ja t'he dit que no ha tornat.

MARIA LLUÏSA (*de nou a M.*): Però vós, un ésser de carn i ossos...

M.: Així és. O així ho sembla.

MARIA LLUÏSA (*fascinada*): I jove... i ben plantat...

PARE: Maria Lluïsa!

M. (*somriu*): No temeu.

MARIA LLUÏSA: Us podríem creuar pel carrer i no reconèixer-vos...

M.: Em passa cada dia, això...

MARIA LLUÏSA: I ningú no se n'adona...

M.: Sí, alguns sí.

MARIA LLUÏSA: Sí? Com?

M.: De mil maneres... Quan de cop una ditada els recorre la pell... una mica d'aire els fa estremir... un calfred qualsevol els posa la pell de gallina... Quan els sembla sentir unes passes al darrera i es giren per no trobar ningú... quan en una habitació no se senten ben bé sols... quan els guanya un pressentiment, una angoixa...

MARIA LLUÏSA: No pot ser...

M.: Per què no?

MARIA LLUÏSA: Ara sou aquí... i no sento res... res del que dieu.

PARE: Ni jo.

M.: No. Perquè sabeu positivament que sóc jo.

PARE: Amb més motiu ens hauríem d'espantar.

M.: L'àvia s'ha espantat. Vós mateix, al principi...

MARIA LLUÏSA: Però jo no.

M.: Perquè sou tan jove.

MARIA LLUÏSA: I els joves no temen la mort?

M.: No hi creuen quan no la busquen.

MARIA LLUÏSA: I quan la busquen?

M.: Aleshores l'estimen... és com un amic.

MARIA LLUÏSA (*pensativa*): Com un amic...

PARE: Dèieu que jo, al principi... Però i ara? Ni us temo ni us estimo.

M.: És que tampoc no creieu en mi.

PARE: Hi he de creure. M'amenceu amb prendre'm una filla...

M.: Però encara no us l'he presa. Per això no hi creieu. Sigueu sincer!

PARE: Potser no...

MARIA LLUÏSA: Però com és possible? Qui en pot dubtar?

M. (*al PARE*): Per a vós, tot això és una discussió... acadèmica.

PARE: Potser sí. Com diu la Maria Lluïsa, sou una persona d'aspecte més aviat plaent.

M.: Gràcies. Si no ho fos, ningú no em voldria seguir.

MARIA LLUÏSA: Però... i els que rebutgeu?

M.: No he rebutjat mai ningú... La meva amor pot abraçar tota la humanitat.

MARIA LLUÏSA: Tanmateix...

PARE: Sí. Tanmateix... ¿i si tanmateix fos una facècia estupenda?

M. (*natural*): És una facècia.

MARIA LLUÏSA i PARE: Eh?

M. (*somrient*): És una facècia. Però no la mena de facècia que us penseu.

PARE: Parleu seriosament?

M.: Parlo seriosament. Però us penseu que sou vius i no ho podeu saber.

MARIA LLUÏSA (*estranyada*): Ens pensem que som vius?

M.: Sí, només això.

PARE: Però... i la sang que circula per dintre meu, i jo que em moc i em sento, jo que tinc un cos i...

M.: Tot això és veritat. Però és una facècia.

PARE: No és possible. Pregunteu-ho a l'àvia.

M.: A l'àvia li falta el sentit de l'humor. Després, és massa vella. A mesura que envelliu, us allunyeu de la veritat...

Tots es miren l'ÀVIA.

ÀVIA: No em vull morir...

M.: Veieu? Pregunteu-li per què vol viure.

MARIA LLUÏSA (*apropant-se a la vella*): Àvia, per què voleu viure? No heu viscut prou?

ÀVIA: No, no! Jo vull viure sempre...

MARIA LLUÏSA: Per què?

ÀVIA: És bo, viure.

MARIA LLUÏSA: Bo per a què?

L'ÀVIA mou els llavis, parla inintel·ligiblement.

MARIA LLUÏSA: Què dieu?

M.: No diu res. No ho sap. No ho sap ningú.

PARE: Però si no és bo viure, tampoc no és bo morir.

M.: La mort no és morir, sinó ser mort.

PARE: Doncs no és bo ser mort.

MARIA LLUÏSA: Qui sap?

M. (*al PARE*): Ho heu sentit? La vostra filla, una noia de dinou anys, pregunta ¿qui sap? ¿Us recordeu de quan éreu jove? I vós (*es tomba a l'ÀVIA*), ¿Us en recordeu, encara que faci tant de temps?

ÀVIA: No, no!

PARE: Jo sí. Però aleshores encara era millor ser viu; sí, molt millor.

M.: No, ser viu no és cap realitat. Ni imaginària. Ningú no és viu. Voleu dir viure.

PARE: Però viure és ser viu.

M.: Viure no és ser de cap manera. Només la mort és. Per això la vida... la vida solament existeix...

PARE: Que em pengin!

M.: El ser autèntic no és canvi, sinó repòs. Ser per sempre...

PARE: O no ser...

M.: O no ser. És el mateix.

PARE: No pot ser el mateix.

M.: Com ho podeu afirmar?

PARE: Si no ho puc afirmar ara, no ho podré afirmar mai.

M.: No amb paraules. Però les paraules són... una excrescència.

PARE: Hi ha els sentiments que les dicten.

M.: Però no els sabeu interpretar.

MARIA LLUÏSA (*convençuda*): És veritat.

PARE (*es gira cap a ella*): I tu què saps?

MARIA LLUÏSA: No ho sé, ho sento. Ho he sentit sempre, però mai com ara no me n'havia adonat amb aquesta... lucidesa. Per això sé que vós (*a M.*)... vós no existiu. (*Es planta a riure.*)

M. (*sense ofendre's*): Només sóc, jo.

MARIA LLUÏSA: Sí, era això el que volia dir.

PARE (*amoïnat*): Però existiu o no existiu?

M.: Tot és u, al capdavant.

PARE: No; no podeu fer-me creure que tots som a la mateixa banda. Entre els morts i els vius...

MARIA LLUÏSA: Res no ens separa, pare.

M.: Res d'essencial.

PARE: No pot ser. Us dic que sí! Tothom ho sap, tothom ho sent...

Si res no ens separés, per què, per què hauríeu hagut de venir a buscar la Marina, per què vindríeu a buscar-nos a tots, a poc a poc?

M.: Parlant amb propietat, jo no busco ningú...

PARE: Us busquem, doncs.

M.: Ni això.

PARE (*sorprès*): Però si vós mateix ho heu dit!

M.: Era una manera de parlar. Per entendre'ns, només.

PARE: Doncs què?

M.: Simplement: us reconeixeu finalment pel que sou. Us descobriu...

PARE: Aleshores, la mort...

M.: És cadascú de vosaltres.

PARE: I vós, en aquest cas, què hi pinteu?

M. (somriu): ¿Però és que encara no us heu adonat que tots em veieu diferent, que no sóc el mateix per a cadascú de vosaltres?...

Se sent la porta del pis i tots callen. Entra la MARE, i es queda un moment recalcada contra la paret, com si li calgués recobrar la respiració.

PARE (cridant): Ets tu, Marina?

MARIA LLUÏSA (se'n va cap a la porta de comunicació i l'obre): Marina...
(Descobreix que és la MARE, però s'espanta quan veu el seu esgotament. Surt del tot al rebedor): Mare! Què us passa?

MARE (somriu penosament): Res, Maria Lluïsa. Només que estic una mica cansada...

MARIA LLUÏSA: Però d'on veniu? On éreu?

MARE: Deixa'm respirar...

PARE (fent uns passos cap a la porta): Maria Lluïsa, què feu?

MARIA LLUÏSA: Ja venim. És la mare.

La dona se separa de la paret i avança cap a la sala. La noia la segueix. La MARE s'atura al llindar, d'on retrocedeix el PARE, que s'havia quedat allí, i els mira tots, sense dir res. Fa un altre pas i somriu, joiosament. Per fi es mira M.

MARE: Ja no podeu res contra ella. Està salvada!

PARE: Salvada? Com?

MARE (trionfant): No vindrà. L'he avisada i no vindrà. La cita ha estat anul·lada.

PARE: Ah!

M. la contempla amb incredulitat. Després, inesperadament, obre els llavis i es posa a riure grans riallades. Els altres es retiren. M. segueix rient. MARIA LLUÏSA, que ha entrat darrera la seva mare, l'imita. La MARE es gira a contemplar-la, ferida. Un moment després, el PARE s'uneix a les rialles.

MARE (colpida i escandalitzada): Esteve!

Tots tres segueixen rient. Tot d'una s'hi afegeix la rialla trencada de la vella. En sentir-la, M. es gira i riu més fort.

MARE: Esteve! Maria Lluïsa! Àvia! ¿És que us heu tornat boigs?

Tots quatre segueixen rient mentre cau el Teló.

ACTE SEGON (Tres dies després)

Dormitori. Porta lateral esquerra. Finestra al fons, sobre el carrer. A la banda de la dreta, un llit (en aixecar-se el teló, desfet) amb la seva corresponent tauleta de nit, catifa al costat, etc. Tocant la finestra, una taula modesta i una cadira. Al costat de la porta, un armari de mirall. Dues butaques una mica envellides.

En aixecar-se el teló, MARINA està sola a l'habitació. Es passeja amunt i avall amb senyals de sofriment que li desfiguren el rostre. Creua els braços sobre el pit, oprimint-se'l fortament, com per reduir un dolor molt punyent. Es lliura a determinades contraccions a mesura que es mou sense nord per la cambra. S'atura i s'inclina endavant, sempre amb els braços estrets sobre el pit. Va despentinada i vesteix una bata. No duu maquillatge. De tant en tant deixa escapar una queixa feble. Acaba assegant-se a una de les butaques, on es cargola sobre ella mateixa; s'hi queda, però, només uns segons, ja que tot seguit torna a moure's per la cambra, ara cap al llit on es deixa caure, desplegant els braços. Es queixa altra vegada. Després torna a aixecar-se i reprèn el seu passeig turmentat. Se senten uns copets a la porta. MARINA descreua els braços i s'atura.

Veu: Marina... Sóc la Dolors...

MARINA: Entri...

Entra la DOLORS, una dona entre quaranta-cinc i cinquanta anys.

DOLORS: No vols que et faci el llit?

MARINA: El llit?... Ah, sí, com vulgui... (Torna a creuar els braços.)

DOLORS (adonant-se del gest i de la cara que fa): Marina!... Què tens?

MARINA: Jo?... Res...

DOLORS: Res... amb aquesta cara?

MARINA: Ja em passarà.

DOLORS: Però què és? (Se li atansa, sol·licita.) ¿Vols que et faci alguna cosa?

MARINA (denega amb la testa): No... no serviria de res...

DOLORS: No serviria de res? Com ho saps?... ¿Vols dir que no és la primera vegada?

MARINA: No...

DOLORS: Però explica't, criatura!

MARINA (deixant-se caure a una butaca): Si ni jo ho sé!

DOLORS: Vols que vagi a buscar el metge? Encara que sigui diumenge...

MARINA: No, tampoc... em penso que tampoc no serviria...

DOLORS: Però és alguna cosa greu?

MARINA: No... no ho sé. Un dolor.

DOLORS: Però on? (*Fent el gest.*) Aquí al pit?

MARINA: Sí, més que res al pit. I a l'esquena.

DOLORS: Però t'ha vingut de sobte o ja fa temps?

MARINA: Potser fa dos anys...

DOLORS (*posant el crit al cel*): Dos anys! ¿I no has anat a veure cap metge?

MARINA: No, mai.

DOLORS: Per què?

MARINA (*s'arronsa d'espatlles*): No ho sé... Mandra, suposo. (*Es torna a convulsionar.*)

DOLORS (*inclinant-se al seu damunt*): Però això pot ser un mal lleig...

MARINA: Ja ho sé...

DOLORS (*preocupada*): I dius que és al pit?

MARINA: Sí, una cosa fonda... com si una aranya molt grossa m'engrapés, m'engrapés...

DOLORS: I la teva mare, ho sap?

MARINA: No. (*Aixeca el cap.*) Ni vull que li digui res.

DOLORS: Però criatura, per què aquestes ganes de patir? Si no ho vols dir ni a la teva mare ni al metge, a qui ho diràs?

MARINA (*intenta somriure*): A vostè, ja veu... No ho havia dit mai a ningú.

DOLORS: Però tu bé deus tenir alguna idea de què és...

MARINA: Sí, i per això no ho vull dir a ningú.

DOLORS: Però és que són cecs, a casa teva? Mai no s'han adonat...

MARINA: No. Mai no havia estat tan fort com avui. Cada dia és una mica més fort...

DOLORS: I et fa mal sempre?

MARINA: No... de tard en tard... però cada cop més sovint.

DOLORS (*redreçant-se*): Ah, doncs el que és jo no vull aquesta responsabilitat. Ho diré a la teva mare...

MARINA (*s'aixeca, implorant*): No, no li ho digui... Pel que més vulgui, Dolors...

DOLORS: Però per què aquesta tossuderia?

MARINA: Es preocupa tant, ella, pateix tant per nosaltres!

DOLORS: Doncs m'has de prometre que faràs una cosa: anar a veure un bon metge...

MARINA (*desanimada*): Per què?

DOLORS: No ho sé, jo, per què. Per això mateix hi has d'anar. Ell et dirà què tens i com curar-te...

MARINA (*es torna a plegar*): No... no ho puc resistir...

DOLORS (*altre cop sol·lícita*): ¿I si et possessis al llit?

MARINA: No, només moure'm em procura algun consol. (*Es passeja novament, sempre amb els braços contra el pit.*)

DOLORS: I no has provat mai de fer-t'hi fregues, o alguna cosa...
Jo què sé!

MARINA: Sí, però és massa endins...

DOLORS: Em promets que aniràs a veure el metge...

MARINA (*lassa*): Bé...

DOLORS: Però ara, de seguida...

MARINA: Ara no; és festa, avui. I tampoc no podria anar pel carrer.
Demà, quan m'hagi passat...

DOLORS: I si no t'ha passat?

MARINA: No dura mai més d'unes hores... Ara em passa una mica. (*Es redreça.*) Quan m'ataca no sé què faria... Tinc ganes de morir, per acabar d'una vegada.

DOLORS: No diguis disbarats, criatura! La mort és la darrera cosa de totes.

MARINA: Sí... (*Somriu.*)

DOLORS: Et fa gràcia?

MARINA: No, però penso que és veritat, que és la darrera cosa. Però això no vol dir que sigui la pitjor.

DOLORS: Mare de Déu, quines idees!... No torna?

MARINA: No. Potser ja no tornarà, avui. Ara queda només com una cosa remota, un xuclament...

DOLORS (*s'adreça al llit i comença a refer-lo, una mica barroerament*):
Doncs, filleta, a mi no em fa gens de gràcia, però gens. Imagina't que de nit t'agafa alguna cosa. Jo no et sentiré pas, tan fort com dormo... Trobo que fas mal fet de no voler-ho dir a la teva mare. Si ella hagués sabut que estaves malalta, mai no t'hauria consentit de venir a viure aquí...

MARINA (*dissimulant*): No hi consentia pas, però als meus anys una noia vol una mica d'independència, oi?

DOLORS (*sempre al llit*): No, això són coses d'ara. Abans, els fills vivien amb els pares fins que es casaven, de vegades després i tot. I més una noia.

MARINA (*com qui recita una lliçó*): Així resulta més pràctic per al treball, per... tot.

DOLORS: Sí, ja sé que ets una noia moderna... una noia moderna que s'espanta d'anar a consultar el metge.

MARINA: Ja li he dit que hi aniré. De veritat que... *(Calla i torna a creuar els braços.)*

DOLORS *(s'incorpora, estranyada del sobtat silenci)*: ¿Altra vegada?

MARINA *(es domina)*: No, no ha estat res... L'últim cop de cua.

Fora, lluny, se sent un timbre.

DOLORS *(mira cap a la porta)*: ¿És el timbre o m'ho ha semblat?

MARINA: Sí, t'han trucat. Ja aniré a obrir jo...

DOLORS *(aturant-la amb un gest)*: ¿Amb aquesta cara que fas? No, el que has de fet és seure i descansar. *(Es dirigeix a la porta.)*

MARINA *(es gira al mirall)*: Tant se'm coneix?

DOLORS: Ves què et sembla! *(Surt.)*

MARINA segueix mirant-se. Després es torna a oprimir el pit, però ara breument, amb les mans. S'adreça a la tauleta de nit, l'obre i agafa quelcom. Aleshores truquen a la porta.

VEU DE LA DOLORS: És la teva mare.

S'obre la porta i entra la MARE.

DOLORS *(traient el cap)*: Us deixo soles. Ja acabaré després... *(Se'n va i tanca.)*

MARE: Hola, Marina.

MARINA: Bon dia, mare. *(Se li apropa amb la pinta que ha tret del calaix de la tauleta. Es besen.)*

MARE: Estàs bé?

MARINA *(suspicaç)*: Què voleu dir?

MARE *(avança cap a la butaca)*: Si estàs ben instal·lada, si...

MARINA: Ah, sí! *(Riu amb una rialla falsa.)* La Dolores no em deixa tocar de peus a terra.

MARE: Ja t'ho vaig dir. És una bona dona. I ja que tenia dispesa i una habitació lliure.

MARINA *(s'adreça al mirall de l'armari)*: Li vaig contar el que em vau dir que li contés, però encara m'heu d'explicar per què vau voler que vingués a viure aquí.

MARE: Només provisionalment...

MARINA: Encara que només sigui provisionalment. Per què?

MARE: L'altre dia no vaig tenir temps... ni valor... de contar-t'ho.

Veuràs. (Mentrestant Marina comença a pentinar-se.) Més aviat una mica estrany. El cas es que...

MARINA: Què?

MARE: Em sembla tan absurd, ara!... Doncs això: va venir la Mort...

MARINA (*girant-se en rodo*): Qui?

MARE: Ja ho sabia que t'estranyaria... La Mort.

MARINA: La... Mort?

MARE: Sí; és un xicot que...

MARINA (*meravellada*): Un xicot? Si no us expliqueu més clar!

MARE: Vull dir que la Mort és un xicot... o tenia l'aspecte d'un xicot.
Se't volia endur.

MARINA (*que s'ha quedat molt quieta, mirant el buit*): Se'm volia endur...

MARE: Oi que sembla absurd?

MARINA (*encara vagament encantada*): Absurd? No...

MARE: No?... Bé, potser no. Després de tot, es veritat. Però si no ho hagués vist...

MARINA (*fitant-la*): Què és el que vau veure?

MARE: A ell... a ella... allí, davant nostre...

MARINA: El pare també hi era?

MARE: Sí, el teu pare, l'àvia, la Maria Lluïsa...

MARINA (*tornant al mirall, però molt atenta a la seva mare*): I què va fer?

MARE: Qui?

MARINA: Doncs... la Mort!

MARE: No res. Quan vaig tornar a casa, després de trobar-te, es va posar a riure com un ximplet.

MARINA (*es gira de nou a la dona*): Es va posar a riure?

MARE: Com t'ho dic. (*La noia somriu.*) De què somriu?

MARINA: No ho sé... No sembla gens terrible, veritat?

MARE: Però ho és. Se't volia endur!

MARINA (*seriosa de nou*): Sí. (*Torna a girar-se al mirall i segueix pentinant-se.*) ¿I us sembla que aquí no em trobarà?

MARE: No ho sé... Se'm va acudir... I si no ha vingut durant aquests tres dies...

MARINA: No ha vingut ningú.

MARE: Veus? No deu saber on buscar-te.

MARINA (*es planta a riure*): Ah!

MARE (*incòmoda*): No riguis així! Per Déu, Marina!...

MARINA (*encara rient*): I per què?

MARE: Ella... ell... també reia així.

MARINA (*riu més fort*): Ell... reia així!

MARE (*aixecant-se*): Marina!

MARINA (*es calma*): Seieu, mare. Ja no ric, veieu?

MARE (*s'asseu*): M'has fet espantar...

MARINA: No us preocupeu. (*Segueix pentinant-se.*) Ja ha passat. És que em feia gràcia. (*Deixa anar encara un petit glapit.*)

MARE: No la hi sé veure. És veritat que el teu pare diu que no tinc el sentit de l'humor, però tanmateix...

MARINA: I a vós... ¿us sembla que renunciarà després de no haver-me trobar l'altre dia?

MARE: No ho sé. Potser sí.

MARINA: I no heu pensat que us podia seguir... avui?

MARE (*maquiavè·lica*): Sí que hi he pensat!

MARINA: Però així i tot heu vingut.

MARE (*satisfeta*): L'hem despistat.

MARINA (*girant-se, admirada*): Ah, ¿però us ha seguit?

MARE: No ho sé. En tot cas, hem pres les nostres mesures. El teu pare i jo hem sortit junts i després ens hem separat... Compreneu?

MARINA: No del tot.

MARE: Sí, dona! No podia pas seguir-nos a tots dos.

MARINA: No. Però ¿i si us ha seguit a vós?

MARE (*amb importància*): Quan he estat sola, ja m'he assegurat que no...

MARINA: Així i tot, em sembla que us heu exposat molt... o que m'heu exposat molt, no us sembla? Ara, que és igual...

MARE (*sorpresa*): Què vols dir que és igual?

MARINA: No, res.

MARE: Sí, has dit que era igual.

MARINA: Bé, doncs no ho volia dir.

MARE: No ho volies dir? Això sí que no ho entenc... Però ben mirat em sembles tota rara. No t'has afectat gens, has rigut i... i sembles malalta...

MARINA: Jo? Imaginació vostra. (*Ha acabat de pentinar-se i travessa de nou cap a la tauleta de nit.*) Però és clar, després d'haver vist la Mort tot us deu semblar diferent...

MARE: No te'n burlis. Fas mala cara.

MARINA: Perquè vaig sense pintar. Espereu-vos una mica.

MARE (*consirosa*): Estàs segura que no et passa res?

MARINA: Podeu estar tranquil·la.

MARE: Et trobo molt, però molt estranya...

MARINA: Bah! (*Amb la polvorera i el llapis per als llavis retorna a l'espill.*)

MARE: La teva mateixa manera de contestar... com si res no et vingués d'aquí...

MARINA: Deu ser perquè he dormit malament. El llit nou...

MARE: Després de tres dies?

MARINA: Després de tres dies. A més, si voleu que us digui, qui sembla estranya sou vos...

MARE: Jo!

MARINA (*arreglant-se*): Sí, vós. Heu vist fantasmes i seguiu veient-los.
Mira que haver vist la Mort!

MARE: Ja em semblava que no t'ho creuries. Però si aquell dia no t'hagués avisat...

MARINA: Ara seria sota terra, oi?

MARE: Marina!

MARINA (*sense immutar-se*): El que m'estranya és que el pare hagi fet cas de tot això. Ell, tan... tan positiu sempre...

MARE: No podia pas dubtar del que veia...

MARINA (*girant-se*): I què veia? Un xicot, dieu. ¿Sabeu què us dic? Que us va embromar.

MARE: No. No és el que va fer o el que va dir. Però tots vam sentir que alguna cosa d'anormal havia entrat a casa.

MARINA: Molt bé. Voleu doncs que segueixi amb la Dolors, oi?

MARE: Sí, més val.

MARINA: Fins quan?

MARE: No ho sé. És més prudent deixar pas uns dies... (MARINA es posa a riure.) Però què tens? Per què rius, ara?

MARINA (*encara rient*): Perdoneu, però és que... això de la prudència davant la mort...

MARE (*pinçada*): No sé, no sé, filla meva, com tens aquest humor!

MARINA (*seriosa*): No. Teniu raó. Ni jo no ho sé.

MARE: Què vols dir?

MARINA: Res, que ja sé que és seriós...

MARE (*sospira*): El teu pare i jo estem molt disgustats...

MARINA (*es planta a riure de nou*): Molt... disgustats!

MARE: Però Marina, què rius, què rius? ¿Et sembla que és cosa de riure?

MARINA: Sí, mare, ara em sembla que sí... I de riure molt. (*Riu encara.*) Aquí asseguda, tota formaleta, com una persona que fa visita i parla de la nena que està refredada... (*Torna a riure.*) Ah, si veiéssiu la cara que feu!

MARE: Marina! Després que m'hauries de donar les gràcies...

MARINA: Digueu: ¿i l'àvia i la Maria Lluïsa també estan preocupades?

MARE: És clar!

MARINA (*torna a riure*): Ah, també ho estan.

MARE (*s'aixeca decidida*): Me'n vaig! Encara em faries enfadar.

MARINA: Però no, mare!

MARE: I és clar que sí! Rient com una beneita...

MARINA: Us asseguro que... (*Torna a riure.*)

MARE: Veus? No, me'n vaig. Després de tot, l'essencial és que t'hem salvat.

MARINA (*seriosa*): Sí, mare, això és l'essencial. Heu complert amb el vostre deure.

MARE (*picada*): Què vol dir això?

MARINA: No res, perdoneu. Potser sí que estic una mica... alterada. Les notícies, sabeu?...

MARE: Espero que sigui això. Però me'n vaig. El teu pare em deu estar esperant impacient.

MARINA (*amb un somrís*): Sí, aneu a tranquil·litzar-lo.

La segueix cap a la porta.

MARE: No cal que m'acompanyis. Vas sense vestir...

(Després d'una vacil·lació la besa.) Adéu, filla.

MARINA: Adéu-siau. *(Es queda a la porta, mirant enfora. Després tanca i retorna davant el mirall, on segueix arreglant-se. De sobte es detura, amb el braç encara aixecat.)* La Mort!... *(El rostre reflecteix un instant de terror, però després, a poc a poc, la ganyota es transforma en un somrís. Suaument.)* La Mort...

La porta s'obre, sense que ningú hagi trucat. Entra la DOLORS.

DOLORS: Què li passava a la teva mare?

MARINA (*es gira*): Per què? Què ha dit?

DOLORS: Això és el que m'estranya, que no ha dit res. Ha passat pel meu costat sense ni aturar-se: a penes si m'ha donat el bon dia...

MARINA: No se n'ofengui...

DOLORS: Si no me n'ofenc... He comprès que li passava alguna cosa. Us heu enfadat?

MARINA: No. Per què ens havíem d'enfadar?

DOLORS: Doncs mira!... Per haver deixat casa teva.

MARINA: Oh, no! *(Travessa l'estança per anar a deixar els llapis i la polvorera.)* Si és ella qui em va fer venir aquí.

DOLORS (*sorpresa i incomprensiva*): Ella? ¿No m'havies dit...

MARINA: Sí, però no és veritat. Va ser ella. ¿l vol saber per què?

DOLORS: Sí, és clar.

MARINA: Doncs... Si sabés que li ho dic!

DOLORS: Vols dir que no li agradaria?

MARINA: Em sembla que no.

DOLORS: No m'ho diguis, doncs. No ho vull saber.

MARINA: Però és que jo vull que ho sàpiga!

DOLORS (*afluixant*): Si després t'ha de saber greu...

MARINA: No. Si és una broma magnífica! *(Pausa.)* La Mort va venir a casa.

DOLORS (*obre molt els ulls*): Que... ¿Vols dir que se us ha mort algú?

MARINA: No, no se'ns ha mort ningú.

DOLORS: Com que l'àvia ja és tan vella...

MARINA: Viurà cent anys, no es preocupi. La Mort venia per mi.

DOLORS: Ah! (*Rient.*) Ximpleta!

MARINA: Veritat que és una broma bonica?

DOLORS: No que... (*Seriosa tot d'una.*) No, no és gens bonica. Després del que t'ha passat aquest matí...

MARINA: Precisament per això, dona!

Fora, se sent el timbre.

DOLORS: La veritat, no sé si ets una inconscient o... Més m'estimo no dir-ho.

MARINA: He sentit el timbre de la porta.

DOLORS: Ja hi ha la criada, ara... Ah, caps desballestats! Més val que faci el llit.

MARINA: L'ajudaré. (*Es posen a fer-lo.*) ¿Així que no s'ho creu?

DOLORS: Què?

MARINA: Això d'aquesta visita.

DOLORS: Saps què et dic? Que no hi tens res, al cap, però res. És clar que no tindria importància si estiguessis bona...

MARINA: Al contrari, dona: és ara, que no en té gens ni mica. Perquè ara tot és igual.

S'obre la porta i al llindar es perfila MARIA LLUÏSA.

MARIA LLUÏSA: Ei, ¿que no hi ha ningú?

DOLORS: Però si és la Maria Lluïsa!

MARIA LLUÏSA: Hola, Dolors! ¿Sempre tan remugaire.

MARINA: Sabies que era aquí?

MARIA LLUÏSA: Prou que m'ha costat. La mare no volia dir res...

Va a seure a la butaca mentre les altres dues acaben de fer el llit.

Es treu un paquet de cigarretes de la cartera i n'encén una.

DOLORS: Això és un vici de xicots...

MARIA LLUÏSA: No en vol una?

DOLORS: Ecs, ja te la regalo!

MARIA LLUÏSA: I tu, Marina?

MARINA: Ara, quan acabem.

DOLORS: Ja te'n guardaràs bé prou!

MARINA: Oh, per què?

DOLORS: No et convé fumar. Recordat d'aquest...

MARINA (*reptant-la*): Dolors!...

DOLORS: No he dit res.

MARIA LLUÏSA: Què ha passat?

DOLORS: Res. Coses nostres.

MARIA LLUÏSA (*desinteressada*): Molt bé...

DOLORS (*pel llit*): Ja està. (A MARIA LLUÏSA:) ¿ No has trobat la teva mare?

MARIA LLUÏSA: Ha vingut?

MARINA: Ara mateix se n'ha anat.

MARIA LLUÏSA: I no li ha fet por que...? No. Deixem-ho córrer. També jo tinc els meus secrets.

DOLORS (*cap a la porta*): Ara us els podreu explicar tranquil·les.

MARIA LLUÏSA: Oh, no cal que se'n vagi, sap?

DOLORS: Potser no. Però tinc altra feina que escoltar-vos!

MARINA (*fent una ganyota*): Mmm!...

DOLORS riu i se'n va tancant la porta.

MARIA LLUÏSA: Així que ha vingut la mare...

MARINA (*travessa cap a la seva germana*): Ara em pots donar aquesta cigarreta... Sí, ha vingut.

MARIA LLUÏSA (*allargant-li la cigarreta*): ¿I t'ho ha contat tot?

MARINA: Suposo que sí. Que la Mort em va venir a buscar, no és això?

MARIA LLUÏSA: Sí.

MARINA: M'ha dit que era un xicot... (*Encén la cigarreta.*)

MARIA LLUÏSA: I un xicot la mar d'eixerit, si vols que t'ho digui...
Com d'una trentena, ben plantat...

MARINA: I exactament, què va dir?

MARIA LLUÏSA: No ho sé. Quan jo vaig arribar, ja feia estona que era a casa... Al final, quan va tornar la mare, ens vam fer un tip de riure...

MARINA: Us vau fer? Qui va riure?

MARIA LLUÏSA: Tots. Tots llevat la mare.

MARINA: L'àvia també?

MARIA LLUÏSA: També. No és estrany? Ella que no riu mai...

MARINA: Però, per què vau riure?

MARIA LLUÏSA: Perquè la mare va dir que t'havies salvat.

MARINA: I no ho creieu?

MARIA LLUÏSA: No.

MARINA (*s'adreça al mirall, fumant*): I us n'alegràveu?

MARIA LLUÏSA: No... No és això... És que la mare feia el ridícul...

MARINA: Ja ho veig...

MARIA LLUÏSA: I la rialla d'ell era tan encomanadissa! Vols que et digui una cosa? Mai no havia vist ningú tan agradable. Des d'aquell dia...

només penso en ell.

Va dir que t'estimava.

MARINA: Va dir això?

MARIA LLUÏSA: Sí. I que tu també l'estimaves.

MARINA *no contesta. Llença la cigarreta a terra i es posa la mà al pit.*

MARIA LLUÏSA (*que se n'adona*): Què tens?

MARINA: Res. Deu ser això, que l'estimo...

MARIA LLUÏSA: Però si no l'has vist mai! Jo ho vaig entendre en un sentit... com et diré?... figurat.

MARINA (*sempre amb la mà al pit*): Fa molt de temps que ens coneixem. O potser més valdria dir que ens pressentim. No m'és tan estrany com et penses...

MARIA LLUÏSA: Què vols dir? Com vols que entengui les teves paraules?

MARINA: Estic malalta, Maria Lluïsa; molt malalta...

MARIA LLUÏSA (*sorpresa*): Però si mai no t'he vist fer el llit! Si tu...

MARINA: No hi fa res. Sé que no en tinc per gaire temps.

MARIA LLUÏSA (*s'aixeca*): Però Marina!

MARINA: No ho he volgut dir mai a ningú. Però avui ja he començat.

Ho sap la Dolors... També ho pots saber tu. Però a ells, per ara, ni una paraula; entesos?

MARIA LLUÏSA (*solemne gairebé*): No diré res.

MARINA: Moltes vegades he pensat morir, ja. L'altre dia mateix...

Si no em vaig morir potser va ser perquè el vau distreure. No m'aguantava...

MARIA LLUÏSA (*apropant-se-li*): Però et va venir a buscar a casa i tu no hi eres!

MARINA: No hi vaig poder arribar... Em vaig haver d'asseure a un banc del jardí i allí...

MARIA LLUÏSA: Però ell ho havia de saber!

MARINA: Sí... Normalment hauria d'haver arribat a casa. Potser hi hauria pogut arribar, fent un esforç. I aleshores... aleshores m'hauria mort... Però com que no volia que ningú sabés res, em vaig quedar allí... i que passés el que passés... Potser la nostra voluntat pot ajornar una mica l'instant de la pròpia mort, però a la fi...

MARIA LLUÏSA: Si no em saps dir res més! Ja ho sabem, que tots ens hem de morir.

MARINA: No, no és això. Ell hauria sortit a trobar-me si no s'hagués distret amb vosaltres. O m'hauria ajudat a arribar a casa, encoratjant-me... Hauria estat qüestió d'uns moments, doncs,

només d'uns moments. No dies, com ara, o anys... En realitat, ja és com si fos morta...

MARIA LLUÏSA: Però ell no ha insistit...

MARINA: No, fins ara. Però ja no tardarà. I, si tarda, seré jo qui l'anirà a trobar. *(Se'n va cap a la finestra, mira fora.)*

MARIA LLUÏSA: Ho faries?

MARINA: Sí. Ell mateix va dir que l'estimava. I és veritat, Maria Lluïsa, és veritat. *(Es gira.)* N'estic tan cansada de sofrir, i tinc tantes ganes de reposar per sempre, que una mà amiga i amorosa es posi damunt meu...

Totes dues es queden callades. Després d'un moment de silenci.

MARINA *(fent uns passos)*: Què penses, Maria Lluïsa?

MARIA LLUÏSA: Em pregunto si no tens raó. Jo mateixa...

MARINA: Tu?

MARIA LLUÏSA: Sí. Estic bona, ja ho sé... o m'ho penso... Però quan vaig veure com era...

MARINA: Què?

MARIA LLUÏSA: Si m'hagués demanat d'anar-me'n amb ell, l'hauria seguit.

MARINA: Però tu estàs boja!

MARIA LLUÏSA: Per què? No desitjo res que tu no desitgis. És que estàs boja, tu?

MARINA: Però estic malalta...

MARIA LLUÏSA: I això què hi fa? ¿No seria més bell anar-hi així... intacta... jove i desitjable?

MARINA: Maria Lluïsa!

MARIA LLUÏSA *(sense fer-li cas)*: ¿Has pensat alguna vegada en la mena de persones que ha d'acollir? Vells... tarats... Perdona, Marina, no ho volia dir!...

MARINA: Però si és veritat! Sóc tarada, estic malalta...

MARIA LLUÏSA: Una vegada que algú... com jo... digués: aquí sóc, i tots aquests anys que havia de viure, i els amors que havia de conèixer, i tot el que m'espera, tot és teu, ben teu...

MARINA: Divagues, Maria Lluïsa. *(Es gira de nou cap a la finestra.)*

MARIA LLUÏSA *(atansant-se-li)*: Per què? ¿És que no seria possible?

MARINA: No ho sé. Però ningú intacte, comprens? *(es gira per encarar-la)*, ningú intacte, totalment intacte, de cos i d'esperit, no pot donar-se a la mort.

MARIA LLUÏSA: Jo sí que ho podria fer. Jo l'he vist i no em fa por...

MARINA *(canvi)*: De totes maneres, no et voldria.

MARIA LLUÏSA: Per què no? Ell no pot refusar ningú!

MARINA: Què saps, tu!

MARIA LLUÏSA: Ho va dir l'altre dia.

MARINA: ¿Però no comprens que ho deia en un altre sentit? No pot refusar ningú, a la llarga. Però una persona que no té cap motiu per morir...

MARIA LLUÏSA: No ha de ser pas tan difícil trobar-lo...

MARINA (*pensativa*): Potser no. ¿Però no has pensat que quan es troba aquest motiu ja no s'és intacte, com tu vols?

MARIA LLUÏSA: Ets intel·ligent, germaneta.

MARINA: Tu en portes una de cap. Què vols fer?

MARIA LLUÏSA: No ho sé. Em cal reflexionar sobre tot això.

MARINA: Te'n vas, doncs?

MARIA LLUÏSA: Sí. Per reflexionar cal estar a soles. (*Retrocedeix i es torna a apropar a MARINA.*) Adéu, Marina! (*La besa.*)

MARINA (*retornant-li el bes*): Et veig molt solemne, qualsevol diria que no ens hem de veure més...

MARIA LLUÏSA: Qui sap! ¿No has dit que estaves tan malalta?

MARINA: Sí. (*Se la mira*) Adéu, petita. (*De sobte l'abraça i es posa a plorar.*)

MARIA LLUÏSA: Marina, Marina, per què plores? (*Però l'abraça també i plora amb ella.*) Ah, que ximples, que ximples som!

I mentre segueixen abraçades, i plorant, cau el Teló.

ACTE TERCER

L'endemà.

Habitació espaiosa i gairebé nua. Una porta, baixa i estreta, a l'angle dret de l'escenari. Dins la cambra de parets llises, una tauleta central, damunt la qual es veu un vas, una ampolla de licor i un cendrer. Tocant la taula una cadira. Una butaca funcional a l'angle esquerre, primer terme.

En aixecar-se el teló. M. està assegut en aquesta butaca, una cigarreta a la boca, una cama sobre l'altra mirant al seu davant sense interès. Uns segons, roman immòbil. Seguidament, s'aixeca i travessa la cambra sense presses. S'atura davant la tauleta i deixa la punta de la cigarreta al cendrer. Després s'apropa a la porteta, l'obre i mira enfora. Torna a tancar, s'atansa a la taula, es serveix dos dits de licor, se'ls beus dempeus i de nou se'n va cap a la porta.

M. (*obrint la porta*): Simó!

Una pausa.

M.: Cigarretes! (*Allarga el braç, agafa el paquet d'una mà invisible, torna a tancar i s'adreça altre cop a la taula, on deixa el paquet. Ho arranja tot, paquet, ampolles, vas i cendrer, d'una manera més o menys artística, provant dues o tres combinacions. Ho deixa i se'n torna a la butaca.*)

VEU: M! M!

M.: Qui és?

VEU: Jo, Maria Lluïsa.

M.: N'hi ha tantes.

VEU: La germana de la Marina.

M.: També n'hi ha moltes.

VEU: Marina Ferris...

M.: Ah! (*S'aixeca i queda dret al costat de la butaca.*) Entra, Maria Lluïsa. La porta és oberta...

La porta es bada i MARIA LLUÏSA es dreça al llindar.

M.: Entra, et dic.

MARIA LLUÏSA (*avança i tanca la porta*): Em recordes?

M.: Ara sí. Què vols?
MARIA LLUÏSA: Parlar...
M.: T'envia la Marina?
MARIA LLUÏSA: No, ningú no sap que he vingut. (*Avança cap al centre de l'estança fins a quedar-se al costat de la taula.*) Tabac, licor...
(*Mirant-ho.*)
M.: Sí, tabac i licor. Com un home, veritat?
MARIA LLUÏSA: Sí, exactament com un home. Puc seure?
M.: Ets a casa teva...
MARIA LLUÏSA (*mirant al seu voltant, mentre ocupa la cadira*): No és una mica nu, per ésser la casa d'algú?
M.: Nu i fred, oi?
MARIA LLUÏSA: Sí
M.: És la casa de M. Què esperaves?
MARIA LLUÏSA: No ho sé.
M.: I d'altres viuen pitjor. Si veiessis, com jo, com pot viure la gent!
MARIA LLUÏSA: Com pot viure i com pot morir...
M.: Certament. (*S'asseu a la seva butaca. Queda mig escenari entre els dos interlocutors.*) ¿Però com m'has trobat?
MARIA LLUÏSA: No era difícil. Tothom sap on vius.
M.: No és pas veritat. Molts ho ignoren.
MARIA LLUÏSA: Perquè no ho volen saber. Aquest es un indret qualsevol. El món és ple d'aquests indrets.
M.: I això, qui t'ho ha ensenyat?
MARIA LLUÏSA: Les ganes que tenia de veure't, de parlar-te...
M.: No és una mica prematur?
MARIA LLUÏSA: No ho sé. Això ho has de dir tu.
MARIA LLUÏSA: Però més que ningú, tu. I no em sembla prematur quan m'has tutejat des del primer moment. L'altre dia em deies de vós. I jo a tu.
M.: I al teu veure, per què aquest canvi?
MARIA LLUÏSA: Perquè ara ens hem apropat l'un a l'altre.
M.: Cada dia que passa t'apropa a mi. Tu i tots.
MARIA LLUÏSA: Però n'hi ha que corren mes. Els dies els compten per anys, per decennis...
M.: I tu ets una d'aquestes...?
MARIA LLUÏSA: Vull ser-ho. Per dins em sento molt vella.
M.: No és veritat. Et veig més bé que tu mateixa. Tot just has començat a viure.
MARIA LLUÏSA (*amb certa avidesa*): Ho creus així.
M.: No ho crec; ho sé.
MARIA LLUÏSA: Tu hi guanyaràs...

M.: Per què? Es suposa que voldria endur-me'n tothom...

MARIA LLUÏSA: I no és veritat?

M.: No. Només els meus, els qui m'estimen, els que estimo. Quan ells i jo estem d'acord...

MARIA LLUÏSA: Per això he vingut, per posar-nos d'acord.

M. (*riu*): I et sembla tan fàcil?

MARIA LLUÏSA: Si tu vols i jo vull, per que no. Tu ho has dit: és com un tracte amorós.

M.: Sí, però ¿no saps que és molt difícil que dos arribin a coincidir en aquest amor?

MARIA LLUÏSA: Hi has coincidit amb milions...

M.: Et quedes curta. Amb centenars de milers de milions...

MARIA LLUÏSA: Per què no pots coincidir amb mi, doncs?

M.: No he dit que no. Però ara, tot seguit? A penes si et conec...

MARIA LLUÏSA: Ni jo a tu; és la segona vegada que ens veiem.

M.: Tothom em coneix de temps; de quan passo a recollir els avis, els pares, els germans...

MARIA LLUÏSA: Mai no he vist morir ningú. Quan va morir l'avi era massa petita per adonar-me'n. Els altres avis, eren morts d'abans de la meva naixença.

M.: Però has pensat en mi. Hi has pensat moltes vegades, com tots.

MARIA LLUÏSA: No, no gaire; encara no he tingut temps. Hi penso ara. I n'hi ha prou. És... l'amor a primera vista.

M.: Has vingut, doncs, per dir-me: mira, sóc teva?

MARIA LLUÏSA (*amb simplicitat*): Sí.

Pausa curta.

M.: T'has enamorat alguna vegada? Vull dir d'un dels teus semblants...

MARIA LLUÏSA: Potser sí; quan tenia quinze anys, d'un company de classe.

M.: Però no era el gran amor...

MARIA LLUÏSA: No, va passar de seguida.

M.: Però abans que passés, mentre durà, uns dies o unes setmanes, no fou per a tu tot el que existia?

MARIA LLUÏSA: Sí... Com ho saps?

M.: Sóc molt vell. Jo sí que sóc vell de veritat i tinc molta experiència. ¿Però tu com saps que aquest amor tan sobtat que sents per mi és l'únic, l'autèntic, el definitiu? Demà pot haver passat...

MARIA LLUÏSA: No amb tu. Amb tu no hi ha demà.

M.: És veritat... o no ho és. Un dia ho sabràs.

MARIA LLUÏSA: No vull dir això; vull dir que amb tu mai no podria penedir-me d'un possible cop de cap.

M.: Però el cop de cap seguiria essent-ho.
MARIA LLUÏSA: No, tu ho anul·les tot.
M. (*s'aixeca i s'apropa a la taula, per l'altra banda*): Tu ho dius; tots vosaltres dieu coses i no sabeu res...
MARIA LLUÏSA (*picada*): I per què no hem de saber res?
També nosaltres venim d'un temps inabastable, del fons de la nit, d'algun lloc on hem estat sempre esperant, esperant, per a viure i per a morir...
M. (*agafa una cigarreta del paquet i l'encén*): Has pensat massa, Maria Lluïsa.
MARIA LLUÏSA (*per la cigarreta*): Me'n vols donar una.
M.: Sí. Per què no? Pren-la..
MARIA LLUÏSA (*agafa la cigarreta*): Què podem fer si no pensar? No te n'adones? Tu pots no pensar, però nosaltres! De fet, hem viscut més que tu.
M.: Sí? (*Se serveix uns dits de licor.*)
MARIA LLUÏSA: Sí, i la nostra experiència és més vasta. Tu, des de sempre fas el mateix: acorralar-nos.
M.: Mai no he acorralat ningú. (*Beu.*)
MARIA LLUÏSA: Ens estimes, però ¿estimar no és acorralar la persona estimada?
M.: Potser sí.

Pausa breu.

MARIA LLUÏSA (*mostrant l'ampolla*): ¿I de beure no me'n vols donar una mica?
M.: No hi ha cap més vas...
MARIA LLUÏSA: Amb el teu...
M.: No. Simó en portarà un altre.
MARIA LLUÏSA: Qui és Simó?
M.: El meu... diguem el meu ajudant. (*Amb el vas a les mans, a mig buidar, va a la porta i l'obre.*) Simó! (*Pausa.*) Un vas. (*Estira el braç i el recull. Torna a tancar.*)
MARIA LLUÏSA: No he vist ningú, en entrar...
M. (*cap ala taula*): No, mai ningú no ha vist Simó. Ni jo.
MARIA LLUÏSA (*estranyada*): Ni tu?
M.: Ni jo, t'ho asseguro. (*Deixa el vas sobre la taula i hi aboca dos dits de licor.*)
MARIA LLUÏSA: Gràcies. (*Agafa el vas.*) És invisible?
M. (*rient*): Simó? No. Quina idea!
MARIA LLUÏSA: Doncs no ho entenc.
M.: Hi ha moltes coses que no entens. Simó, simplement, no existeix.

MARIA LLUÏSA (*cada cop més admirada*): No existeix però et serveix...

M.: Tu ho has dit. Ja veus que parlant d'experiències, no les has fetes totes...

MARIA LLUÏSA: És veritat que t'explicava... No em referia a això... a coses estranyes... Volia dir que nosaltres hem passat per un seguit d'estats que tu no coneixes. Q diguem que només els coneixes de vista... No formen part de tu.

M.: Tot forma part de mi.

MARIA LLUÏSA: Al final.

M.: I al principi. Si pensessis verament una mica... Recorda que t'he dit que Simó no existeix...

MARIA LLUÏSA: No et pensis que no ho entenc... a la meua manera. Quan he dit que ho anul·laves tot... (*Calla.*)

M. (*irònic*): Segueix. Vas pel bon camí.

MARIA LLUÏSA: Ja ho sé. Tots ho sabem. Però de sobte alguna cosa, un mur, un obstacle que s'interposa i... Però jo el sobrepasso, ara. (*M. riu una mica.*) No t'ho prenguis en broma. El sobrepasso. Sé, si vull, per què Simó no existeix i per què això és tan important. I saps per què ho sé?

M.: Ja veig què em diràs: perquè t'estimo; per això comprenc...

MARIA LLUÏSA: Sí.

M.: Però no és cert. (*S'allunya de la taula i fa uns passos per l'estança.*) L'amor només és el començament del camí, de totes maneres... En arribar al final... aleshores sí, aleshores pots comprendre... Però l'amor ja ha estat superat...

MARIA LLUÏSA (*que el segueix amb l'esguard mentre ell es desplaça*): Em dius això per allunyar-me de tu. Per què? Saps que si t'estimo m'has d'estimar. Ni que no vulguis.

M. (*retorna i es planta al seu davant*): Les paraules t'han enganyat. No has entès ni el que vaig dir l'altre dia... No puc fer res per tu.

MARIA LLUÏSA: Per què? Si m'ho dius clarament...

M.: Tu ets jove i forta... Jo parlava d'un altre amor... no d'això que tens al cap, o al cor, si vols, d'un sentiment, d'una idea... desinteressada. Volia dir l'amor del cos, quan la carn us pesa perquè esteu malalts, i aquesta carn m'estima, vol ser presa... com una dona enamorada. Aquest és l'amor de què parlava...

MARIA LLUÏSA: Però tu t'enduus els sans i els joves, també. Tots els qui et busquen. Molts són joves i es suïciden...

M.: Joves sí, però no sans. O més ben dit: només són aparentment joves. Per dins, alguna cosa ja s'ha descompost i per això em pertanyen.

MARIA LLUÏSA: Així et pertanyo jo...

M.: No; tu et deleixes per l'home que veus en mi, no per allò que sóc més enllà d'aquesta aparença.

MARIA LLUÏSA: Aparença? Et podria tocar. Em sembles sòlid.

M.: Però només sóc una aparença. ¿No veus que jo no puc morir? O, si vols, moro cada dia, amb cadascú de vosaltres... Quina altra carn coneixes que pugui fer-ho i seguir essent ella mateixa? No et diu res, això? No et diu, per exemple, que no sóc un cos?

MARIA LLUÏSA: No. Jo crec en els meus sentits i en l'aparença de les coses. Aquest és el meu món.

M.: Sí, però no el meu. Jo només crec en la realitat, i la realitat...

MARIA LLUÏSA (*acaba per ell*): ...no som ni jo ni tu tal com et veig.

M.: Això és.

MARIA LLUÏSA: Però hi ha d'haver una manera... Escolta. (*S'aixeca i va per tocar-lo, però ell se separa.*) Tu vas dir que no refusaves ningú...

M.: No et refuso, Maria Lluïsa. Ets tu qui no em vols... T'ho he explicat.

MARIA LLUÏSA: No és això, no és això! Sí que et vull! No vull viure, vull morir, morir! M'entens?

M.: Jo sí; tu, no.

MARIA LLUÏSA: Però si només vull això!

M.: Tu vols un home.

MARIA LLUÏSA: És mentida!

M.: No puc res per aquells que són purs...

MARIA LLUÏSA: No ho sóc, t'ho asseguro.

M. (*torna a agafar l'ampolla i se serveix licor*): Et conec molt bé, Maria Lluïsa.

MARIA LLUÏSA: I per això beus tant?

M.: Bec? Bé, sí, però és per fer una cosa o altra.

MARIA LLUÏSA: I no seria possible que em temessis una mica?

M.: Jo! (*Riu.*)

MARIA LLUÏSA: Per què no? Per què t'has allunyat quan anava a tocar-te?

M.: Ningú no em pot tocar impunement.

MARIA LLUÏSA: Això és el que volia dir...

M.: Impunement per a ell.

MARIA LLUÏSA: M'ho pensava, però m'agrada estar-ne segura.

M. (*somriu*): No et servirà de res. No em pots tocar si no vull.

MARIA LLUÏSA: Et protegeixes contra meu...

M.: No cal protegir-se d'allò que coneixem. I jo sé per què has vingut, què vols de mi i per què ho vols.

MARIA LLUÏSA: Ho saps? (*S'asseu.*) Millor, així ens podrem entendre, al capdavant. Seu!

M. (*somrient*): Em dónes ordres?

MARIA LLUÏSA: Perdó.

M.: No et preocupis. (*Va cap a la butaca i s'asseu mentre ella el mira.*)

MARIA LLUÏSA: Has d'asseure't per força tan lluny?

M.: No. (*Però no es mou.*)

MARIA LLUÏSA: Doncs per què no t'acostes?

M.: És un costum. Sempre m'assec aquí...

MARIA LLUÏSA: Ah! Pensava que no fos perquè una conferència tan desacostumada...

M.: Desacostumada? Gens. Cada dia rebo centenars de persones.

MARIA LLUÏSA (*sorpresa*): Per discutir-hi?

M.: Sí.

MARIA LLUÏSA: I tens temps per tots?

M.: Sí. Ho vols veure?

MARIA LLUÏSA: Com?

M.: Mira. Gira't!

La paret del fons s'obre cap als dos costats i darrera la paret de cristall que descobreix es veuen tot de petites cambres, en cadascuna de les quals hi ha un jove assegut a un extrem i una altra persona asseguda al costat d'una tauleta central.

MARIA LLUÏSA: Oh!

Les portes es tornen a tancar.

MARIA LLUÏSA: Parles amb tothom?

M.: Sí.

MARIA LLUÏSA: I els morts?

M.: També tinc temps per ells; no et pensis que descuido els meus deures. Ho vols veure?

La paret comença a moure's.

MARIA LLUÏSA (*ràpida*): Oh, no, no cal!

La paret es torna a tancar.

M.: Veus com tens por? Com ets tu que tens por?...

MARIA LLUÏSA s'aboca una mica de licor, però va per fer-ho a la copa del xicot.

M.: A l'altra, si et plau.

Ella obeeix, dòcil. Després, mentre ell l'observa, beu.

MARIA LLUÏSA (*deixant la copa*): Ho has fet per impressionar-me.
I m'has impressionat. Però no em faig enrera...

M.: No cal; no et vull ni...

MARIA LLUÏSA: Et proposaré un tracte.

M.: El conec; però digues, si t'agrada...

MARIA LLUÏSA: No em vols perquè sóc sana, dius. ¿Però i si em canviés per una altra persona, malalta i... condemnada?

M.: La Marina, per exemple.

MARIA LLUÏSA: Sí, la Marina.

M.: Tant l'estimes?

MARIA LLUÏSA: A ella?

M.: Sí. Ja que t'hi sacrificues...

MARIA LLUÏSA: Ho faig per tu, per mi...

M.: Així diguem que te'n serveixes en lloc de servir-la.

MARIA LLUÏSA: Si vols...

M.: ¿I ja t'has preguntat si ella tenia ganes de seguir vivint?

MARIA LLUÏSA: I per què no? És molt més bonica que jo...

M. (*riu*): Així que aquesta és una raó per viure... ¿No has pensat que aquesta podia ser també una raó per preferir-la jo... si jo decidís?...

MARIA LLUÏSA: No. Què n'has de fer, tu, de la bellesa física? Per destruir-la...

M.: Molt bé, anem al canvi. Tinc curiositat perquè em diguis com ho enfoques.

MARIA LLUÏSA: Molt senzill: la substitueixo...

M.: Sí, però com? Et sembla tan fàcil?

MARIA LLUÏSA: Sí, només que tu ho acceptis.

M.: Però després d'això estem igual que abans. Tu segueixes sana i ella malalta. Per a mi, és ella la madura.

MARIA LLUÏSA: Jo podria emmalaltir i ella sanar. El que demano és una... transferència del seu mal.

M.: Una vegada més: com?

MARIA LLUÏSA: No ho sé, però tu ho pots fet.

M.: Un... diguem un miracle...

MARIA LLUÏSA: Si vols...

M.: Però nena, tu t'oblides que jo només sóc M.!

MARIA LLUÏSA: Jo sé que hom pot prendre al seu compte els pecats dels altres... No és més senzill això?

M.: No. D'un pecat pots penedir-te'n sempre.

MARIA LLUÏSA: I d'una malaltia en pots curar.

M.: No sempre. No quan la malaltia ha progressat massa. No quan no hi ha res per combatre-la.

MARIA LLUÏSA: Però és que hi ha una cosa per combatre-la: jo. Jo sóc el remei.

M.: Tu ets una bona noia que vol salvar la seva germana.

MARIA LLUÏSA: La voluntat pot obrar prodigis.

M.: De vegades. No en aquest cas.

MARIA LLUÏSA: Per què?

M.: Perquè no depèn de tu solament; depèn d'ella.

MARIA LLUÏSA: I si ella hi consentís?

M.: No n'hi hauria prou. És el seu cos qui hi ha de consentir. I això, com ho aconseguixes? Sovint, és més difícil sanar del cos que de l'ànima.

MARIA LLUÏSA: Massa raons. I no és per cap d'elles que em refuses.

M.: No ho nego pas.

MARIA LLUÏSA: Doncs digues-me què he de fer...

M.: No pots fer res. Ets una pobra noia de dinou anys, plena de romanticisme i de bona voluntat... ¿No veus que per a mi tens massa qualitats?

MARIA LLUÏSA: Hauria doncs de ser egoista i dura?

M.: No; m'agrades tal com ets. I quan t'arribi l'hora, et tractaré dolçament. No sofriràs.

MARIA LLUÏSA: No em fa res, sofrir. Però vull sofrir ara.

(Implorant.) Per què no pots fer una excepció amb mi? Per què no ets compassiu una vegada?

M. (s'aixeca i es mou per la cambra): Sóc sempre compassiu, Maria Lluïsa. Quan siguis més gran, quan siguis vella, te n'adonaràs. És perquè sóc compassiu, precisament, que sóc M.

MARIA LLUÏSA: ¿Però quina mena de compassió és aquesta?

M.: L'única digna del seu nom. Us respecto mentre hi ha una esperança per vosaltres. Jo només em presento quan tot és perdut, per donar-vos alguna cosa a canvi de res...

MARIA LLUÏSA: A canvi de res? ¿l aquest amor que demanes?

M.: Sí, hi ha aquest amor, i us prenc per ell. Però què n'he de fer, jo, de l'amor? Us serveixo però no em serveixo.

MARIA LLUÏSA: Ets amarg...

M.: Per què no? Des de l'origen del món responc a les vostres ànsies inconfessades, us interpreto i vinc en el moment volgut...

Entén-me: no quan volen els vius, sinó quan em volen els morts... els moribunds...

MARIA LLUÏSA: Però ¿i els qui es revoltent en el seu llit de mort, els qui ploren i criden?...

M.: També els amants lluiten sovint contra la seva amor. Però estimen menys per això?

MARIA LLUÏSA: No, suposo que no.

M.: Obeeixo la seva veu profunda i més sincera. I això des de sempre.

I us dono el repòs d'un amor perfecte perquè és a mesura de tot el que havíeu esperat, sense lluita ni sofriment... Però jo... Sempre hi ha una altra vida que m'espera, cap amor no pot omplir-me totalment, sóc el mantell que reposa sobre la vostra pau sense participar-hi; sóc activitat quan vosaltres sou repòs, i cura quan perdeu tota angoixa...

MARIA LLUÏSA: T'hem de compadir, doncs?

M. (*aturant-se al seu davant*): Per què no? Però com em podríeu compadir? Sempre penseu en mi des del vostre punt de vista de vius...

MARIA LLUÏSA: Però dius que els moribunds pensen, o senten, d'una altra manera.

M.: Però ells ja no hi són. És d'una criatura com tu, que tens dinou anys i et falta molt de temps per a morir, que em caldria ser comprès i compartit i...

MARIA LLUÏSA: I de què et serviria?

M.: No es tracta de servir-me.

MARIA LLUÏSA: Doncs de què?

M.: És que t'ho puc dir? És que, per començar, ho sé? Et penses que ho sé tot, jo?

MARIA LLUÏSA: Sí. Ets immortal i disposes de poder...

M.: I què? D'altra banda, recorda't que Simó no existeix. No ho oblidis mai, això.

MARIA LLUÏSA: No oblidaré mai res...

M.: Són les paraules que esperava. Ara... ara ens podem separar.

MARIA LLUÏSA: Espera! No encara!

M.: M'has de dir alguna altra cosa?

MARIA LLUÏSA: Sí, escolta... M'has dit, abans de deixar-me parlar, que sabies què et proposaria...

M.: Sí.

MARIA LLUÏSA: ¿Sabies, doncs, que volia substituir Marina?

M.: Sí.

MARIA LLUÏSA: I ara digues-me: ¿és per això que no m'has volgut?

M.: Sí.

MARIA LLUÏSA: Només per això?

M. (*prudent*): En part, per això.

MARIA LLUÏSA: Però i si ara et digués, ben sincerament: pren-la, la Marina...

M.: L'he de prendre de totes maneres.

MARIA LLUÏSA: Deixa'm acabar. Si et digués: pren-la, però també a mi; pren-nos a totes dues... Ho voldries?

M.: No.

MARIA LLUÏSA: No? Ni així?

M.: No. Perquè no saps de què parles. Ningú no pot jugar-se l'ànima.

MARIA LLUÏSA: Cada dia veig persones que ho fan...

M.: T'ho sembla; potser fins i tot els ho sembla a elles. Ningú no pot jugar-se l'ànima. Es juga ella mateixa.

MARIA LLUÏSA: Ah! I no és el mateix?

M.: No.

MARIA LLUÏSA: Per què?

M.: L'ànima sempre juga a guanyar.

MARIA LLUÏSA: I quan perd?

M.: No perd mai. ¿Veus com tot és inútil: aquesta discussió i els teus desigs i, si vols, jo mateix?

MARIA LLUÏSA: No, no ho veig. Cada vegada ho trobo més confús...

M.: Es que ja t'allunyes novament de mi. Has arribat molt a prop...

MARIA LLUÏSA: Molt a prop?

M.: Sí; tan a prop que he hagut de confessar-te que Simó no existia...

MARIA LLUÏSA: I després d'això, què hi ha més? Digues-me una altra cosa, només una altra!

M.: No, cap més.

MARIA LLUÏSA (*s'aixeca, quedant-se molt a prop d'ell*): Una altra, M., una altra i t'estimaré sempre.

M.: M'estimaràs sempre, demà. És tot el que et puc dir.

MARIA LLUÏSA (*obstinada*): No, una altra cosa...

M.: No, res més, Maria Lluïsa. ¿No veus que el parèntesi s'acaba?

Minven una mica els llums, i a partir d'aquest instant aniran minvant progressivament fins que s'indiqui.

MARIA LLUÏSA: Estic amb tu encara...

M.: No has estat mai amb mi. No has fet mai el gest... fins al final.

MARIA LLUÏSA: Vols dir això? (*Allarga bruscamment el braç, però a mig pam del pit de M. quelcom la detura.*) Ah, què hi ha que no em deixa tocar-te?

M.: Això és el que volia dir, Maria Lluïsa. Fins ara no comprens verament qui sóc, ara que deixes de comprendre tantes altres coses. Veus, per fi, que malgrat tot segueixo a l'altra banda...

MARIA LLUÏSA: Però davant meu...

M.: Separats per un cristall. No, ni per això; separats per res, però separats per tot. Pels anys que et queden, per la teva vida de noia, d'esposa, de mare, d'àvia...

MARIA LLUÏSA: He de viure vella, doncs?

M.: Sí, Maria Lluïsa, m'has d'aprendre a poc a poc, una mica cada dia, com gairebé tothom...

MARIA LLUÏSA: Com gairebé tothom...

M.: Sí, com totes les persones corrents i normals que desitgen molts anys de vida.

MARIA LLUÏSA: Però jo volia avançar. (*Es mira la mà aturada en el gest incomplet.*) Per això he aixecat la mà amb l'esperança de trobar-te...

M.: No; t'has volgut permetre un gest inútil. Has protestat. Però contra què? Ho saps tu mateixa?

MARIA LLUÏSA: Contra tot això que em proposes, contra la noia que serà esposa i serà mare i serà vella... Contra un món on hi ets tu.

M.: És per anihilar-me que venies a mi?

MARIA LLUÏSA: No ho sé. Potser sí. No vota que l'inevitable em sorprengués. Jo volia precipitar-m'hi.

M.: Per orgull...

MARIA LLUÏSA: No és ben bé això. Per ajudar els altres.

M.: I en què podria ajudar-los la teva mort?

MARIA LLUÏSA: Els hauria ensenyat la inutilitat de l'espera.

M.: Orgull encara. Que et penses que em pots amagar res?

MARIA LLUÏSA: Sí; encara ara t'amago alguna cosa.

M. (*somriu*): No és veritat. Això que penses no serveix de res, amb mi.

MARIA LLUÏSA: Em dic que mentre parlem hi ha esperança.

M.: No. Un moment, el llaç anava a tancar-se. Ara s'obre. No sents que respires mes lliurement?

MARIA LLUÏSA: No. Precisament ara tot és més feixuc.

M.: Perquè retornes. Retornar sempre és difícil.

MARIA LLUÏSA: Però retornar d'on? Si mai no m'has tingut, com puc retornar?

M.: Has entrat a casa meva sense tocar-me, però has entrat. Ara retornes al laberint al final del qual hi ha de nou la llum...

MARIA LLUÏSA (*mirant de cop al seu voltant*): Però si cada vegada és més fosc! Si la llum s'apaga! ¿És que em duus enganyada?

M.: No enganyo mai ningú. Però, tens por?

MARIA LLUÏSA: Una mica, ara...

M.: És per això. Ets en terra de ningú i t'allunyes...

MARIA LLUÏSA: Però amb pànic o sense pànic encara vull ser teva. (*Intenta tocar-lo de nou.*)

M.: No podràs. Cada vegada menys.

MARIA LLUÏSA: A pesar de tot, jo t'estimo, M....

M.: T'esperaré, no et preocupis.

MARIA LLUÏSA: I jo que no vull esperar! Per què no tornem a començar? Digues, vols? Encara no hi ha res perdut...

M.: Només pots començar des de la llum que ara se'n va. Però aleshores, quan s'encengui de nou, per bé que encara fascinada, com hi estaràs tota la vida, evitaràs un nou encontre en aquestes profunditats.

MARIA LLUÏSA: Si és així, serà perquè m'has desil·lusionat.

M.: Desil·lusiona tot allò que no respon al nostre veritable desig.

MARIA LLUÏSA: Què vull, doncs? Digues-m'ho tu que ho saps...

Què vull?

M.: Cinquanta anys per preparar-te.

MARIA LLUÏSA: A què?

M.: A aquest mateix moment d'ara.

Maria Lluïsa.: Però és necessari que es repeteixi? ¿No n'hi ha prou amb un cop?

M.: No, perquè has equivocat la porta. La propera vegada, entraràs per la porta gran.

MARIA LLUÏSA: Hi ha una altra porta?

M.: Sí, mira... Ara ho pots veure.

A la claror vaguïssima que ara il·lumina l'escena, es veu la paret lateral esquerra que s'obre.

M.: Aquesta és la porta. Per ella entrarem un dia tu i jo. Primer, però, entrarà Marina. Ja falta poc.

MARIA LLUÏSA: Ah! Però i si... *(Es gira precipitadament i avança cap a l'obertura.)*

M. (riu): No ho has comprès!

Els llums s'apaguen totalment.

MARIA LLUÏSA: M.!

M.: No tinguis por.

MARIA LLUÏSA (angoixada): Estic sola.

M. (la veu ve de lluny): No encara; encara sóc aquí, en algun lloc...

MARIA LLUÏSA (plora): M.! M.!

M. (més llunyana encara la veu): No ploris, Maria Lluïsa, no ploris.

Descansa un moment, tanca els ulls i torna'ls obrir..

MARIA LLUÏSA (dominant-se): T'oobeiré. Ja no ploro.

M.: Ara els ulls...

MARIA LLUÏSA: Ja els he tancat.

Uns moments de silenci.

M. (*remota la veu*): Obre'ls!

S'encenen els llums. La cambra ara és la de MARIA LLUÏSA. Els mobles més indispensables perquè sigui possible el canvi a les fosques i en un temps breu. Llit, tauleta de nit, una cadira. La MARE, el PARE, un desconegut —el metge—, s'inclinen sobre el llit on és la noia.

MARE: Ja torna en sí!

PARE: L'hem salvada.

METGE: Sí, sort que hem arribat a temps.

MARIA LLUÏSA: On sóc? Què ha passat?

MARE (*l'abraça ploranera*): Filla meva! Quin disgust que anaves a donar-nos! Per què, per què volies morir-te?...

METGE (*separant suaument la dona*): Deixi-la descansar...

MARE (*separant-se*): Per què, Maria Lluïsa?

MARIA LLUÏSA, sense contestar, fa un gest vagaràs amb la testa.

MARE: Veritat que no ho faràs més, mai més?

MARIA LLUÏSA (*sembla reflexionar. Després d'un instant*): No, mare, mai més.

Teló.

ACTE QUART

Vint-i-quatre hores després.

Les habitacions del primer acte. En aixecar-se el teló només es veu l'ÀVIA, asseguda al mateix lloc i fent mitja. Gairebé immediatament s'obre la porta del pis i entra M. Es mira a l'espill del rebedor. L'ÀVIA en sentir el soroll de la porta, ha aixecat el cap, però no diu res. M. Empeny la porta de comunicació i entra a la sala d'estar.

M.: Hola, àvia!

ÀVIA (amb els trets descomposts): Vos!

M.: Jo. Esteu sola?

ÀVIA: No... Allí... (Assenyala cap a l'interior de la sala.)

M.: Ah, sí! La Maria Lluïsa que encara és al llit...

L'ÀVIA assent amb la testa. M. acaba de travessar la sala, s'asseu on l'altre dia seia el pare i es treu el paquet de cigarretes.

M.: Puc fumar?

ÀVIA: Sí, sí!

M. (mig rient): Qualsevol em nega res, oi?

Es posa la cigarreta a la boca i l'encén. Es mira l'ÀVIA i s'inclina endavant.

M.: Encara teniu por?

Amb la testa, l'ÀVIA fa que sí.

M.: Però l'altre dia va riure!

ÀVIA: Sí...

M.: Doncs com s'explica, això?

ÀVIA: No... Tinc por...

M.: A la vostra edat! Us n'hauríeu de donar vergonya!

ÀVIA: Veniu... per mi?

M.: No; ja sabeu que vinc per la Marina.

S'obre de nou la porta del pis i entra la MARE amb uns paquets. Sense aturar-se, passa directament a l'interior. L'ÀVIA i M. han aixecat la testa.

ÀVIA (vacil·lant): Ella?...

M.: No, la Mare.

La MARE, que ha sentit la breu conversa, surt pel menjador.

MARE (*en veure M.*): Ah, sou vós! Altra vegada?

M. (*dempeus*): Altra vegada, senyora...

MARE (*amb retret*): Vau estar a punt d'endur-vos la Maria Lluïsa...

M.: No va ser culpa meva. Al contrari. Ella ho volia, però jo m'hi vaig negar.

La MARE es treu l'abric i el deixa sobre el respall d'una cadira.

MARE: Si heu vingut per la Marina, us heu tornat a equivocar. No hi és.

M.: Una mica de paciència. Està a punt d'arribar.

MARE (*regirada*): No és veritat!

M.: Ho sento molt, però us he de desmentir.

MARE: Ja ho veurem. Us adverteixo que la defensaré amb les ungles; amb les dents, si cal...

M.: No cal. No us serviria de res.

MARE (*enèrgica*): Ja en parlarem! (*Agafa de nou l'abric i va a desar-lo a un altre indret de la casa.*)

M. (*a l'ÀVIA*): Són així, les mares... Vós també defensaríeu el vostre fill... ¿O potser estimeu massa la vostra pell?

ÀVIA: Jo...

M.: Sí, la vostra pell és primer.

Fa uns passos i després se la torna a mirar.

M. (*com per ell*): Aquesta dona no la comprenc!

ÀVIA: Vull viure!...

M.: Per fer mitja? (*Branda el cap i avança vers el menjador.*)

MARE (*sortint*): On aneu?

M.: Enlloc. Mirava. Viviu confortablement...

MARE (*hostil*): ¿Esteu obligat a donar-nos conversa polida?

M.: Oh, no! Però no costa gens de ser amable, veritat?

MARE: No espereu que jo ho sigui amb vós.

M.: No, ja m'ho imagino. Mai no sóc ben rebut pels vivents...

MARE (*despectiva*): Galdós ofici, el vostre!

M.: És que em preneu pel botxí?

MARE: I no ho sou?

M.: Deixem-ho. Mai no he discutit amb una mare. (*Retrocedeix cap a la sala.*) El que em sorprèn és que us hàgiu tret l'abric...

MARE: Per què?

M.: No voleu avisar la Marina, avui?

MARE: No cal. Digueu el que digueu, està ben segura... mentre vós sigueu aquí.

M.: Us ho sembla?

MARE: Ella no vindrà i vós no la trobareu.

M.: I jo que em creia que vivia al carrer Burs, número 15, segon pis...

MARE (*atabalada*): Oh, ho sabeu!

M.: Sí. I, com dieu, allí està segura.

MARE: I sabent-la allí, per què veniu a aquesta casa?

M.: Ella voldrà morir enmig dels seus...

MARE: I l'altre dia?

M.: L'altre dia... vam parlar massa... Però avui ella sap que l'espero aquí. No em farà esperar un moment més dels necessaris.

MARE: Sou, sou, sou... (*Cercant el mot.*) Us odio!

M. (*s'arronsa d'espatlles*): Resignació, estimada senyora!

MARE: No em digueu estimada senyora!

M.: Bé... No renyirem per això... (*Va a instal·lar-se de nou a la cadira.*)

La MARE se'l mira rancuniosament, després retrocedeix i acaba desapareixent.

M. (*A l'ÀVIA*): Ja ho veieu, no li agrada que li digui estimada senyora...

L'ÀVIA el mira sense contestar.

M.: I a vós?

ÀVIA: No...

M. (*fa gest cansat amb les mans*): Pacència! Com de costum, he caigut malament...

Es torna a obrir la porta del pis i entra el PARE. Es treu la gavardina i la penja al mateix rebedor. Quan va per fer els passos que el separen de la sala, es bada la porta del fons i entra la MARE.

MARE (*baix*): El tornem a tenir aquí!

PARE: El tornem a tenir aquí?... Qui?

MARE: M.!

PARE: Altre vegada? I què vol, ara?

MARE: Sempre el mateix. No sé que fer...

PARE: I què podem fer? Esperem que perdi el temps, com l'altre dia...

(Avança cap a la sala. Torna a girar-se.) I la Maria Lluïsa?

MARE: Bé, com l'has deixada aquest matí...

El PARE entra definitivament a la sala. La MARE es queda al rebedor, recolzada a la porta. No és fins després d'una breu estona que es retira de nou, silenciosament.

PARE (entrant): Hola...

M.: Hola. Aquí em teniu de nou.

PARE: Ja veig que teniu continuïtat en les idees. ¿Sempre darrera els mateixos vint anys?

M.: Més val que us ho prengueu així. La vostra muller...

PARE: Les dones són les dones. Jo, en tot cas, més aviat em sento una mica avergonyit per vós.

M. (sorprès): Per què?

PARE: Sí, em feu l'afecte d'aquests vells que encara no es resignen i es posen en ridícul...

M.: Un vell verd, vaja!

PARE: Vós ho heu dit.

M.: Bé, si ho preneu al peu de la lletra... sóc jove encara.

PARE: Vós? Bah! Si esteu literalment podrit d'experiència! El que m'estranya és que encara us abelleixin els homes... i les dones...

M.: Excel·lent! L'altre dia no vau dir res que em permetés apreciar el vostre sentit de l'humor.

PARE: Devia ser perquè em vau agafar de sorpresa.

M.: I avui esteu més preparat?

PARE: Sí. Hom s'acostuma a tot. Fins i tot a tractar amb la Mort.

Perquè ja deveu saber que a més de la visita de l'altre dia... vau estar a punt de fer-ne una altra...

M.: Era un error... però no meu.

PARE: Ja ho suposo. (*S'apropa a l'escalfapanxes i pren una cigarreta de la caps de damunt.*) El vostre error va ser un altre.

M.: Si no en puc cometre!

PARE: Així i tot, en vau cometre un.

M.: Quin?

PARE: Marina no va acudir a la cita.

M. (faceciós): També en aquesta casa hi ha continuïtat en les idees! La vostra dona m'ha tirat en cara el mateix.

PARE: És clar. Hi ha un cert interès a remarcar les vostres falles.

M.: I si la falla va ser de la Marina?

PARE (*al qual la cosa no se li havia acudit*): ¿És possible, això?

M.: I tant! Va ser una irreflexió de la seva part. Ara està convençuda que no hi ha res com morir a casa...

PARE (*pensatiu*): És clar, no us puc contradir; vós en sabeu molt més, d'aquestes coses. ¿Però voleu dir que és talment important?

M.: Morir a casa?

PARE: Sí.

M.: Per al moribund, en general, sí. És una qüestió... sentimental. És allò de l'assistència, sabeu?

PARE: Però voleu dir que no és necessària...

M.: En absolut. Fins i tot és falsa. No hi pot haver més assistència que la meva. Per això sóc aquí... o allí on calgui.

PARE: Resta el fet, però, que la Marina, i amb ella tots nosaltres, us hem derrotat una vegada...

M.: Ja us entenc. Voleu dir que heu guanyat uns dies...

PARE: Sí.

M.: Ho sento molt, però aneu equivocats. Aquesta és la mateixa escena de l'altre dia.

PARE: Direu una escena semblant.

M. (*s'aixeca i es mou per la sala*): No, la mateixa. El temps no ha passat...

PARE: Per nosaltres sí. Mentrestant hem menjat deu o dotze vegades, n'hem dormit la meitat, hem anat i vingut, hem seguit vivint i pensant, enriquint la nostra experiència...

M.: I què és, això?

PARE: La terra ha anat girant i ara ocupa una altra posició; el dia s'ha allargat una mica perquè anem de cara a la primavera... Res no és igual.

M.: Tot és el mateix.

PARE: ¿Us atrevireu a negar uns fets físics, comprovables, com els que acabo d'exposar?

M.: No és ni necessari. El temps no es mesura així.

PARE: Doncs com?

M.: Es mesura en futur. És només pel futur que té un sentit, si el té.

PARE: Però això no seria possible sense un passat...

M.: L'infant no necessita aquest passat per encaminar-se al futur...

PARE (*divertit*): Ja que estem tan filosòfics, m'agradaria que em donéssiu la vostra versió completa...

M: Us en rieu!

PARE: Us asseguro que no. Estic molt encuriolit, en canvi.

M.: Bé... Prenguem aquests cinc dies que, segons vós, ha viscut de més la vostra filla.

PARE: Prenguem-los...

M.: Durant aquests cinc dies, qui, d'ella o vosaltres, ha fet un gest nou?

PARE: Home! (*S'asseu.*)

M.: No, contesteu...

PARE: Així, de sobte...

M.: Repasseu la vostra experiència. Quin gest inèdit us heu permès?

PARE: No ho sé. Potser cap, si voleu.

M.: Cap, en efecte.

PARE: Admetem-ho. Però perquè les vostres afirmacions tinguin algun sentit, cal que no l'hagi fet ningú. ¿l us atreviríeu a assegurar-ho, això?

M.: Sí. Perquè en dir un gest, no em refereixo merament a un moviment físic desconegut. Podríeu trobar-ne un, després de tot, per bé que seria difícil... Allò a què en realitat em refereixo és a una experiència que normalment us enriqueixi. Un progrés.

PARE: Ja ho veig, ara.

M.: Aquest gest, aquest enriquiment, aquest progrés, poseu-li el nom que us vagi bé, és el futur. És a dir... us ho sembla. I d'acord amb això ordeneu la vostra vida. Però a mesura que aquest futur, sense complir les seves promeses, s'uneix al vostre passat, perd tot el sentit en destruir l'esperança. Més, encara: suposem que aquest enriquiment té lloc, que el gest és acomplert: Què heu aconseguit? Dona això sentit al passat?

PARE: No?

M.: No, ni sentit ni existència. El passat és un cos mort... és la veritable mort. No us retorna res.

PARE: Aleshores, un minut o cent anys...

M.: Són exactament el mateix en el moment que deixen d'existir en el futur. Cent anys, o un minut... tot es redueix a zero.

PARE: Però això és... nihilisme pur!... Ara que, és clar, què podia esperar-se de vós? Vós sou M., un element destructiu...

M.: Qui sap?

PARE: No ho negareu, suposo!

M.: Podria fer-ho. Fins i tot podria afirmar que sóc l'únic element conservador...

PARE: Com a paradoxa està bé...

M.: No, no m'heu entès. És el temps, que destrueix les coses; més ben dit, és el temps que no permet que siguin, gràcies precisament a aquesta ordenació cap el futur... o des del futur. Aleshores, només quan es lliuren del temps comencen les coses a ser...

PARE: I desfer-se del temps... és lliurar-se a vós.

M.: Exactament; no hi ha altra alternativa.

PARE: En aquest cas la conclusió és lògica. Si el temps destrueix, vós, que sou el contrari del temps, conserveu... o construïu...

M. el mira llargament i somriu.

PARE: No? Contesteu...

M. (*es gira d'esquena i va fins a la porta, però allí es torna a aturar*): Ens hem allunyat massa del punt de partida... No oblideu que sóc aquí per esperar la vostra filla, no per discutir...

PARE: Però mentrestant... Bé ens cal passar aquest mal... el temps...

És interromput per unes veus que vénen del fons de la casa.

VEU DE LA MARE: No, Maria Lluïsa, no!

VEU DE LA MARIA LLUÏSA: Però si ja estic bona. Us asseguro que no hi ha cap perill...

VEU DE LA MARE: Però el metge ha dit...

PARE (*aixecant-se i cridant*): Què passa? (*Avança cap al menjador.*)

VEU DE LA MARIA LLUÏSA: Deixeu-me! Tinc molt de temps per estar al llit... No em moriré... (*Surt al menjador, seguida de la MARE.*)

PARE: Però per què t'has aixecat?

MARIA LLUÏSA: Ell és aquí...

M. (*es mou cap al menjador, però sense arribar a deixar la sala*): Sí, Maria Lluïsa.

MARIA LLUÏSA (*que avança*): Ho sabia, ho sabia. ¿No t'hauràs pas repensat?

PARE (*colpit*): Però us tutegeu?

M.: Ens coneixem molt bé, ara. No us molesta, veritat?

PARE (*s'arronsa d'espatlles*): A l'extrem on les coses han arribat...

MARE (*que ha fet la seva aparició darrera la noia*): Aneu-vos-en, aneu-vos-en d'una vegada!

M.: Ho sento molt, estimada senyora, però...

MARE: No vull que em digueu estimada senyora. Em posa la pell de gallina!

PARE: Però Marta, tranquil·litzat!

MARE: ¿I com vols que em tranquil·litzi amb aquest sempre rodant per aquí?

M. fa un gest de descoratjament i retrocedeix cap a primer terme de la sala. MARIA LLUÏSA el segueix.

MARIA LLUÏSA: Em pensava que no ens tornaríem a veure... fins al final.

M.: A soles sí, fins al final.

MARE: Maria Lluïsa, per què li adreces la paraula?

MARIA LLUÏSA (*girant-se*): I per què no? No és un enemic...

MARE (*sospirant*): Déu meu, Déu meu, dir que no és un enemic!

¿És que us heu tornat ximpls, tots plegats? El teu pare discutint-hi, tu tutejant-lo... No ho podré resistir...

M.: Les mares sempre diuen això...
MARIA LLUÏSA (*mig riu*): És veritat. També jo ho deuré dir, un dia...
M.: És clar. De totes maneres, ella té raó. Per què no retornes al llit?
MARIA LLUÏSA: Perquè ja n'estic tipa... i perquè tu ets aquí...
M.: Però hi sóc per una altra.
MARE (*al seu marit*): Per què no fas res, Esteve, per què no el fas marxar?
PARE: ¿És que vols que la Marina se'ns mori al mig del carrer?
MARE: No vull que es mori de cap manera!
PARE: Ni jo, dona. Però potser no és tan terrible com ens pensàvem...
MARE: Esteve! No saps el que et dius! Que tu... el pare... És horrible!
PARE: I què puc fer contra l'inevitable?
MARE: No ho sé. Qualsevol cosa! Més valdria que se'ns emportés a tots!
ÀVIA: No, no, a mi no!

Tots se la miren. M. riu.

MARE: No comencem com l'altre dia!
PARE: Però deixa, dona, mentre riu no fa cap mal!
MARE: Oh, sou uns monstres, uns monstres!

Desesperada corre cap al menjador i desapareix, mentre tots miren cap allí.

M.: Em sembla que s'ha afectat més del que calia...
PARE: Cal fer-se'n càrrec... Després de tot, és la mare.
MARIA LLUÏSA: I pensar que seré com ella!
M.: No és tan terrible com sembla. En el fons, hi disfruta...
PARE: Potser aneu massa enllà...
M.: N'he vist tantes i tantes...

Mentrestant s'obre la porta del pis i entra MARINA. Es queda al costat de la porta, on es recalca.

PARE (*a MARIA LLUÏSA*): Més val que la vagis a fer entrar en raó...
MARIA LLUÏSA: No; que plori, si vol: li farà bé.

MARINA deixa la porta i avança lentament cap a la sala.

PARE: No es pot negar que tots som una mica cruels...

MARINA allarga la mà per obrir la porta de la sala, quan s'obre la del fons i entra la MARE.

MARE (*amb veu continguda, però enèrgica*): Marina!

MARINA *atura el gest i es gira.*

M. (*parlant al PARE*): No hi ha res més compassiu que la crueltat.

MARE (*a MARINA*): On vas?

MARINA (*assenyalant*): Allí. A dins...

MARE: No!

PARE (*parant l'orella*): Qui parla?

Tots escolten.

MARINA: No em podeu aturar...

MARIA LLUÏSA: És la Marina! (*Avança cap a la porta.*)

M.: Deixa-la... (*MARIA LLUÏSA s'atura.*) Ja vindrà.

MARINA: Ja ho sé. Per ell he vingut.

MARE (*angoixada*): I nosaltres? ¿És que no hi penses, en nosaltres?

MARIA LLUÏSA: La vol convèncer de salvar-se...

M.: Deixa que es diguin adéu (*segueixen escoltant.*)

MARINA (*abraçant-la tendrament*): Sí mare.

MARE: Ningú no ho diria. Sembles contenta...

MARINA: Contenta? No ho sé. En tot cas, resignada. Això sí...

MARE: Però pots escapar-te. No havies d'haver vingut...

MARINA: Era necessari. No puc negar-m'hi...

MARE (*separant-se*): Però per què, per què? No ho podré entendre mai!

Tots semblen saber coses que ignoro... Tan fascinator el trobes?

MARINA: Sí, mare; ara no hi ha res de més fascinator...

PARE (*es mira M.*): La veritat és que jo tampoc us hi sé veure...

M.: M'ho imagino perfectament.

MARE: Però que el prefereixis a nosaltres... No ens veurem mai més!

MARINA: Qui sap, mare! Mentrestant, imagineu-vos que he anat de viatge, que visc a una altra ciutat on si no em veniu a veure és perquè no voleu...

MARE: Però no és veritat... i mai no ho serà, per molt que vulguis.

MARINA: Podia haver-me casat i anar-me'n a l'altre cap de món...

MARE: Però nosaltres sabem que no és això, que seràs morta; morta.

Marina!

MARINA (*cansada*): Sí, mare. Com vulgheu...

MARE (*amb retret*): No ens has estimat mai...

MARINA: També els qui s'estimen s'han de separar...

MARE: Però no així, no per pròpia voluntat!

MARINA: Esteu cega, mare. Estic malalta!

MARE: Malalta?

MARINA: Sí.

PARE (*mirant M.*): És veritat?

M.: Sí.

MARE: Però no lluites, no fas res, et deixes portar...

MARINA: He lluitat durant mesos, durant anys... Ara vull una mica de pau...

MARE: A costa nostra!

M. branda la testa amb retret.

MARINA: No, mare. És com vós, quan al vespre esteu molt cansada d'haver treballat tot el dia. «Me'n vaig a dormir...», diu.

MARE: Però tu dormiràs per sempre.

MARINA: ¿I mai no se us ha acudit de pensar: si aquesta nit no acabés... tinc tanta son!?

MARE: Però sabia que no podia ser. Per això ho pensava.

MARINA: I com sabeu que això altre pot ser?

M.: Ben dit!

MARE: És, és! He vist massa morts a la meva vida. Sé que és!

MARINA: No discutim, mare. ¿Voleu que ens separem com dues amigues... com això que sempre heu volgut ser per a mi i per a la Maria Lluïsa i que no heu estat mai?

MARIA LLUÏSA: Com qui no hi toca, ara li canta les veritats!

MARE (*queixosa*): ¿Com puc ser la teva amiga ara que te'n vas?

MARINA: Precisament per això. És l'hora de la generositat... I aquesta partida meva ens acosta... anul·la els anys que hi ha entre nosaltres... si és que no em fa més vella del que sou...

MARE (*plorosa*): Però Marina, què dius? Què t'han fet digues, què t'han fet?

MARINA: Res, mare. Em voleu besar?

MARE: Marina, no ens deixis!...

MARINA: Adéu-siau, mare. (*La besa.*)

La MARE l'abraça fortament i resten així una estona, estretament enllaçades.

MARIA LLUÏSA: Què fan?

Ningú no contesta. MARINA es separa de la seva MARE, dolçament, però amb fermesa. Obre la porta.

MARE: Marina!

MARINA posa el peu a la sala, on tots l'esperen dempeus, llevat de l'ÀVIA, que segueix asseguda. La MARE es deixa caure a una banqueta i segueix plorant. Després d'un temps prudencial, s'incorpora i, sempre plorant, se'n va cap a l'interior del pis.

MARINA (mirant-los tots): Ja sóc aquí.

M.: Benvinguda.

MARINA (mirant-lo més particularment): Ets com la Maria Lluïsa em va dir: un jove agradable...

M.: Sí, Marina...

MARINA: Serà fàcil, molt més fàcil del que m'imaginava abans, quan no et sabia veure

M.: Sí, Marina.

MARINA: Ens n'hem d'anar de seguida?

M.: Quan vulguis. Pots dir adéu als teus...

MARINA: Acabarem aviat... (S'adreça a l'ÀVIA, encara asseguda, i s'atura al seu davant.) Àvia, ja ho heu sentit, me'n vaig...

ÀVIA (plorosa): Pobra Marina!

MARINA: Sempre ens havíem pensat que seríeu la primera, i ja ho veieu!

ÀVIA: No... no estàs espantada?

MARINA: No, gens. Temps enrera sí, però ara... Quan te la veus al damunt, comprens que la mort és una mà amical i generosa... (Allarga la dreta a M., que avança fins a tocar-la.)

MARIA LLUÏSA: L'ha tocada!

M.: Sí.

PARE: Però si no ha passat res!

M.: Ara és meva.

MARINA: Ara sóc seva... Adéu, àvia. ¿Voleu que ens besem?

ÀVIA: No, no!

MARINA: I em deixeu marxar així?

ÀVIA: Tinc por!

MARINA: És veritat que sempre hem estat molt allunyades... Vós sempre heu viscut una vida a part. Potser també M. us reserva una mort a part... (Es gira al seu pare.) I vós, pare...

PARE: Filla meva... (Li pren la mà que té lliure.)

MARINA: No sé per què ara em recordo de quan era petita... Feia molt de temps que no hi havia pensat... M'enfilava als vostres genolls i em fèieu saltar...

PARE: Tots els pares fan el mateix amb els seus infants...

MARINA: Suposo que sí. Però ara em dol una mica que hagi passat...

PARE: A mi em va doldre aleshores, quan passà... Sempre t'hauria volgut petita, com eres aleshores... saber-ho tot de tu...

MARINA: Sí, pare, però no podia ser.

PARE: No, ja ho sé...

MARINA: Però ara em retrobareu com em volíeu. La noia desapareixerà per cedir el lloc a l'infant... En parlareu amb la mare...

PARE: No sé si la teva mare...

MARINA: Sí. Ara no comprèn res. Però després podreu parlar tots dos, i el record us serà més dolç que no us hauria estat la meva vida...

PARE: No diguis això! No et pensis que accepto de grat aquesta separació...

MARINA: Ja ho sé, però esteu resignat. Us hauria dolgut més perdre'm aleshores, quan em portàveu al coll... *(Es deslliura de la seva mà i li acaricia el rostre.)* Adéu, pare... Sempre us he estimat molt.

PARE *(amb la gola nusada)*: Ja ho sé, filla meva...

MARINA *(adreçant-se a la seva germana)*: I ara tu, Maria Lluïsa...

M. *(intervenint)*: Em sembla que cal que sàpigues que va intentar ocupar el teu lloc...

MARINA: Vas fer això, Maria Lluïsa?

M.: Es va beure unes unces de verí...

MARINA: I per què?

M.: Una idea romàntica i descabellada...

MARINA: Sí. Però t'ho agraeixo, Maria Lluïsa! No sabia que m'estimessis tant!...

MARIA LLUÏSA: També ho vaig fer per mi.

M.: Per totes dues.

MARINA: Això era el que duïes de cap aquell dia que em vas venir a veure a la dispesa... no és veritat?

MARIA LLUÏSA: Sí, però ell no va acceptar el tracte.

MARINA: Més val així, Maria Lluïsa. Cadascú el seu destí.

MARIA LLUÏSA: Però el teu...

MARINA: No me'n queixo. Quan sofria, aleshores sí. Però ara... ara fins i tot sóc feliç... Adéu, germaneta; M. s'impacienta, encara que no ho digui...

MARIA LLUÏSA: Adéu, Marina! *(L'abraça i la besa.)*

MARINA: I fes feliços aquests vells. Només els quedes tu...

MARIA LLUÏSA: Faré el que pugui, t'ho prometo.

MARINA *(adreçant-se a M.)*: Ara ens en podem anar.

M. *(li ofrena el braç, que ella pren)*: Anem, estimada meva...

S'adrecen cap a la porta del rebedor. En aquell moment surt la MARE.

MARE: Marina! Marina! (*Va per encaçar-los.*)

PARE (*retenint-la i enllaçant-la*): Deixa'ls, Marta.

MARE (*suplicant*): Marina!...

MARINA i M. penetren al rebedor i s'encaminen a la porta del pis. Tots els altres, llevat de l'ÀVIA, que s'ha quedat com enartada, els segueixen. En arribar a la porta, M. i MARINA es giren.

MARINA (*simplement*): Adéu...

M.: A reveure...

MARE (*tractant de precipitar-se endavant, cosa que el PARE no li permet*): Marina!...

La parella desapareix i els altres segueixen avançant fins a la porta, que s'ha quedat oberta. Resten allí, al llindar, mirant a fora, callats. Després el PARE retrocedeix, sempre enllaçant la seva muller.

PARE: Tanca, Maria Lluïsa.

La noia obeeix.

MARIA LLUÏSA: I ara?

PARE (*retornant cap a la sala amb la seva dona*): Ara la vida continua. Com ahir, com sempre.

MARIA LLUÏSA: Sí, com si no hagués passat res...

ÀVIA (*retornant del seu enartament*): Que els morts enterrin els morts...

PARE: Sortosos ells, que són feliços...

I mentre procedeixen a instal·lar-se de nou a la sala, la MARE encara sanglotant a l'espatlla del PARE, cau el Teló.

Barcelona, 19-24 març 1956

Tècnica de cambra

Comèdia en tres actes

PERSONES DRAMÀTIQUES

CLUC

SAMIR

BELET

VALVA

CACANSA

CLEDA

ALONA

VEU DE LA DISPESERA

Lloc i data de l'acció: aquí i ara

Primera edició: Palma de Mallorca, Editorial Molí, 1964. (Biblioteca Raixa, 67.)

Aquesta obra va ser estrenada per l'Agrupació Dramàtica de Barcelona, al Palau de la Música Catalana, el 7 d'abril de 1961, sota la direcció de Francesc Balagué i amb el següent repartiment: Valva, Immaculada Genis; Cacansa, Mercè Costa; Cleda, M. Assumpció Forns; Alona, Griselda Barceló; Belet, Lluís Bosch; Cluc, Miquel Boleda; Samir, Alexandre Aixelà i dispesera, M. Rosa Fàbregas. Consueta: F. Roda. Attrezzo: Artigau. Cap electricista: F. Elías. Decorats i luminotècnia: A. Bachs Tomé.

ACTE PRIMER

Habitació rectangular. Dues portes en angle recte, al fons dreta. A l'esquerra, orientats cap al fons, dos llits turcs. Cap a primer terme unes prestatgeries amples on pot haver-hi els objectes següents: un martell, un clauer atapeït de claus, tres llibres de formats diferents, un parell de llapis, una serra, dos plecs de quartilles, una pastilla de sabó, una pinta, un pintallavis, unes manilles, tres o quatre paquets de cigarretes, llumins, quatre ampolles plenes de licors, vasos, un cendrer, un joc de cartes, un sobre ple de claus petits, una dotzena d'agulles d'estendre roba, vuit plats, un jersei, un despertador, tres capses buides, una corbata, un feix de fustes menudes i polides, un ventall, una planxa, un ganivet de molla, una roda de bicicleta, una careta de faccions humils i una capsa amb fils i agulles, tot apilotat desordenadament. A primer terme dreta completen el contingut de l'habitació un mirall de mig cos adossat a la paret i una tauleta auxiliar.

En aixecar-se el teló, l'escena és buida. Passat un moment prudencial, se sent la:

VEU DE LA DISPESERA: Heu estat afortunat, jove! La cambra, com veureu, és agradable i proveïda de totes les comoditats desitjables. Ens hem preocupat del vostre benestar sense regatejar-hi esforços de cap mena, i amb orgull us puc assegurar que fins ara cap dels hostes que han passat per la casa no han tingut motiu de queixa. Es per això que ni llibre de reclamacions no tenim! *(Calla, mentre se sent despassar cadenes i forrellats, obrir un pany, operació que ha de donar la impressió que és una mica complicada. Tot seguit, mentre la porta del fons sobre per cedir el pas a Cluc, un xicot jove que vesteix una americana molt folgada i duu una gran maleta a la mà, la veu, sempre invisible, reprèn:)* Mireu i jutgeu per vós mateix. Una cambra com un sol, gran i acollidora, on al costat de les coses indispensables trobareu tots aquests altres objectes superflus que fan la vida més amable. Estic segura que us hi complaureu, com s'hi han complagut tots els qui us han precedit, i que desitjareu fer-hi una llarga estada. Benvingut!

La veu calla i la porta es tanca amb el mateix acompanyament laboriós.

CLUC (*deixant la maleta per terra*): Perfecte...

Avança per la cambra, indecís, mirant al seu entorn; va fins als llits, amb la mà comprova la flexibilitat de les molles, s'adreça després a les prestatgeries, toca alguns objectes, tot encuriós, però a continuació travessa la cambra fins on ha deixat la maleta, l'agafa, la col·loca sobre la tauleta i l'obre. És buida. Sense pressa, inicia tot de viatges per tal de traslladar-hi, només una peça cada cop, la serra, una ampolla, dos plats, una capsula buida. Agafa aleshores la roda de bicicleta i la contempla dubitatiu. Torna a deixar-la en el precís instant que comença a sentir-se de nou la VEU DE LA DISPESERA, i a partir d'aquest moment, mentre la dona parla, tanca ràpidament la maleta, la col·loca per terra, on havia estat abans, i després s'asseu als peus del llit del fons, tocant les prestatgeries. Agafa un paquet de cigarretes, l'obre i n'encén una.

VEU DE LA DISPESERA: No és per dir-ho ni hi tenim potser cap mèrit, però la casa sempre ha estat reputada per la seva formalitat i el notable confort que proporciona als seus hostes. Tot allò que és possible de fornir quant a comoditats, ha estat introduït amb la bona intenció de fer-vos agradable l'estada. Ara veureu la vostra habitació, on podreu dur una vida raonable i sense maldecaps. (*Soroll de cadenes i forrellats, etc., i la porta s'obre davant VALVA, vestida amb una simple faldilla de butxaques i un jersei blau molt cenyit. Duu, també, una maleta a la mà.*) Aquí la teniu, una cambra com n'hi ha poques, plena de detalls acollidors, de mobles sòlids que només de vós depèn conservar en bon estat. Us hi deixo en bona companyia, perquè és norma de la casa acollir només persones serioses i per tots conceptes respectables. Que hi sigueu feliç!

La porta es tanca amb les remors de costum, les quals es repetiran cada cop. VALVA deixa la maleta per terra i mira cap a CLUC.

CLUC (*que en tota l'estona no ha deixat d'observar-la*): Hola...

VALVA: Hola...

CLUC: Sembla que estem destinats a ser companys...

VALVA: Sí. (*Avança cap al primer llit, on es deixa caure.*)

CLUC: Em dic Cluc.

VALVA: I jo Valva.

CLUC (*tocant el llit amb la mà*): Potser aquí estaria més còmoda...

VALVA: No sé... (*Aleshores sembla adonar-se de l'espill i s'aixeca per tal de mirar-s'hi.*) Vaig molt despenjada...

CLUC (*indicant els prestatges amb un gest*): Per aquí trobareu una pinta.

La noia s'atansa a les prestatgeries i remena fins que la troba.

VALVA: També hi ha un pintallavis. (*L'agafa.*)

CLUC: Sí, ja ho he vist.

VALVA es desplaça novament cap a l'espill, davant del qual procedeix a pentinar-se després de deixar el pintallavis sobre la taula.

CLUC l'ha seguida i l'observa en silenci.

VALVA: Què mireu, amb tanta d'atenció?

CLUC: Sou diferent...

VALVA: Tots som diferents, oi?

CLUC: Potser sí. Però volia dir d'una altra manera.

VALVA: És clar; sóc una dona.

Però aleshores tots dos miren cap a la porta, perquè de nou es deixa sentir la VEU DE LA DISPESERA. CLUC retorna cap al llit turc, i la noia, precipitadament, agafa el pintallavis i el desa a la seva maleta amb la pinta. La tanca i va a instal·lar-se on s'havia assegut de primer.

VEU DE LA DISPESERA: Benvingut en aquesta llar comuna on estic segura que us esperen dies de felicitat. Probablement ja teníeu alguna referència de la casa, situada en un indret ideal, d'aires tòncics i sanitosos que tindreu la sort de gaudir. Sempre sóc discreta en aquesta mena de lloances, però cal que us adoneu dels innúmers avantatges que tot plegat suposa per a un nou arribat. Quant a l'habitació que us ha estat destinada, només cal que us digui que ocupa el millor pis de la casa. Permeteu-me que us en faci els honors. (*Soroll de cadenes, etc., i la porta dóna pas a SAMIR vestit amb una llarga brusa i proveït de la inevitable maleta.*) Mireu, mireu bé al vostre entorn i digueu-me si és possible de trobar una cambra més plaent. Aquí podreu viure una existència plena i envejable, com tots els hostes que hem tingut des que la pensió existeix. Confio guardar-vos molt de temps. Bona sort!

La porta es tanca i SAMIR es tomba cap als altres dos, deixant la maleta a un costat.

SAMIR: Una mica embafadora, oi?

CLUC: Sí; es repeteix.

SAMIR: Sou hostes vells, vosaltres?

CLUC: Relativament. Temps d'empaquetar alguna cosa i... (*Calla de sobte.*)

SAMIR: Empaquetar?

CLUC: És un dir.

SAMIR (*avança cap als llits i assenyala VALVA*): I ella?

CLUC: És Valva.

SAMIR: Hola, Valva.

VALVA: Què tal?

CLUC: Jo em dic Cluc.

SAMIR: Samir. (*Encaixen.*) Confio que ens avindrem. (*S'asseu al costat de VALVA.*) I amb vós també. Amb vós fins i tot més especialment.

VALVA: Per què, més especialment?

SAMIR: Sembleu molt agradable...

VALVA li adreça una llarga mirada i després s'aixeca. S'encamina a la maleta, en treu el pintallavis i se'n va cap al mirall, davant del qual segueix pentinant-se.

SAMIR (*després d'haver observat totes aquestes evolucions, es gira cap a CLUC*): Li trobo un no sé què...

CLUC: Sí, és diferent.

SAMIR: Això, sí. Diferent.

CLUC: És una dona.

SAMIR: Sí. (*Somriu.*) M'agrada.

CLUC: Deixeu-la tranquil·la. (*Pausa.*) Ja en deuran venir d'altres...

SAMIR: Però no ho sabeu del cert, oi?

CLUC: No, del cert no.

SAMIR: I si no en ve cap més, què?

CLUC: És massa aviat per preocupar-se'n.

SAMIR: Jo diria el mateix, al vostre lloc. (*S'aixeca.*) És injust.

CLUC: Potser sí. Us puc compensar amb altres coses...

SAMIR: Quines coses?

CLUC: Coses que tinc. Veniu. (*S'aixeca i el mena cap a la maleta, l'obre i li mostra el seu contingut.*) Què us estimeu més?

SAMIR (*després de contemplar-ho tot*): Res. Més me l'estimo a ella.

CLUC (*provant de temptar-lo*): Mireu... Aquesta mateixa capsula. (*L'obre.*) És una capsula buida, hi podeu ficar el que vulgueu...

SAMIR: Però si no tinc res!

CLUC: Tant se val. Ho podeu tenir més endavant.

SAMIR (*examinant la capsula*): A vós us agrada de veritat? Us sembla que és una cosa que val la pena?

CLUC: I tant! No hi ha res com una bona capsula.

Però aleshores la desa precipitadament i tanca la maleta, perquè fora se sent altre cop la VEU DE LA DISPESERA. VALVA també es precipita a desar la pinta i el pintallavis, i tots retornen cap als llits, on s'asseuen com abans, CLUC al que toca a les prestatgeries, VALVA i SAMIR a l'altre.

VEU DE LA DISPESERA: Només puc tenir bones paraules per a les persones que, com vós, saben elegir d'una manera tan assenyada. No hauríeu pas pogut trobar un hostatge més avinent i confortable, on per una despesa mínima gaudireu de tots als avantatges que el temps posa a la nostra disposició. Estic segura que se us alegra el cor en comprovar l'encert de la vostra elecció i que us prometeu, com és just, una existència bella i agradable. He reservat per a vós una habitació de la qual ni la persona més exigent no podria queixar-se. (*Remor de cadenes, etc., i CACANSA es presenta al llindar de la porta. Vesteix de carrer i a la mà duu una maleta.*) Què me'n dieu? A la seva disposició, curiosament estudiada per tal de respondre a les necessitats de tot ordre, s'hi afegeix l'encís suplementari d'una companyia escollida, a les amenitats de la qual us deixo ara. Benvinguda!

La porta es tanca mentre la noia es queda mirant-la. Després es gira cap als altres.

CACANSA: Per què, tot això?

SAMIR: A què us referiu?

CACANSA: A aquesta recepció.

CLUC: Es veu que és el costum; tots hi hem hagut de passar. (*S'aixeca i se li apropa.*) Però deixeu la maleta... (*La hi agafa i la col·loca al costat de la seva.*) Veniu a seure, deveu estar cansada...

CACANSA: No, més aviat encuriosida. (*Mira al seu entorn.*) Un mirall! (*S'hi precipita.*) Sempre he tingut ganes de contemplar-me en un mirall...

CLUC (*que l'ha seguida*): Es comprèn bé. Sou molt bonica!

CACANSA: És veritat? (*Es tomba a Samir.*) Vós també m'hi trobeu?

SAMIR: Que us hi trobi un, ja n'hi ha prou. (*Es gira cap a VALVA i li agafa una mà.*)

CACANSA (*rient*): Ah, ja veig! (*A VALVA:*) Però vós no dieu res!

VALVA: És que també voleu que us hi trobi jo, de bonica?

CACANSA (*branda el cap*): No, vós és igual. (*Es mira.*) Quins llavis més esblanqueïts! Si tingués amb què pintar-los...

VALVA: Us puc deixar el meu pintallavis.

CACANSA: En teniu un?

VALVA (*adreçant-se a la seva maleta*): Sí.

CACANSA (*la segueix*): Què més teniu? (Totes dues s'aboquen quan VALVA obre la maleta.)

SAMIR (*a CLUC*): Suposo que ara ja no esteu interessat a desprendre-us de la capsa?...

CLUC: No. De totes maneres, si en voleu, allí n'hi ha d'altres. (*Assenyala cap als prestatges.*)

SAMIR: De qui són?

CLUC: Del primer que les agafi. Hi ha moltes coses. (*S'hi adreça i comença a remenar, mentre les dues noies s'incorporen, CACANSA amb el pintallavis a la mà.*)

CACANSA: No us pinteu, vós?

VALVA: Encara no he tingut temps.

CACANSA (*mirant-la atentament*): És veritat que teniu els llavis vermells de natural. No el necessiteu tant com jo, el pintallavis...

VALVA: Us el voleu quedar, potser?

CACANSA: Si no us fes res...

VALVA: Però si un dia el necessito, me'l deixareu?...

CACANSA: És clar. Ui, que sou amable! (*L'abraça efusivament i va cap al mirall, on comença a pintar-se. VALVA torna al seu llit en el moment que CLUC travessa l'habitació amb la planxa a la mà.*)

SAMIR (*que l'ha estat observant*): On aneu amb això?

CLUC (*amb naturalitat*): Podria perdre's, per aquí. Més val guardar-ho. (*Però en aquell moment se sent encara la VEU DE LA DISPESERA i ell retrocedeix de nou cap als prestatges, on abandona la planxa abans de retornar al seu llit. CACANSA segueix pintant-se.*)

VEU DE LA DISPESERA: Entreu sense por, perquè us acollim amb els braços oberts, com és norma d'aquesta pensió que tan assenyadament heu escollit. Deveu ja haver observat la seva situació ideal, de la qual a ben segur que us feliciteu com jo mateixa, però espereu a veure la vostra cambra, on tot ha estat calculat per a plaure als ulls i confortar el cor. No dubto que us hi sentireu com a casa vostra i establireu bons lligams d'amistat amb tots els companys que us hi esperen. (*Remor acostumat de cadenes i forrellats fins que la porta s'obre per donar entrada a CLEDA, vestida amb pantalons i brusa i també carregada amb una maleta.*)

Què us sembla? No teniu, veritat?, paraules amb què expressar la vostra sorpresa, la vostra satisfacció... És una cambra gran i plena de llum, neta i acollidora, on la vida fa el seu curs sense sobresalts. Us hi desitjo una llarga existència plena de benaurança.

La porta es tanca i la noia, amb un gest brusc, llença la maleta cap a un costat, encarant-se tot seguit amb els altres que la contemplen.

CLEDA: Què?

CLUC: Res.

SAMIR: Benvinguda.

CLEDA (*mentre CACANSA deixa el pintallavis sobre la tauleta i es perfila la boca amb els dits*): Deixeu-ho per la dispesera, això. (*Fa un pas endavant i amb el cap fa un gest com per bandejar els cabells.*) Em dic Cleda, jo.

CLUC: Cluc. Si voleu seure al meu costat...

CLEDA (*s'arronsa d'espattes*): Per què? (A SAMIR:) I vosaltres?

SAMIR (*indicant la seva companya*): Som Samir i Valva.

CACANSA (*sempre davant l'espill*): Cacansa.

CLEDA (*avançant més cap als llits i mirant vagament per l'habitació*):
Quin niu de rates! (*Escarneix la DISPESERA.*) Una cambra plena de llum, neta i acollidora... Bah!

VALVA: Tot depèn de nosaltres.

CLEDA: Ja ho veurem. (*Es tomba cap a la tauleta, mentre CLUC s'aixeca del llit i va a recollir la planxa. S'adona del llapis de CACANSA.*) Un pintallavis... (*L'examina.*)

CACANSA: És meu.

CLEDA: Per què?

SAMIR: És que teniu el costum de preguntar sempre per què?

CLEDA: Naturalment.

VALVA: Jo l'hi he donat. (*Mentre CACANSA la mira reprovativa, CLEDA es mou cap a la seva maleta i l'obre amb la intenció d'amagar-hi el pintallavis. Gairebé al seu costat, CLUC desa la planxa.*)

CLEDA: Què hi teniu, aquí?

CLUC (*tancant la maleta de pressa*): Coses.

SAMIR (*avançant cap a CLEDA*): No ho podeu fer, això.

CLEDA (*mig girant-se*): Què? Preguntar-li què té a la maleta?

SAMIR: No, quedar-vos el pintallavis. Us ha dit que era seu.

CLEDA: Les coses canvien de mans. (*Tanca la maleta i s'incorpora mentre CLUC s'esmuny cap a l'altra banda de l'habitació.*)

SAMIR: Però no d'aquesta manera.

CLEDA, indiferent i sense contestar, camina cap als llits. En passar pel seu davant VALVA l'agafa pel braç.

VALVA: Tomeu-l'hi.

CLEDA: Deixeu-me anar! No té res a veure amb vós. (*Es gira cap a CLUC, que refà el viatge cap a la seva maleta amb un plat.*) A veure aquest plat...

CLUC (*mig amagant-lo i indicant amb l'altra mà les prestatgeries*): Allí n'hi ha més, si en voleu.

La noia s'hi encamina, mentre CACANSA, aprofitant que li dóna l'esquena, va fins a la maleta per tal de prendre-li el pintallavis. SAMIR torna al costat de VALVA.

CLEDA: Quins plats! (*N'examina un.*) Només són bons per a una cosa.

El deixa caure per terra, on és de suposar que es farà bocins. Va per agafar-ne un altre, però aleshores es torna a sentir la VEU DE LA DISPESERA. Es queda prop del moble, mirant-se les ungles, mentre CLUC retorna de pressa al seu llit i CACANSA, que ha recobrat el pintallavis, se'n va cap al mirall.

VEU DE LA DISPESERA: Pau i tranquil·litat són en primer lloc els dos grans avantatges que la pensió està destinada a facilitar-vos. Si a això hi afegim el servei sense deficiències i una cambra que per força us ha d'agradar, comprendreu l'encert de la decisió que us ha dut a la nostra porta. Trobareu aquí companys idonis amb els quals compartir un temps que, n'estic segura, se us farà curt. Entreu, entreu, i permeteu que us guiï fins a l'habitació que us ha estat destinada i de la qual sabreu avaluar, confio, les refinades comoditats. (*Remor de panys, forrellats, etc., fins que la porta dóna pas a BELET, vestit amb una samarreta blava, de mecànic, i carregat amb la maleta corresponent.*) Alegreu els vostres ulls i descansau la vostra fatiga en aquesta atmosfera de repòs on us desitjo una vida llarga i plenament fruitosa. Així sigui!

La porta es tanca com de costum. BELET deixa caure la maleta als seus peus, es treu un mocador de la butxaca i s'eixuga el front i les mans. Tot seguit es desplaça cap al primer llit i s'asseu al costat de VALVA.

SAMIR: Permeteu que ens presentem: aquesta és Valva, i jo Samir.

BELET: Fantàstic!

SAMIR: Us dieu fantàstic?

BELET: Tot plegat és fantàstic.

VALVA (*mentre CLUC se'n va altre cop cap a les prestatgeries i CLEDA examina un segon plat*): Esteu molt cansat?

BELET (*sorrut*): Deixa'm en pau, petita!

SAMIR: Us ha fet una pregunta de persona educada...

BELET: A callar! *(Però s'incorpora tot seguit, perquè CLEDA ha deixat caure el segon plat per terra.)* Què és, això? *(Avança cap a les prestatgeries.)*

CLEDA *(indiferent)*: Plats. En diuen plats.

BELET: I per què els heu de trencar?

CLEDA: És bona, aquesta! Perquè en tinc ganes.

BELET *(mirant-la amb intenció)*: Ets una noia decidida, oi?... M'agrades. *(Es tomba cap a CLUC, el qual, havent-se apoderat del joc de cartes, va per allunyar-se cap a la seva maleta.)* Ei, tu, què és, això?

CLUC: Cartes.

BELET *(allargant la mà)*: A veure-les.

CLUC: Són meves.

BELET: A veure, dic!

SAMIR *(avançant per tal de reunir-s'hi)*: No ens parlem en aquest to!

BELET: Busqueu gresca, oi?

SAMIR: Això, vós. Fins ara, tot havia anat com una seda, o gairebé com una seda.

BELET: Tomeu al vostre llit. És a dir, més val fer les coses bé i estudiar-la, aquesta qüestió dels llits. *(CLUC aprofita que ha desviat la seva atenció per allunyar-se amb les seves cartes cap a la maleta.)* Pel que veig, només n'hi ha dos...

SAMIR: En efecte. M'agrada que sigueu raonable i que us decidiu a parlar d'una cosa en la qual ja havia pensat.

BELET *(apartant-lo)*: Sortiu del pas. *(Es mou cap al llit primer.)*

SAMIR *(seguint-lo)*: Jo crec que el més just seria repartir...

BELET *(girant-se-li)*: Voleu callar d'una vegada? *(Amb la mà toca el llit, després s'hi asseu, comprovant la seva comoditat. Tot seguit es desplaça cap a l'altre, sempre acompanyat de SAMIR i CLEDA. CACANSA, que ha acabat d'arreglar-se, va cap a la seva maleta, on deixa el pintallavis, i ella i CLUC canvien unes paraules en veu baixa mentre BELET prossegueix.)* Em sembla que prefereixo aquest.

SAMIR: Jo els veig iguals.

BELET: No. *(A VALVA:)* Aixequen-vos. Me'l quedo.

SAMIR: Què vol dir, que us el quedeu?

BELET: Doncs això, que ja en podeu buscar un altre.

SAMIR: Però...

BELET: Que en busqueu un altre!

SAMIR *(s'asseu al llit)*: No ho faré!

BELET: No? *(L'estira pel braç. A CLEDA, mentre SAMIR es resisteix:)*
A veure si em treus aquesta, tu.

CLEDA: Sí. *(Expulsa VALVA.)* Apa, fora! No has sentit que el llit és nostre?

SAMIR (*obstinat, intentant retornar cap al llit*): No ho permetré.

VALVA: Deixa, Samir. (*Se l'enduu cap al llit de CLUC.*)

BELET (*asseient-se al llit conquistat*): No comprenen res!

CLEDA (*al seu costat*): No.

BELET: Ho dius com si tu ho compreguessis...

CLEDA (*somrient*): Sí. No t'he ajudat?

BELET: De seguida he vist que ens entendríem, tu i jo.

CLUC i CACANSA *s'incorporen i abandonen junts l'indret de les maletes. Travessen cap a les prestatgeries.*

CLUC: Entre dos, sempre tindrem més coses.

CACANSA: Vols dir que seran de tots dos?

CLUC: Sí, això. No estàs contenta?

CACANSA: Sí. (*Havent arribat al costat de les prestatgeries.*) Què agafarem, ara?

CLUC: Què t'agrada més?

BELET (*que els ha estat observant*): Molt mirar i poc tocar.

CLUC (*es tomba*): Ens ho dieu a nosaltres?

BELET: Sí, exactament a vosaltres.

CACANSA: No és pas vostre.

CLUC: És del primer que ho agafa.

BELET (*saltant cap a les prestatgeries*): Fora d'aquí! És que sou durs, tots plegats! (*Girant-se cap a CLEDA:*) Tu, porta la maleta. (*La noia obeeix.*) Si queda alguna cosa, després que nosaltres hàgim triat, us la podreu quedar. Entesos?

CLUC: No és just! Tots hi tenim el mateix dret.

BELET: Proveu de tocar res!

SAMIR: Cluc té raó. I no és perquè jo personalment reivindiqui res...

CLEDA (*que ha obert la maleta, el talla amb un crit*): El meu pintallavis!

BELET: Què passa?

CLEDA (*excitada*): Tenia un pintallavis i me l'han pres.

BELET (*retrocedeix una mica per encarar-los tots*): Qui ha estat?

VALVA: Mai no ha estat seu.

BELET (*se li atansa*): Què saps, tu?

VALVA: Era meu i l'he donat a Cacansa.

BELET: Qui és, Cacansa?

SAMIR: Si haguéssiu consentit en les presentacions, ara no us ho caldria preguntar.

BELET (*picant amb el peu*): Dic: qui és Cacansa?

CACANSA: Jo.

BELET (*apropant-se a la noia*): On és?

CACANSA (*indicant CLEDA*): Ella me l'ha pres!

BELET (*agafant-la pels cabells*): On és?
CLUC: Deixeu-la anar de seguida!
BELET: El pintallavis!
CACANSA: No el tinc.
BELET (*deixant-la*): Escorcollarem les maletes.
CACANSA: No! (*Corre cap a la seva, sobre la qual s'asseu. Tots es desplacen darrere seu, llevat de VALVA, la qual es queda on era.*) No me'l prendreu!
BELET (*tombant-se cap a CLUC*): Fes-la entrar en raó, si no vols que ho faci jo.
CLUC: El pintallavis és seu. No permetrem que per la violència... Oi, Samir?
SAMIR: No, no ho permetrem.
BELET (*mirant-se'ls atentament*): Dos contra un, oi? (*Riu.*) Infeliços!

Sense pressa s'allunya cap a les prestatgeries i tots el segueixen amb la mirada, però VALVA salta i s'apodera del ganivet que hi ha entre els objectes.

VALVA: Buscàveu això, potser? (*Exhibint-lo.*)

BELET, sense contestar, agafa ràpidament un jersei penjant a primer terme i l'hi llança a la cara. Es precipita aleshores al seu damunt i li arrabassa el ganivet, espentejant-la per fer-la caure.

BELET (*despectiu*): Aficionats!
SAMIR (*corre cap a la noia*): Valva, Valva! (*L'ajuda a incorporar-se.*) T'ha fet mal?
VALVA: No ha estat res.
SAMIR (*encarant-se amb BELET*): Sou, sou...
BELET (*obrint el ganivet i amenaçant-lo*): No us esforceu. (*Avança cap als altres.*) Fora d'aquí, tots plegats!

Però en aquell moment torna a sentir-se la VEU DE LA DISPESERA, i tots s'immobilitzen. Després, BELET i CLEDA van cap al seu llit, on s'asseuen, ell desant-se el ganivet. CLUC i CACANSA es queden sobre les maletes.

VEU DE LA DISPESERA: Se us saluda cordialment en fer la vostra entrada en aquesta casa on sereu objecte de totes les atencions que us mereixeu. Sempre ens hem distingit pel tracte afectuós i familiar que sabem donar als nostres hostes, i del qual participareu a partir d'ara. No poso en dubte que sabreu estimar-ho com cal i que, a semblança de tots els vostres companys, observareu una conducta

digna i honesta. Us tinc preparada una habitació, la millor de la casa, on us esperen dies plens d'alegria. Hi trobareu tot allò que us faci falta. (*Soroll de panys, etc., i la porta sobre davant ALONA, una noia entaforada dins un simple pijama. Naturalment, també duu la seva maleta.*) Aquí la teniu. No podreu negar que reuneix totes les condicions que la persona més exigent reclamaria. Fins ara, tots els nostres hostes s'hi han sentit sempre feliços, i certament que vós no sereu l'excepció. Us hi desitjo una grata estada. (*Sorolls pertinents mentre la porta es tanca.*)

ALONA (*amb la maleta a la mà, saluda tímidament*): Bon dia...

TOTS (*llevat de BELET i CLEDA*): Bon dia.

ALONA: Sóc Alona...

CLUC: Nosaltres...

BELET (*el talla tot aixecant-se*): Deixem-nos de ximpleries! No us penseu que tot això ens ha de fer oblidar l'afer del pintallavis. (*Avança cap a les maletes, seguit de CLEDA.*)

ALONA (*assenyalant el ganivet que ell torna a exhibir*): Què és?

BELET: No us hi barregeu, si no voleu rebre...

VALVA: Veniu cap aquí, Alona...

La noia deixa la maleta i obeeix, mentre BELET s'encara amb els altres dos.

BELET: Acabem.

CLUC: No us el donarem.

BELET (*s'inclina endavant, agafa CLUC per les solapes i l'incorpora, tot apuntant-lo al baix ventre amb la punta del ganivet*): El pintallavis.

CACANSA: No el mateu! (*S'aixeca de la maleta.*) Jo us el donaré.

BELET: Apa, doncs!

CACANSA: De primer, deixeu-lo.

Mentre BELET sembla pensar-s'hi, desconfiat, els altres tres el miren des del llit que toca a les prestatgeries.

ALONA: Què els passa?

VALVA: És un brètol que vol apoderar-se de coses que no són seves.

SAMIR: És un perill per a tots. Caldria fer alguna cosa...

ALONA: Estic espantada.

BELET (*deixant CLUC, mentre VALVA abraça ALONA contra seu*): Està bé.

CACANSA obre la maleta, en treu el pintallavis i el lliura a BELET.

CACANSA: Aquí el teniu.

CLUC: Ens la pagareu, aquesta...

BELET (*despectiu*): Com, quan i de quina manera? (A CLEDA, *allargant-li el pintallavis*;) Té. (Als altres dos;) I vosaltres fora d'aquí; no us vull veure més per aquests voltants. (CLUC i CACANSA *s'allunyen cap al seu llit mentre ell torna a adreçar-se a CLEDA.*) Porta totes dues maletes, que recollirem això... (*S'encamina a les prestatgeries, on CLEDA el segueix amb les maletes.*)

CLUC (*que ha arribat al seu llit, adreçant-se als qui l'ocupen*): Què hi feu, aquí?

SAMIR: Ens haurem d'enquibir com puguem...

CLUC (*malhumorat*): El llit és meu. No hi vull ningú.

SAMIR: Però si no n'hi ha cap més!

CLUC: No n'he de fer res. Apa, ja esteu sortint!

SAMIR (*s'incorpora i li planta cara*): També voleu fer el valent, oi?

VALVA (*aixecant-se també i agafant-lo pel braç*): Deixa'l, Samir.

SAMIR (*mentre ALONA es trasllada a l'altre llit, on s'asseu*): És que no ho puc consentir. On aniríem?

VALVA: Tant se val. Qualsevol lloc és bo. (*L'agafa per la mà per tal d'endur-se'l.*)

SAMIR (*obstinant-se*): És un llit gran, hi cabem tots. Una estona cadascú...

CACANSA: Deixa'ls quedar, CLUC...

CLUC: No pot ser. Ja en tenien un i se l'han deixat prendre. Que el reconquistin, si volen.

SAMIR: Amb aquella fera?

BELET (*es gira*): Ho dieu per mi, això? Compte amb les paraules!

SAMIR: És l'únic que no em podreu prendre, el dret de dir allò que sento. Heu abusat de la vostra força...

VALVA: Calla, Samir, calla!

BELET: Feu-li'n cas, perquè ja començo a perdre la paciència. (*S'adona que ALONA és asseguda al seu llit.*) Ei, tu! (*Avança cap al llit.*) Qui t'ha donat permís per instal·lar-te aquí?

ALONA: Jo... Em pensava...

BELET: No pensis res, doncs. Fora! (*Però quan ALONA s'incorpora, allarga la mà.*) Un moment, un moment... (*La subjecta pel braç.*) A veure, gira't. (*ALONA vacil·la.*) Que et giris, et dic! (*l ell mateix l'obliga a donar mitja volta.*)

SAMIR: Sempre bones maneres.

VALVA: Deixa'l estar, Samir.

Se l'enduu cap al costat de la tauleta, però tots dos avancen tom-bats cap a l'escena que té lloc tocant al llit de BELET. ALONA ara acaba de girar sobre ella mateixa, lentament.

BELET: Molt bé, molt bé... Ets bonica, noia!
CLEDA (*precipitant-se cap al llit*): Belet!
BELET: Deixa, tu. (*A ALONA*): Potser he estat una mica brusc... Ben mirat, el llit és ample...
CLEDA: No ho permetré!
BELET: Que callis! Hi cabem de sobres tots tres...
SAMIR: Quin brètol! (*S'asseu sobre la tauleta*.)
CLEDA: O se'n va ella o me'n vaig jo!

ALONA va per allunyar-se, però BELET la reté.

BELET: No, queda't. Seu. (*L'obliga a seure i ell ho fa al seu costat. S'adreça a CLEDA*): Vine tu, també.
CLEDA (*tombant-se cap a les prestatgeries*): No t'ho pensis.
BELET: No? (*S'aixeca i segueix CLEDA després de dir a ALONA*): No et moguis d'aquí.
CACANSA: Quin home, ben mirat!
CLUC (*molest*): Sembla que l'admiris!
CACANSA (*somrient*): No, no... És que... Era un dir.
BELET (*que ha aconseguit CLEDA, l'agafa pel braç*): Et creus ser alguna cosa, oi?
CLEDA: És clar. Una persona amb una opinió diferent: el llit és massa estret per a tantes persones.
BELET: Sempre agosarada. (*Intenta d'abraçar-la*.)
CLEDA: Deixa'm! No et pensis que amb afalacs...
BELET: Tot això et passa perquè no la coneixes bé. Estic segur que totes dues us avindrieu d'allò més...
CLEDA: Dic que no. O ella o jo.
BELET (*de nou impacientat*): Prou! (*L'agafa violentament*.) Vine cap aquí d'una vegada! (*Se l'enduu cap al llit*.)
CACANSA: Com les domina!
SAMIR: Quines coses s'han de veure! (*Es fica les mans a les butxaques*.) No tinc cigarretes...
VALVA: Espera't, n'he vist...

Travessa cap als prestatges, on agafarà un paquet, una capsa de llumins, i també una ampolla de licor i dos vasos.

BELET (*a CLEDA, que segueix resistint-se, ara sense paraules*): Seu al seu costat! Vull que sigueu amigues.
ALONA (*a CLEDA, tímidament*): Per mi...

En sentir la seva veu, CLEDA se li gira i la bufeteja.

BELET (*subjectant-la*): Ei, les mans quietes! Aquí, les pinyes les dono jo.
CLEDA: T'esgarraparé...
BELET (*tot de sobte captivat*): Gateta...

Escena muda durant la qual ella es defensa més o menys, però sense èxit, perquè ell la va acorralant fins que aconseguix de fer-la caure sobre el llit.

CLUC (*que s'ha adonat que VALVA agafa coses de les prestatgeries, a CACANSA*): Vine, tu...
CACANSA: On?
CLUC (*assenyalant les prestatgeries*): Ho podem aprofitar... Omplirem les maletes.
CACANSA: I si ens veu?
CLUC: No. Serem prudents. Ho farem a poc a poc.

Valva travessa cap a SAMIR, mentre ells dos es posen a remenar els prestatges.

VALVA: Cigarretes...
SAMIR: Vols dir que hi tenim dret? Són de tots.
VALVA (*li somriu*). Naturalment. No les refusarem pas a ningú, si ens en demanen. (*Per l'ampolla.*) He dut també això. En vols?
SAMIR: Bé...

Mentre VALVA obre l'ampolla, omple els vasos, i SAMIR encén una cigarreta, CLUC i CACANSA fan el seu primer viatge cap a les maletes, ell carregat amb un plec de quartilles i ella amb unes quantes agulles d'estendre roba.

CLEDA: No et pensis que m'ensibornes tan fàcilment...
BELET: És només per ajudar. Una noia sola... Mira-la, no en pots sentir cap gelosia.
CLEDA: Però li has dit bonica...
BELET: Una cosa o altra li havia de dir.
CLEDA: Però no bonica.
BELET: No siguis pesada! T'hauria agradat, a tu, que et deixés sense llit?
CLEDA: T'asseguro que no m'hauria pas estat difícil de trobar-ne un.
BELET (*engrapant-la violentament per l'espatlla*): Torna a dir això i veuràs què et passa!
CLEDA: Diré el que vulgui. Amb amenaces no aconseguiràs res. (*Pausa.*) Fes-la marxar.
ALONA (*s'incorpora*): No cal. Ja me'n vaig.
BELET: Seu!

Però ALONA no li fa cas i travessa per davant seu mentre CACANSA i Cluc tomen cap als prestatges, on trien més coses.

BELET (*agafant ALONA i retornant-la brutalment al llit*): Seu, dic!

ALONA: No vull.

BELET: L'únic que pot dir vull o no vull sóc jo. (*Amenaçador, a les dues noies*): A fer-vos amigues de seguida!

SAMIR (*amb el vas a la mà*): Ja està! Aquest home no es para en barres.

BELET (*girant-se-li*): No us vull tornar a sentir.

SAMIR (*avançant cap al llit, després de deixar el vas*): Ja us he dit que no em podríeu prendre el dret d'expressar allò que sento.

BELET: No? (*S'adona de CACANSA i CLUC que retornen cap a les maletes, ella amb una ampolla, ell amb un llapis.*) Un moment, vosaltres què porteu, aquí?

CLUC (*mentre Valva s'acosta dissimuladament a les prestatgeries, d'on agafa les manilles, i després torna cap a la taula, tot amagant-se-les a la butxaca de les faldilles*): Res.

BELET (*assenyalant els objectes*): I això?

CLUC: Res que valgui la pena. Un llapis per escriure...

BELET (*mentre CLEDA expulsa ALONA del llit després de mirar-se-la de través uns moments*): No sabeu que no es pot tocar res sense el meu permís?

CLUC: Però unes insignificances...

BELET (*enèrgic*): Res, he dit. Tomeu-ho a deixar a lloc.

SAMIR: No se us ha acudit que un dia us poden donar un mal cop?

BELET (*despectiu*): No sereu vós, en tot cas... (*Als altres*): Apa, a deixar-ho! (*Els segueix fins a les prestatgeries, des d'on es tomba cap a CLEDA.*) Tu, vine aquí. (*S'adona que és sola sobre el llit.*) Què n'has fet, d'aquella?

CLEDA (*mirant cap a ALONA, la qual s'ha refugiat al racó on hi ha les maletes*): L'he treta.

BELET (*després d'un moment de vacil·lació, es posa a riure*): Està bé, ets com jo! (*Branda el cap.*) Es veu que no em puc enfadar amb tu. (*Més seriós.*) Apa, vine, que això altre és més important.

CLEDA (*obeint-lo*): Vols omplir les maletes?

BELET: Sí. (*Examina les prestatgeries.*) Em sembla que aquí hi falten moltes coses... (*A CLUC i a CACANSA*): Les heu agafades vosaltres?

CLUC (*amb una ullada a Cacansa i mostrant els objectes amb què han estat sorpresos*): Només això...

BELET: Ja ho veurem. No us bellugueu d'aquí.

*Ell i CLEDA comencen a omplir les maletes, on primer que tot fi-
quen el jersey caigut als peus del llit.*

SAMIR (*que ha retrocedit fins a VALVA*): No li ho hauríem de consentir.
Ens despulla de tot.

VALVA: Un dia ho recobrem. Mira. (*Li mostra les manilles.*)

SAMIR: Caldria que ens uníssim tots, i això no és fàcil. Ja sé que Cluc no és mala persona, que si ens ha expulsat és perquè se sentia humiliat, però en el fons li manca valor... (*S'aboca una mica més de licor.*) Abans no ens el prengui...

VALVA: Sí. (*També s'omple el vas.*) Brindem?

SAMIR: Per què?

VALVA: Per un futur millor.

SAMIR: Sí. (*Tocant el vas de VALVA amb el seu.*) Per un futur millor.

BELET (*havent sentit el dringar del cristall, es gira*): Què és, això?

SAMIR (*agafa l'ampolla i la mostra*): En voleu?

BELET (*mentre CLEDA segueix ficant coses a la maleta*): Porteu aquesta ampolla aquí!

SAMIR: Vostra és, posat que sou el més fort. Però l'heu de venir a buscar.

BELET: Vós us l'esteu buscant...

VALVA: No el desafiis, Samir.

SAMIR (*mentre l'altre se li apropa*): Permeteu que tomí a omplir els vasos... (*Ho fa.*)

BELET (*arrabassant-li l'ampolla*): Gallegeu massa, pel meu gust!

SAMIR (*tombant-se a VALVA*): I ara, per què brindarem?

VALVA: Sempre pel mateix: per un futur millor.

CLEDA (*des de les prestatgeries*): Això ja està, Belet.

BELET (*amb una darrera ullada als altres dos*): Si, ja vinc.

CLEDA (*agafant la roda de bicicleta*): Però d'aquesta roda no sé què fer-ne. No hi cap. Potser que la deixéssim...

BELET (*agafant-la-hi*): No deixarem res.

CLEDA: No hi ha on posar-la.

BELET: No hi fa res. (*Indica les maletes.*) Tanca això i vine cap a l'altra banda. Farem una visita a les maletes d'aquests (*per Cluc i CACANSA*).

CLUC: Si no hi tenim res. Coses sense interès per a vós...

BELET: Ja ho veurem de seguida, això. Apa, endavant. (*Els espenteja, però CACANSA li somriu, mirant-lo; ell se n'adona.*) Una mica impressionada, oi, petita?

CLUC: Cacansa! (*L'agafa, mirant-la reprovativament.*)

CACANSA: Em fas mal... (*BELETriu mentre tots travessen l'escena, CLEDA la darrera, després d'haver tanca les maletes.*)

SAMIR (*a VALVA*): T'hi has fixat?

VALVA: Sí.

SAMIR: Pobre Cluc!

BELET (*havent arribat davant les maletes, a ALONA*): Tu, toca el dos!
(*ALONA s'aixeca i, espantada, se'n va cap al mig de l'escena, però finalment es refugia al costat dels prestatges buits. Als altres dos:*)
Obriu les maletes.

CLUC: Però...

BELET (*aixecant una mà*): Ho he de repetir?

CLUC s'apressa a obeir, mentre Cacansa somriu a BELET, el qual li toca la barbeta, acariciant-la.

CLEDA (*darrere d'ells*): Belet!

BELET: Eh? Apa, apa, obre la maleta, que hi ficarem tot això. (*Deixa la roda a un costat i ell mateix procedeix a traslladar els objectes de la maleta de CLUC a la seva.*) Mira les altres, tu.

CLEDA (*obeint*): No hi ha res...

BELET: Molt bé. Ja hem acabat, doncs. (*Va per tancar la maleta, però es repensa, en treu una ampolla i vasos i ho duu tot sobre la tauleta.*)
Veniu. (*Els altres van atansant-s'hi, llevant d'ALONA.*) Apa, que cadascú agafi el seu. (*Tots obeeixen.*) Per qui brindarem?

CLEDA: Per nosaltres.

BELET: Sí, està bé. Per nosaltres i per un llarg futur tan esplèndid com el present. (*Ell i CLEDA xoquen els vasos.*)

CLEDA: Per un llarg futur tan esplèndid com el present!

BELET (*en veure que els altres no beuen*): I vosaltres? (*Tots el miren, indecisos.*) O bé us estimeu més que us faci empassar els vasos i tot?

CLUC i CACANSA (*sense entusiasme*): Per un llarg futur tan... esplèndid com el present.

BELET (*satisfet*): Està bé. (*A SAMIR i VALVA*): Ara vosaltres dos.

SAMIR (*deixant el vas*): No.

BELET: No? (*Reposa el vas i es treu el ganivet, amb el qual els amenaça.*)
Escolliu.

VALVA: Brindem, Samir...

SAMIR (*després d'una vacil·lació*): Molt bé... (*Agafa de nou el vas i VALVA l'acompanya en el brindis.*) Per un llarg futur tan esplèndid com el present... (*Beu d'una sola glopada, però tot seguint llença el vas per terra i s'amaga la cara entre les mans.*)

Teló.

ACTE SEGON

En aixecar-se la cortina, la situació dels personatges és aquesta: CLUC està assegut o agenollat davant la taula, escrivint en una quartilla; darrere seu, tocant a primer terme, hi ha la roda de bicicleta. SAMIR, assegut per terra davant les prestatgeries, vestit amb americana però sense camisa, té unes fustes entre els dits, amb les quals i l'ajuda d'un martell i claus intenta de construir una capsa; VALVA, prop seu, li cus la camisa. CACANSA, asseguda al seu llit, llegeix un llibre. ALONA, amb un plomall a la mà, espolsa les maletes i les ordena. BELET, que s'ha posat el jersei, i CLEDA, s'aixequen del llit on han estat reposant.

BELET (tot estirant-se i badallant): Ai!... (Mira l'activitat dels altres.) És bonic, això. Tot ordenat i cadascú al seu lloc. (Assenyalant cap a CLUC.) Treball intel·lectual (assenyalant cap a SAMIR), treball manual i (assenyalant-se ell mateix) algú per a gaudir de totes aquestes coses. (Torna a badallar, més discretament, es treu aleshores el paquet de cartes de la butxaca i avança cap a la tauleta. A CLUC:) Tu, surt d'aquí.

CLUC: Estic escrivint.

BELET: Pots fer-ho en qualsevol altre lloc. Tinc ganes de provar un solitari. (En veure que l'altre no es decideix.) Apa, dic!

CLUC abandona la taula, cerca un indret on instal·lar-se i finalment agafa una maleta, davant la qual s'asseu per terra i segueix escrivint. BELET disposa les cartes sobre la taula, mentre CLEDA se li atansa.

BELET (passat un moment): Tu, deixa de fer pols.

ALONA: Ho voleu tot ordenat i net...

BELET: Neteja l'altre costat, ara.

ALONA obeeix i es trasllada cap a les prestatgeries amb el seu plomall.

VALVA (a SAMIR): Surt, això?

SAMIR: Amb paciència... Després, no és com si fos nostre. Hom treballa sense ganes, perquè sembla que no valgui la pena... (Deixa les eines i es treu un paquet de cigarretes, on només n'hi ha una. Torna a desar el paquet, buit, i parteix la cigarreta; n'allarga la meitat a VALVA.) Té. (Encenen.)

CLEDA (*indicant una carta a BELET*): Aquesta.

BELET: Ja ho havia vist. Sempre et precipites.

VALVA (*a ALONA que feineja darrere, fent pols*): Alona, que nosaltres som aquí...

ALONA: M'ha dit que netegés l'altre costat.

SAMIR: Només pensa en les seves conveniències, aquell.

ALONA: Què faig, doncs? (*Inclinant-se sobre SAMIR.*) Construïu una capsa?

SAMIR: Intento construir-la, que no és el mateix.

ALONA (*ajupint-se al seu costat*): Com m'agradaria de saber-les fer, aquestes coses!

CLEDA (*que s'ha tombat*): Alona, a la feina!

ALONA: Sí, sí! (*Torna al seu treball.*)

CLUC (*deixant d'escriure, a BELET*): M'haureu de donar una altra quartilla.

BELET: Altra vegada?

CLUC: Des d'ahir que no me n'heu donat cap.

BELET: Des d'ahir! És que et proposes embrutar-ne una cada dia?

CLUC: Va com va. Depèn de la inspiració.

BELET: Ja has escrit a l'altra banda?

CLUC: Naturalment; totes dues són plenes.

BELET (*allargant la mà*): A veure... No me'n puc fiar, de vosaltres. I de tu menys que de ningú. Un artista...

CLUC: Bé us agrada que escrigui.

BELET: De vegades de tot, de vegades de tot... (*Pren el paper que l'altre li allarga i l'examina per tots dos costats.*)

CLEDA (*inclinant-se al seu damunt*): Podria fer una lletra més petita.

BELET (*amb un cop de mà al paper*): Té raó. Aprofitaries més les quartilles.

CLUC: I després us queixaríeu que no ho enteneu.

BELET: No et pensis que tens contesta per a tot! D'aquí en endavant... a veure... (*Compta les ratlles.*) Sí, d'aquí en endavant vull sis ratlles més per pàgina. I una altra cosa: no facis tantes esmenes, que això també s'enduu paper.

CLUC: No podeu pas esperar que tot surti perfecte a primer raig!

BELET: És clar que sí! Estàs mal acostumat.

SAMIR (*per ell*): Tots estem mal acostumats... Si això dura massa! (*VALVA el toca per l'espatlla per tal de tranquil·litzar-lo; ell acaba assentint, allargant la mà cap a la seva, i un moment es queden així, mirant-se amb amor i comprensió fins que tots dos retornen a la feina.*)

BELET (*tornant el paper a CLUC*): Té. I per avui ja pots plegar.

CLUC: No voleu que escrigui més?

BELET: No pas per ara. Més aviat em cansen, les teves coses.

CLUC: No teniu cap necessitat de llegir-les, si no voleu. Però a mi, en canvi, sí que em cal escriure... Només que em doneu una altra quartilla!...

BELET: Demà... demà passat... un altre dia! Deixa'm tranquil, vull acabar aquest solitari.

CLUC: Però una quartilla... No és pas demanar molt.

BELET: Cada cop dius el mateix. I ho dius a propòsit de tot. Que potser vols que m'arruïni per vosaltres? Ara és un llibre perquè la teva dona pugui llegir...

CLUC: No l'hi heu donat pas. Només és deixat.

BELET: I què? És que no s'usa i perd valor?... Després és una cigarreta perquè el fum t'ajuda a treballar...

CLUC: Però me la guanyo!

BELET: Si tinguessis veritable vocació, escriuries per no res.

CLUC: Ja ho faig. Perquè una cigarreta de tant en tant no trobo que sigui recompensa suficient...

BELET (*molestat*): Ah, no? Però què t'has pensat? Surt d'aquí si no vols que et faci un cap nou! (*A CLEDA:*) Ni que fes alguna cosa útil!

CLEDA: No sé com li ho has tolerat mai... Ets massa generós.

BELET: De vegades em diverteix... (*A CLUC, en veure que no se n'ha anat:*) Encara ets aquí?

CLUC: Necessito una quartilla.

BELET: Doncs no la tindràs! Ni una ni mitja! No tindràs... (*Es talla i canvia d'expressió i de to:*) És a dir: què series capaç de fer per obtenir-la?

CLUC: No ho sé... Qualsevol cosa.

BELET (*recull les cartes*): A veure si passem una bona estona... (*S'asseu a la taula.*) Posa't de quatre potes.

CLUC (*sorprès*): Home, jo...

CLEDA: Has dit que faries qualsevol cosa, oi? (*CLUC sembla vacil·lar, mentre tots l'observen, llevat de la seva companya, la qual segueix llegint, absent de tot. Després, lentament, s'ajup.*)

SAMIR (*crident*): No, Cluc!

CLUC (*suspèn el moviment iniciat*): No?

SAMIR: No us humiliu d'aquesta manera...

BELET (*abandonant la taula*): Per què t'hi barreges, tu? Després vindràs demanant-me cigarretes, també...

SAMIR: No he demanat mai res. (*Mostra les fustes de la capsà que intenta fer.*) És una cosa per l'altra. Un simple intercanvi en el qual, de més a més, m'exploteu.

VALVA: No l'excitis...

SAMIR: Només dic les coses pel seu nom.

BELET: Doncs vés seguint per aquest camí i arribaràs lluny. De moment, ja t'has guanyat això: a partir d'ara no tindràs més que una cigarreta diària, la meitat del que guanyaves.

SAMIR (*llenant les eines a un costat*): Doncs treballareu vós!

BELET (*sense immutar-se*): Demà, quan vinguis a demanar-me per treballar de nou, el tracte encara serà un altre: mitja cigarreta. (*Girant-se cap a CLUC.*) Apa, tu, si et vols guanyar la quartilla.

CLUC: No, ara ja no. Samir té raó.

BELET: Sí? (*Assenyalant cap a terra.*) De quatre potes, t'he dit!

CLUC (*una mica infantilment*): No ho faré. Encara que no hagi d'escriure més...

BELET (*es treu el ganivet*): Si ho he de tornar a dir, ho dirà això.

CLUC, resignat, s'agenolla i posa les mans per terra.

BELET: Així m'agrada. Dignes: miau.

CLUC (*planyívolament*): Miau!

BELET i CLEDA riuen sorollosament.

BELET: És divertit, oi?

CLEDA: Sí. Que ho tomi a fer.

BELET: Ja ho has sentit.

CLUC: Miau!

BELET, aquest cop sense riure, plega el ganivet i se'n va cap a darrere la taula. Agafa les cartes i, sense més comentari, torna a estendre-les. CLUC s'aixeca, tot espolsant-se els genolls; després se'n va cap al llit.

ALONA: Pobre home!

CLEDA (*sense mirar-la, perquè s'ha tornat a col·locar al costat de BELET*): Alona, que no et senti.

ALONA: Sí, senyora.

VALVA (*a SAMIR, indicant cap a CLUC*): Ara potser seria el moment de parlar-n'hi...

SAMIR: No sé si ens en podem fiar.

VALVA: Després del que acaba de passar? Estic segura que sí.

SAMIR: Molt bé, provem-ho.

VALVA (*deixant la camisa per terra*): Després acabaré de cosir-te això.

Mentre s'aixequen, CLUC, que s'ha assegut al costat de CACANSA, li agafa el llibre i l'hi tanca.

CLUC: Tu no has sentit res, naturalment...

CACANSA: Sentir? És un llibre tan interessant! (Ell es passa la mà pel front.) Com és que no escrius?

SAMIR: Cluc... (L'altre els mira, inexpressivament.) Us volíem parlar.

CLUC: No tinc ganes de parlar amb ningú.

VALVA: És una cosa important.

CLUC: En aquest moment, res no és important.

SAMIR: Ni escriure? (CLUC no contesta.) Sé d'una manera perquè pugueu escriure sempre, sense haver de demanar quartilles...

CLUC (interessant-se): Com?

SAMIR (indicant el llibre): Si ens permeteu...

CACANSA: Oh, sí, sí! Ho havia d'haver dit jo.

S'asseuen tots, molt junts, i comencen a parlar en veu baixa.

CLEDA (al costat de BELET): Aquesta carta. Estàs distret...

BELET: Sí. Potser és que ja no tinc ganes de fer-lo.

CLEDA: Deixa'm a mi.

BELET (tot cedint-li les cartes): Està molt embolicat.

CLEDA: Precisament és quan m'agraden.

BELET encén una cigarreta, fa uns passos cap al centre de l'escena i es fixa en ALONA.

VALVA (que l'ha vist deixar la tauleta): Un moment. Abans de seguir cal posar-se d'acord. Si s'atansa, farem veure que parlem dels mèrits respectius del treball manual i del treball intel·lectual.

SAMIR: No s'atansarà.

CLUC: Però te raó. Més val estar previngut. Em dèieu d'unes manilles...

SAMIR: Sí, les tenim. Les tinc a la butxaca, però ara no us les puc mostrar.

CLUC: No, no cal...

Segueixen parlant mentre BELET s'atura a frec d'ALONA.

BELET: No tens ganes de descansar una estona?

ALONA: Descansar? No...

BELET: Ja sé que ho dius perquè tens por que et renyi.

ALONA (insegura): No... m'agrada treballar.

BELET: Però no tant, tampoc. (*Acariciant-li el braç.*) Hi ha d'haver un temps per a tot, oi?

ALONA: Sí... Sí...

BELET: I també un temps per a conèixer-se i parlar. Tu no dius gairebé mai res...

ALONA: Què voleu que digui?

BELET: No ho sé. Precisament d'això es tracta. (*Es treu el paquet de cigarretes.*) No t'agradaria fumar-ne una?

ALONA: No sé...

BELET: Apa, té. (*La hi dóna i l'encén amb la seva.*) Deixa el plomall. (*L'hi pren i ell mateix el deixa sobre un dels prestatges.*) Vine.

ALONA (*amb una ullada cap a CLEDA*): No sé si...

BELET: No et preocupis. (*Se l'enduu cap al llit.*) Seu una estona. Et pots treure les sabates.

ALONA: No en duc.

BELET: Les sabatilles, doncs.

ALONA: No; més m'estimo...

BELET: O descordar-te el pijama. Fa calor.

ALONA: No en tinc.

BELET: Però en fa. Només que siguin un parell de botons...

ALONA: És que... a sota no duc res.

BELET (*ullant cap a CLEDA i llençant la cigarreta*): Millor... Vull dir que així, és clar, és més còmode.

ALONA: Sí... Belet (*tornant-li a acariciar el braç*): Encara que de vegades t'hagi fet algun crit, ja saps que en el fons no hi havia mala intenció. Al contrari, potser fins i tot era per dissimular. Ho comprens, oi?

ALONA (*una mica espantada*): No sé...

BELET: Deus recordar que quan vas venir et volia reservar un tros de llit...

ALONA (*assentiment amb el cap*): Sí, sí...

BELET: Les circumstàncies no ho van fer possible, però... en fi, jo sempre sóc el mateix.

ALONA: Sí...

BELET (*avançant la mà cap a la seva espatlla, sempre acariciador*): Per això... em sembla com si et degué alguna cosa, saps?

ALONA (*intentant retrocedir*): No... Potser valdria més que tornés a fer feina...

BELET (*una mica impacient*): Deixa estar la feina tranquil·la! Suposo que no et faig pas por?

ALONA (*molt insegura*): No...

BELET: És que no te n'he de fer. Tu ets una noia sola, i una noia sola necessita que algú l'ajudi, la defensi...

ALONA: Samir i Valva sempre són molt amables amb mi.

BELET: Però no és el mateix. I ells, d'altra banda, no poden donar-te res.

ALONA: No necessito res.

BELET: T'ho sembla. *(Joguineja amb la seva orella.)* Sempre hi ha coses que ens fan goig...

ALONA: Deixeu-me...

BELET *(rodejant-li el coll)*: No has de ser esquerpa. Abraça'm! *(Li fa caure la cigarreta i l'obliga que li passi els braços al voltant del cos. Els dits d'ALONA ensopeguen amb el ganivet que li sobresurt de la butxaca pistolera, i l'hi estira sense que ell se n'adoni.)* Et convé que tu i jo...

CLEDA *(des de la taula)*: Ja surt, ara. *(Aixeca els ulls.)* Belet!

BELET *(es desenllaça ràpidament)*: Què crides?

CLEDA *(avançant cap al llit)*: Per què no la deixes sola? *(Aixeca les mans amb la intenció d'agredir-lo.)*

BELET *(la subjecta mentre ALONA, havent-se amagat el ganivet, abandona el llit i retorna cap a les prestatgeries)*: Ets una fereta! *(S'ha incorporat també i tots dos es fiten de molt a prop.)* Deu ser per això que m'agrades tant.

CLEDA: No m'ho diguis, perquè t'agraden totes!

BELET *(mig rient, complagut)*: Gelosa, oi?

CLEDA: Jo? *(Lluita per desfer-se de les seves mans.)* Deixa'm anar!

BELET *(mentre el grup de l'altre llit es disgrega amb tot de somriures entesos i SAMIR i VALVA tomen a llur tasca respectiva)*: No t'ho creguis pas. *(Va per abraçar-la.)*

CLEDA *(rebutjant-lo)*: Ets un no-ningú, un poca-vergonya...

BELET: Apa, apa!

CLEDA: És que no sóc prou dona, jo, que encara has de buscar aquesta?

BELET: No buscava ningú. La pobra noia estava cansada i...

CLEDA: I per això l'abraçaves, oi, per acabar-la de cansar? Un dia faré un escarment.

BELET *(canviant de to)*: Ja està bé! No m'agrada que m'amenacin! *(Sent que SAMIR clava un clau i es tomba.)* Mira, ha reprès la feina...

CLEDA: No parlàvem d'això.

BELET: Calla d'una vegada. És que et penses que perquè em poso tendre ja m'has de fer la llei? *(Violent.)* No me la fa ningú, a mi, la llei! *(Tirant-la sobre el llit.)* Jeu i dorm, que per ara ja en tinc prou de les teves escenes...

CLEDA: Un dia m'ho pagaràs, tot això...

BELET (*li dona l'esquena i avança cap a SAMIR*): Sembla que ens hem repensat, oi? (*L'altre no contesta.*) Que no em sents? Quan pregunto, vull que se'm contesti.

SAMIR (*aixecant l'esguard*): Per què? És que no parla prou clar, això?

BELET: Ja saps els tractes, però. Mitja cigarreta.

SAMIR (*plàcid*): Sí, ja sé que sou un negrer.

BELET (*sorprès*): Què et passa? Mai no m'havies insultat amb tanta resignació...

SAMIR: Els temps canvien.

BELET: Ja ho veig. Gairebé em desil·lusionen. (*Espera resposta, sense obtenir-la, i aleshores es gira.*) Bah!, què importa, tot plegat?

CLUC (*deixant el llit i seguint-lo*): Ara, si no us fa res, em podríeu donar aquella quartilla...

BELET: Quina quartilla?

CLUC: La que m'heu promès.

BELET: No he promès res, que jo sàpiga.

CLUC: Sí, quan m'heu fet agenollar i miolar.

BELET: Has dit que no la volies.

CLUC: Però ara sí. Tinc moltes ganes d'escriure.

BELET (*indecís, mentre CACANSA abandona el llit*): Molt bé. Però t'ha de servir per tot demà.

CLUC (*mentre CACANSA avança cap al costat de la taula*): Faré el possible.

BELET (*sever*): Res de possibles. He dit per tot avui i per tot demà.

CLUC: Molt bé.

BELET se'n va cap a les maletes, on obre la seva per tal de buscar la quartilla. CLUC, CACANSA, SAMIR i VALVA canvien un cop d'ull a través de l'estança.

CACANSA (*a CLUC*): Fa temps que no ens has fet cap joc de cartes...

CLUC: Deu ser perquè no en tinc ganes.

CACANSA: Recordo que ens hi divertíem molt...

BELET (*incorporant-se amb la quartilla*): Amb què, us divertíeu?

CACANSA: Amb els jocs de mans que feia aquest.

BELET (*sorprès*): Però en sap fer?

CACANSA: Molts. Però ara no vol.

CLUC: No tinc cartes, ara. Ni humor. (*Allarga la mà cap a la quartilla.*)

BELET: No tanta pressa... Mai no havies dit que en sabies fer.

CLUC: Probablement ja no me'n recordaria... Fa molt de temps, abans no vinguéssiu...

BELET (*recull les cartes*): Prova-ho. També a mi m'agraden els jocs de mans.

CLUC: No...

BELET: Quin mal costum és aquest de dir sempre que no? Si no hi ha jocs de mans, no hi ha quartilla.

CACANSA: Sí, Cluc, fes-ho.

CLUC: He perdut la pràctica. I si no surten bé...

CACANSA: Sí que hi sortiran. Apa, home!

CLUC: Bé, si tant ho voleu... (*Agafa el joc.*)

CACANSA (*cap als altres*): Veniu, vosaltres, que Cluc ens farà uns jocs de mans.

Tots, llevat de CLEDA, que segueix rumiant els seus greuges, s'atansen a la taula.

VALVA (*donant la camisa a SAMIR*): Té, ja està cosida.

Ell se la posa mentre segueix l'acció.

CACANSA: Per quin començaràs?

CLUC: Faré el dels quatre reis. (*A BELET:*) No el coneixeu?

BELET: No.

CLUC (*tot cercant les cartes*): De primer buscarem els quatre reis, per convèncer-nos que hi són i perquè tothom els pugui veure...

VALVA (*a SAMIR*): Em sembla que serà interessant...

BELET: A callar!

CLUC (*mentre acaba de reunir els reis*): No, si no em destorben!

BELET: A mi, sí.

CLUC: Bé, aquí els tenim. Un, dos, tres, quatre. (*Els mostra, fent que cadascun d'ells sobresurti una mica per damunt de l'anterior, a part de les altres cartes.*) Els heu vistos tots?

TOTS: Sí, sí.

CLUC: Perfecte. Ara els col·loco sobre el joc, així (*ho fa*), i tot seguit els aniré separant... (*Agafa la primera carta i la fica pel mig.*) Un. (*Agafa la carta que segueix i repeteix la maniobra.*) Aquest en un altre lloc... i aquest. I el darrer. Tots quatre estan ben separats, però ells no s'hi avenen, perquè durant la curta estona que els hem tingut units s'han afeccionat l'un a l'altre. Per això aprofitaran la més petita ocasió per a reunir-se de bell nou...

BELET: No tantes paraules.

CLUC: Molt bé, ho faré breu. (*Deixa el joc damunt la taula.*) Que un de vosaltres escapci.

CACANSA *allarga la mà, però BELET la subjecta.*

BELET: Un moment. Vull assegurar-me que no hi ha trampa.
Escapçaré jo.

Divideix el munt en dues parts i després posa a sobre la que era a sota.

CLUC (*agafant el joc*): Això és tot. Ja només falta comprovar que no us he enganyat. (*Va separant les cartes davant l'expectativa de tots plegats.*) Ací els teniu. Un, dos, tres i quatre! (*Els exhibeix.*)

SAMIR (*a VALVA*): Doncs sí que en sap fer!

BELET (*rascant-se el cap*): No ho entenc. Els has separat...

CLUC: Naturalment, tots ho heu vist.

BELET: M'heu d'explicar la trampa.

CLUC: Secret professional.

BELET: No hi ha secret que valgui. Vull saber com ho fas.

CLUC (*resignat*) Vós maneü. (*Mostrant-ho pràcticament mentre ho explica.*) En agafar els quatre reis, he mirat de deixar darrere d'ells quatre cartes qualssevol. Aleshores, en posar-los sobre el munt per barrejar-los, el que en realitat he barrejat són aquestes altres cartes. Els reis sempre han estat junts. Ja veieu si és senzill...

BELET: Sí, a fe. Bonic, també. Fes-ne un altre.

CACANSA: El de la carta que canvia.

CLUC: No, és massa difícil aquest.

BELET: Millor.

VALVA: Sí, feu-lo.

CLUC: És que fa molt de temps...

BELET: Prou excuses. O el fas o et quedes sense quartilla.

SAMIR (*a VALVA*): Sempre arguments convincents...

BELET: A callar! A veure si ni ens podem distreure honestament...

(*A CLUC:*) Apa, tu.

CLUC: Per a aquest joc, em cal una persona... Vós mateix, perquè us convenueu que les coses es fan amb netedat.

BELET: Què he de fer?

CLUC: Ara ho veureu de seguida. (*Separa una carta del munt.*) Mireu aquesta carta... (*L'exhibeix perquè la vegin tots.*)

BELET: És el cinc d'espases. (*O el que sigui.*)

CLUC: Doncs bé, vós poseu les mans a darrere, ben unides, amb la carta entre els palmells. En el moment que us ho digui, les separeu i mireu la carta. Serà una altra. I això tantes vegades com vulgueu.

BELET: Vols dir sense que senti que la toques?

CLUC: Exacte; no la tocaré per res.

BELET: No m'ho crec, això.

CLUC: Ja us en convencereu. I per tal de fer-ho més difícil, encara us diré això: en el moment que us indiqui que ja podeu mirar-la, vós mateix direu quina carta us voleu trobar entre les mans, i serà precisament aquella.

BELET: És impossible.

CLUC (*allargant la carta que ha separat*): Ara ho veureu.

BELET: Això, ara ho veuré. (*Agafa la carta i uneix les dues mans al seu davant.*)

CLUC: No, així no. Les mans al darrere.

BELET: No és el mateix?

CLUC: No.

BELET: L'important deu ser tenir la carta entre les mans, oi?

CLUC: Sí. Però és que vós no les heu de veure, les vostres mans.

BELET: No comprenc per què!

CLUC: Ho comprendreu després.

BELET: Ja tancaré els ulls.

CLUC: No, no, i no! Podeu fer la vostra voluntat en tot, però no en això.

Ja deveu adonar-vos que un joc, si no es fa com cal, no pot sortir bé.

SAMIR (*amb ironia*): Si ho mana ell, no sé per què no... Doneu-me la carta a mi i ho faré jo.

BELET: Ningú no farà res. (*Posant les mans cap a l'esquena, on les uneix palmell contra palmell.*) És així?

CLUC: Sí. (*SAMIR es treu les manilles.*) En el moment que us digui: ara!, la truita... vull dir la carta, haurà canviat. (*SAMIR va per posar-li les manilles.*) Ja veureu quina sorpresa us espera!

CLEDA (*que ha vist el joc, salta del llit*): Belet, és una trampa!

BELET (*deixant caure la carta i desunint les mans en el moment que SAMIR anava a emmanillar-lo*): Una trampa?

CLEDA: Mira, tenien unes manilles!

BELET (*es gira en rodó*): Unes manilles! (*Les agafa d'una esgarrapada.*)

De manera que aquest era el joc! (*Riu.*) Jocs de mans, heu dit! A fe que teníeu raó... (*Amenaçador; a SAMIR:*) Ha estat idea teva, oi?

SAMIR: I què?

BELET: Havia d'haver-me malfiat. (*Girant-se a CLEDA.*) Si no hagués estat per tu, nena...

CLEDA (*es tomba, despectiva*): No ha estat perquè t'ho mereixessis.

BELET (*mentre tots els altres van retrocedint cap a la banda de les prestatgeries*): T'ho compensaré, Cleda, en pots estar segura.

Mai no m'ha agradat deure res a ningú... (*S'adona que els altres retrocedeixen.*) Ei, vosaltres, on us penseu que aneu?

SAMIR: No gaire lluny, desgraciadament.

BELET: Veniu aquí. (Tots obeeixen lentament, desmoralitzats. A SAMIR:)
Tu, allarga les mans. (SAMIR vacil·la.) És que tot ho he de dir dues
vegades? Allarga les mans de seguida!
ALONA (quan SAMIR va per obeir): No li'n feu cas!

Tots es queden mirant-la, esbalaïts, àdhuc el mateix BELET.

BELET (reaccionant): Què hi pintes, tu, en això? Apa, de cara a
l'espolsador! (Sense una paraula, ALONA se'n va a buscar el plomall.)
Afer solucionat! (A SAMIR:)Tu, les mans...

ALONA (agafant el plomall): No l'obeïu!

BELET: Vols que et bufetegi per llengua llarga?

ALONA (tornant a avançar i allargant-li el plomall): Teniu, agafeu-lo.

BELET: Que l'agafí! (D'un cop de mà, l'hi fa caure.)

VALVA: Alona, que t'has begut l'enteniment?

ALONA (sense fer-li'n cas, a BELET): Agafeu el plomall.

BELET (indignadíssim): Però què t'has cregut? O el recull de seguida
o... (Butxaqueja.)

ALONA: Busqueu el ganivet, potser?

BELET (sense escoltar-la, butxaquejant més de pressa): On el dec haver
ficat?...

ALONA (l'exhibeix): És aquest, tal vegada?

BELET (precipitant-se): Dóna'm això!

ALONA (amenaçant-lo): Compte, que punxa... (BELET s'atura.) Agafa el
plomall.

BELET (ple de ràbia): Jo... jo...

ALONA: El plomall! T'hi va la pell.

BELET (s'ajup a recollir el plomall): No quedarà així, això...

ALONA: A espolsar els prestatges, ara.

CLEDA riu i BELET se li gira irat, mig avançant.

ALONA (sempre amb aparent tranquil·litat): Els prestatges, Belet...

Ell vacil·la, es mira el ganivet i després, sense cap paraula, s'adreça
a les prestatgeries, on va espolsant de mala gana, mirant de tant
en tant els altres de reüll.

VALVA (mentre tots envolten ALONA, admirats): Però Alona... no ens
pensàvem que poguessis ser així, tan valenta...

ALONA: No ho sóc pas... No sé com... ha estat...

Deixa caure el ganivet, es posa una mà a la cara i tota ella vacil·la, com si anés a caure. Els altres, llevat de SAMIR, que recull el ganivet, s'apressen a sostenir-la.

VALVA: Alona, Alona, què tens?

CLUC: Em sembla que ha perdut el coneixement.

CACANSA: Porteu-la cap aquí, cap al llit.

VALVA: Deu ser la tensió nerviosa...

A pes de braços la duen cap al llit de CLUC, on l'estiren. CACANSA per un costat i VALVA per l'altre li freguen els polsos, mentre els dos homes es reuneixen al peu del mateix llit.

CLUC: Cal pensar en l'altra, ara (*amb un gest*), en Cleda.

SAMIR: Tota sola no és perillosa.

CLUC: Però sempre s'ha solidaritzat amb ell. Caldria castigar-la d'alguna manera.

SAMIR: Què li voleu fer? És una dona...

CLUC: Tinc una idea. Recordo haver vist una careta entre les coses dels prestatges. Per què no la hi fem portar? Seria una mena de càstig fins i tot poètic.

SAMIR: Potser sí... sí, no està malament... (*Tots dos se'n van cap a les maletes a cercar la careta.*)

VALVA (*sempre al costat d'ALONA*): Sembla que ja retorna... Mou els llavis.

CACANSA: Una mica de licor li anirà bé.

VALVA: A les maletes n'hi ha. Vaig a buscar-lo...

SAMIR (*que acaba de trobar la careta*): Aquí la tinc. (*Se la miren tots dos.*) Sí, heu tingut una idea excel·lent, perquè serà un bon càstig.

VALVA (*que se'ls ha reunit anant a cercar el licor*): Què feu, amb això?

CLUC: Volem fer una cara nova a Cleda. (*Agafa la careta de les mans de SAMIR.*) No us sembla que li anirà bé?

VALVA (*riu*): Sí, n'estic segura.

Obre la maleta per agafar el licor i ells dos s'apropen a CLEDA, que encara segueix al costat del llit.

SAMIR (*adreçant-se-li*): Portem una cosa per a vós...

CLEDA: Deixeu-me sola.

CLUC: Sí, després d'una petita cerimònia. Us hem condemnat a dur, d'aquí en endavant, aquesta careta.

CLEDA: Condemnat? Per què? Què us he fet?

SAMIR: Sempre heu estat al costat de Belet, des del primer moment. I, per si fos poc, per culpa vostra hem estat a punt de fracassar en la nostra temptativa.

CLUC (*allargant-li la careta*): Poseu-vos-la.

CLEDA: I si m'hi nego?

SAMIR (*exhibint el ganivet*): Aleshores ens veurem obligats a usar altres arguments... més contundents. Pel vostre propi bé, no voldríem que ens hi obliguéssiu.

CLEDA agafa la careta, se la mira per tots costats i finalment decideix posar-se-la.

VALVA (*que ja torna a ser al costat del llit i ha aixecat, amb l'ajuda de CACANSA, el cap d'ALONA per tal de fer-li beure una mica de licor*): Una mica més... tot. T'anirà bé.

CLUC (*a CLEDA*): A més, a partir d'ara abandonareu aquest llit que vau ocupar per la força. Pertany a Samir.

CLEDA, sense contestar, se'n va cap a l'espill per tal de mirar-se, mentre SAMIR riu sense convenciment.

CLUC (*assenyalant CLEDA*): Graciosa, oi?

SAMIR (*brandant la testa*): No, no és això. Se m'ha acudit que era just que vós que un dia em vau treure del vostre llit ara me'n proporcionéssiu un...

CLUC (*una mica confús*): Heu de comprendre... No va estar bé, ja ho sé, però en aquell moment ni era jo mateix...

SAMIR: No us excuseu; el passat, passat.

CLUC: Ja sabeu que en les situacions adverses ens tornem egoistes...

SAMIR: Més val que cal·leu. Ho podeu empitjorar.

S'encamina cap al llit on hi ha ALONA, i CLUC el segueix. CLEDA, pel seu costat, després de mirar-se s'ha quedat arraulida en un racó, tocant a la taula.

VALVA (*en sentir que els dos homes s'atansen*): Ja ha retornat.

ALONA: Sí, ja estic bé.

SAMIR: M'agradaria donar-vos les gràcies en nom de tots. Sense la vostra oportuna intervenció, tot hauria quedat pitjor que mai... Hem fracassat d'una manera estúpida, tot i haver-ho planejat tan meticulosament.

ALONA (*que s'incorpora del tot per asseure's al llit*): Havíeu de fracassar per força.

CLUC: Per força? Per què?

ALONA: Fins després no ho he comprès, i suposo que és això que m'ha donat el valor d'amenaçar-lo amb el ganivet...

SAMIR: Què és el que heu comprès?

ALONA: Que vosaltres vau acceptar-lo, ni que fos a disgust... Per això ho havia de fer jo, que era l'única que no va brindar per ell. (Tots es miren, confusos i avergonyits.) A mi, m'havia de sortir bé...

SAMIR: Teniu raó. Nosaltres érem indignes.

ALONA: No sé si és això... Us hi va obligar, i a mi va oblidar-me. Si no, també ho hauria fet. Més aviat i tot que vosaltres, perquè sóc més dèbil i espantadissa...

VALVA: En el moment que us heu dreçat amb el ganivet, no ho semblàveu pas!

ALONA: No, durant uns instants he aconseguit oblidar-me de mi mateixa. En el meu estat normal, mai no ho hauria pogut fer. Ara, fins i tot em sembla mentida...

CLUC: Doncs no ho és. Gràcies a vós, potser podrem iniciar una altra mena d'existència, més justa, més pacífica... (Ella va per aixecar-se.) No, no us aixequiu.

ALONA: És que ja estic bé.

CLUC: Però a partir d'ara, aquest és el vostre llit.

ALONA: No, no...

CLUC: Sí, sí, us el cedim amb molt de gust. Oi, Cacansa?

CACANSA (poc convençuda): Sí, naturalment... Ara que, si ho anem a mirar, és un llit prou ample, hi cabem tots tres...

CLUC: Cacansa!

CACANSA: Què vols? Una s'acostuma a la comoditat i és difícil...

CLUC: Ja sabia jo que ho aigualiries tot.

ALONA: No us es baralleu per mi. (Intenta separar-se del llit.)

CLUC (la subjecta): No, no; insisteixo! (A CACANSA:) No te'n dones vergonya?

CACANSA: Molt bé, com vulguis. Però on ens instal·larem?

CLUC: Al mateix indret on fins ara han viscut Samir i Valva.

SAMIR: No n'hi ha cap necessitat. Amb una mica de bona voluntat, podem arranjar-ho a satisfacció de tothom. Podem establir toms. Les coses, ben repartides... Per cert, ja que parlem d'això: ens caldrà distribuir les coses de les maletes d'aquells dos.

CLUC (animant-se): Oh, sí! Les quartilles per a mi.

SAMIR: És natural.

Tots abandonen el costat del llit, però després s'aturen de nou perquè BELET ha deixat la seva tasca i ara fuma una cigarreta recolzat contra la prestatgeria.

SAMIR: Ei, què feu, vós?
BELET (*tranquil·lament*): Fumo.
SAMIR: Sembla que us preneu les coses amb molta calma, oi?
BELET: Us molesta?
SAMIR: No. Però faríeu bé de seguir espolsant.
BELET: Espolsant què? Mai no he vist unes prestatgeries més netes.
CLUC: No hi ha fa res. Us volem veure ocupat.
VALVA: Potser faríem bé de posar-li les manilles mentre repartim el contingut de les maletes...
CLUC: Voleu dir que en deu rumiar alguna?
VALVA: No ho sé. Però per assegurar-se'n...
SAMIR (*es treu les manilles*): No costa gaire, té raó. (*S'atansa a BELET.*) A veure, una mà... (*BELET se'l mira despectiu, sense obeir.*)
CLUC (*avançant*): Us ha dit una mà! (*La hi agafa i SAMIR hi passa la manilla; l'altra, la subjecta a les prestatgeries.*)
BELET (*despectiu*): I què demostra, això?
SAMIR: Que us tenim molt poca confiança. (*Girant-se als altres.*) Anem per feina.

Tots avancen cap a l'altre costat, on hi ha les maletes.

CACANSA (*s'atura en arribar prop de la tauleta i assenyala cap a CLEDA*): Oh, mira aquesta! No me n'havia adonat... (*CLEDA es gira d'esquena.*)
ALONA: Se l'ha posada ella?
CLUC (*faceciós*): No. L'hem condemnada a un etern carnaval.
SAMIR (*a CLEDA*): Aneu-vos-en amb el vostre amic. Aquí, més aviat feu nosa. (*CLEDA obeeix.*)
VALVA (*admirada*): No s'adiu gaire amb la seva manera de ser, això de creure tan de pressa i sense protestar... Sembla una altra.
SAMIR: És una altra. Tots seríem uns altres si tinguéssim una altra cara. Per això ja no li hem de permetre mai més de treure's la careta... Però apa, apa, no ens entretinguem!
CLUC (*mentre CLEDA, havent-se reunit amb BELET, se li asseu als peus*): Com ho farem?
SAMIR: Més val que portem totes les maletes aquí, les obrim i ho repartim tot equitativament. No us sembla?
CLUC: Ho trobo molt bé. Som-hi. (*Seguit de CACANSA i ALONA, se'n va a buscar les maletes.*)
VALVA: Recordes que abans no volíem res...
SAMIR: Però anàvem equivocats. No sabíem què era aquesta mena de món. Aquí calen coses.
VALVA (*sospira*): Desgraciadament...

SAMIR (*mentre els altres tomen, amb dues maletes cadascun*): L'únic que podem fer és intentar d'usar-les bé.

VALVA: I és difícil...

SAMIR (*allunyant-se per tal de recollir la darrera maleta*): Sí, molt.

Tots deixen les maletes al seu davant, a primer terme, i les obren.

CLUC: Només n'hi ha una de plena, la de Cleda.

SAMIR (*retornant*): Deixa-la sobre la taula. Aquesta és la de Belet.

La deixa al costat, mentre CLUC obeeix la indicació que li ha estat feta.

CACANSA: Com ho distribuïrem? Sense tenir en compte les preferències personals?

SAMIR: No. Fins on sigui possible, a satisfacció de tothom.

CLUC: Un moment. Cal recollir tot allò altre...

Va a buscar el martell, les fustes i els claus que encara hi ha per terra.

VALVA: Vaig per l'ampolla.

S'allunya per recollir-la, junt amb el vas que ha deixat prop del llit en veure ALONA. Agafa també el llibre de CACANSA.

CACANSA (*mirant al seu entorn*): No ens deixem res?

SAMIR: Em penso que no...

Fica les mans dins la maleta, remenant, i els altres tornen amb els objectes que han anat a recollir. Ho deixen tot sobre la taula.

CLUC: Ara sí que podem començar.

SAMIR (*mostrant-ho*): Dos llibres i dues capsos buides... Em sembla que us corresponen de dret, Cluc, sobretot les capsos. (*Tots riuen.*)

CLUC (*també rient, mentre ho agafa*): Sí, em sembla que sí.

SAMIR: Una pastilla de sabó, una pinta, un despertador... (*Els mira, interrogatiu.*)

ALONA: A mi m'agradaria.

SAMIR (*en veure que ningú no s'hi oposa*): Vostre és, doncs. (*ALONA ho agafa i, com haurà fet CLUC i com faran després tots, va a desar-ho a la seva maleta.*) Un paquet de cigarretes... Llumins... M'ho podria quedar jo. (*S'ho fica a la butxaca.*) Una ampolla, dos vasos... Què tal, Cacansa?

CACANSA: Sí. (*Ho agafa.*)

SAMIR: I per a tu, Valva, queda un ventall i una planxa.
VALVA (tot recollint-ho): Són coses útils.
SAMIR (que torna a ficar la mà a la maleta): Ah, i el pintallavis! Segur que a Cacansa li fa gràcia...
ALONA: A mi també.
CACANSA: Abans, havia estat meu...
VALVA: No és que vulgui decidir res, però em sembla que en raó del que ha passat, Alona podria tenir la preferència...
CACANSA: Ja li hem cedit el llit. No cal exagerar!
VALVA: Que s'ho facin a la carta més alta...
SAMIR: Sí, ben pensat. (Recull el joc de cartes i el presenta a les dues noies.) La que tregui la carta més alta s'enduu el pintallavis. (Totes dues, successivament, estiren una carta. La miren, se la mostren.)
CACANSA (de mala gana): Molt bé, ella ha guanyat.
SAMIR (presentant el pintallavis a ALONA): Aquí el teniu... Anem per l'altra. (Deixa la maleta per terra i posa l'altra sobre la taula.) A veure quines sorpreses ens dóna aquesta... (L'obre.) Un llibre i una corbata. Potser que m'ho quedés... (Els altres assenteixen amb la testa i ell ho deixa de banda.) Dos llapis i un paquet de quartilles... Això no us ho pren ningú, oi, Cluc? (L'hi allarga.) Un cendrer... (Els mira tots.) Què us sembla si ho deixéssim de propietat comuna?
VALVA: Molt encertat.
SAMIR: Un clauer, sis plats... Fa per una noia feineria, Alona.
ALONA: Sí, doneu-m'ho.
SAMIR: Dues ampolles, tres vasos, una serra...
VALVA: La serra m'agradaria...
SAMIR: Com que Cacansa s'ha quedat amb l'altra ampolla i els vasos, t'ho podries endur tot.
VALVA: Sí, dóna'm. (Ho agafa.)
SAMIR: Encara hi ha una capsa i un paquet de cigarretes... Per a vós, Cacansa, que d'aquesta maleta encara no us havia donat res. (Lliura els objectes a la noia, tanca la maleta i la deixa per terra.) Queden aquestes altres coses. Una capsa de fils, agulles, etc. Em sembla que correspon a Valva.
CACANSA: Sí.
SAMIR (la hi dóna): Un joc de cartes. Cluc se'l té ben guanyat... Una altra ampolla i un altre vas. Per a vós, Alona.
ALONA: Gràcies.
SAMIR: Un martell, claus, fustes...
CLUC: Tot això és vostre, Samir. Són les vostres eines.
SAMIR: Molt bé. Ja no queda res més, doncs.

Tots tanquen les maletes i ell mateix col·loca a la seva els objectes que li han tocat.

BELET (des del costat de les prestatgeries): I nosaltres, què?

SAMIR (redreçant-se): No us hem oblidat pas. Per a vosaltres el plomall, la careta i les manilles i, si cal (mostrant-lo), aquest ganivet. Ah! I encara una altra cosa. (Es desplaça cap a darrere la tauleta.) Aquesta roda de bicicleta. (La fa rodolar cap als prestatges, mentre tots riuen discretament agafant les maletes.)

Teló.

ACTE TERCER

En aixecar-se el teló, BELET, sense manilles, assegut davant les prestatgeries, intenta de construir la mateixa capsa en la qual ja treballà SAMIR durant el segon acte; s'ha tret el jersei, ara abandonat sobre un prestatge. CLEDA, al seu costat, també asseguda per terra, té el cap entre els braços, com si dormís; naturalment, encara duu la careta. VALVA, ALONA i CLUC, asseguts sobre maletes, al voltant de la taula, juguen a cartes. A un costat tenen una ampolla i tres vasos. CACANSA, davant l'espill, es pentina amb la lentitud de qui sap que disposa de molt de temps. SAMIR es passeja amunt i avall de l'estança, una cigarreta a la boca.

BELET (tocant CLEDA pel braç): Dorms?

CLEDA: No.

BELET: Podries fer-ho fàcilment.

CLEDA: Dormir?

BELET: No, allò altre de què t'he parlat.

CLEDA: Samir és incorruptible.

BELET: Ho era, potser. Ara els temps han canviat.

CLEDA: Estima Valva...

BELET: Potser no tant com ens pensem. Després, no té res a veure amb l'amor, això. No demanem pas que t'estimi, sinó, simplement, que durant un moment s'oblidi prou d'ell mateix perquè jo pugui sorprendre'l desprevingut i apoderar-me del ganivet.

CLEDA: No sortiria bé.

BELET: Maleïda careta! Perquè tot això ho dius perquè portes la careta. Si no en duguessis, a tu mateixa se t'hauria acudit de fer-ho...

CLEDA: No. És que sóc... No sé...

BELET: Treu-te-la un moment.

CLEDA: No pot ser. Em veuria.

BELET: Quan es giri d'esquena.

CLEDA: Però, per què?

BELET: Ja ho veuràs. Perquè tomis a ser la mateixa d'abans.

CLEDA: Tampoc no serviria de res. No puc pas atansar-me-li i intentar seduir-lo, sense careta.

BELET: És clar que sí. Trobarem la manera. (SAMIR s'atura a tocar dels jugadors.) Mira, ara. Ràpid, treu-te la careta! (Ella ho fa i BELET la contempla uns instants.) Gairebé ja havia oblidat com eres...

CLEDA (*amb un somrís dur*): I jo. Em sembla que ho farem. Escolta...
Trobaré una excusa per a arrossegar-lo fins al llit i li faré la mateixa jugada que et va fer Alona.

BELET: No, se n'adonaria. Mai no el duu a la mateixa butxaca, caldrà escorcollar-lo. L'únic que vull és que el distreguis alguns minuts quan tots els altres siguin lluny, com ara. (*Indicant cap a la taula.*)
El subjectes...

CLEDA (*tallant-li la paraula*): Ja sé com ho faré. Mira.

S'inclina cap a la seva orella i, a mesura que parla, BELET va assentint.

VALVA (*aixeca el cap del joc i s'adreça a SAMIR*): Per què no jugues també una estona?

SAMIR: No, és monòton. Després, ja sou prou.

ALONA: Asseieu-vos al meu lloc. Estic una mica cansada i tinc ganes de reposar. Em sembla que m'estiraré una estona sobre el llit... (*S'aixeca per fer-ho.*)

CLUC (*a SAMIR*): Seieu.

SAMIR: No, no en tinc ganes.

CLUC (*girant l'esguard cap a l'altra banda*): I tu, Cacansa? No vols jugar una estona?

CACANSA: Sí, per què no? (*S'arronsa d'espallles.*) Una cosa o altra s'ha de fer.

CLUC: Sí, una cosa o altra s'ha de fer. I treballar sempre, tampoc no val.

VALVA (*mig rient*): Si no escriviu mai, ara!

CLUC (*tot recollint les cartes i barrejant-les*): Sí, teniu raó. Potser perquè ara sóc lliure de fer-ho a la meva manera.

SAMIR: El fet és que tots plegats semblen una mica desmoralitzats...

CLUC: No té res d'estrany. Abans hi havia un objectiu immediat pel qual lluitar. Ara, en canvi... (*S'arronsa d'espallles i reparteix les cartes.*)

VALVA: No ens direu pas, però, que enyoreu altres temps...

CLUC: Enyorar-los, no. Hem aconseguit recobrar la nostra dignitat d'homes.

SAMIR: No n'estic tan segur. De vegades em pregunto si no hi havia més dignitat en el nostre esforç passat que en aquesta inèrcia d'ara.

CLUC: Home, tant com inèrcia... És clar que els obstacles esperonen.

SAMIR: Segons. Cal que siguin proporcionats a la nostra força. Per sobre o per sota d'uns límits determinats, o ens aclaparen o els ignorem...

CLUC: I voleu dir que ara ens passa això darrer.

SAMIR: Possiblement.

CLUC: Si us n'adoneu...

SAMIR: Bé, adonar-me'n... És una mena de coneixement teòric, fins a cert punt inoperant.

CLUC: De totes maneres, hem fet molts progressos... Jugues tu, Cacansa?

CACANSA: Sí. (SAMIR s'allunya.)

BELET: Posa't la careta!

CLEDA (obeïnt): D'acord, doncs?

BELET: Totalment. Fins i tot em sembla que aquest és el moment oportú. On has deixat el plomall?

CLEDA: Aquí, com sempre.

S'aixeca per tal d'agafar-lo, però s'immobilitza en sentir el crit d'ALONA.

ALONA (des del llit): Valva! Cacansa!

VEU DE LA DISPESERA (amb un cert sentit d'urgència): Alona, prepareu-vos a sortir... prepareu-vos a sortir...

VALVA i CACANSA (alhora, tot aixecant-se precipitadament i corrent cap al llit): Què us passa, Alona?

S'inclinen al seu damunt, mentre CLUC i SAMIR també s'hi apropen, més lentament.

CACANSA: Què és, això?

VALVA: Aquesta veu...

ALONA: Me n'he d'anar, ja...

VALVA: Però per què?

ALONA (dèbilment): La maleta, si us plau...

VEU DE LA DISPESERA: Alona, prepareu-vos a sortir... prepareu-vos a sortir...

ALONA: De pressa...

SAMIR es precipita a buscar-li la maleta mentre les dues dones mig abracen la noia.

VALVA: Alona... És injust...

ALONA: No sé...

CACANSA: Després del que heu fet per nosaltres...

CLUC (per ell mateix): Ara se'n recorda espontàniament.

SAMIR (deixant-la sobre el llit): La maleta...

ALONA: Gràcies, Samir. Obriu-la... (SAMIR obeeix.) El pintallavis el deixo a Cacansa, i tot el restant... tot el restant a Valva.

VALVA: Però Alona! *(Es cobreix la cara amb les mans.)* No pot ser veritat, no pot ser veritat!

ALONA *(mentre SAMIR buida ràpidament la maleta)*: Sí, ho és.

CACANSA: Però tan sobtat...

VEU DE LA DISPESERA: Se us demana urgentment... Ara és la vostra hora...

ALONA s'incorpora amb lentitud, agafa la maleta, es mira els altres.

ALONA: Adéu, amics...

CLUC: Adéu...

SAMIR: Alona...

CACANSA i VALVA *(repeteixen, mentre la mig agafen)*: Alona, Alona...
(L'ajuden a caminar cap a la porta del lateral dreta, tocant a la qual la noia es mig gira.)

ALONA: Jo... *(Però inclina la testa, es repenja a la porta, la qual cedeix cap a l'altra banda, i tot seguit desapareix amb la seva maleta. La porta es torna a tancar.)*

VALVA *(esmaperduda)*: Però... no pot ser!

CLUC i SAMIR s'adrecen a les dues noies i cadascú passa el braç per l'espatlla de la seva companya, retornant-les cap al davant de l'escena.

BELET *(a CLEDA)*: Hem tingut mala sort. A veure si caldrà esperar gaire, ara... *(Es posa a treballar, mentre CLEDA torna a asseure's al seu costat.)*

CLUC *(a CACANSA)*: Apa, apa, no t'ho prenguis així...

SAMIR *(a VALVA)*: Era inevitable... Es inevitable per a tots...

VALVA: Però per què, per què?

SAMIR: No m'ho preguntis, a mi... No sóc jo qui ha instaurat aquest ordre... o aquest desordre. *(Butxaquejant.)* Té, fuma una cigarreta...

CLUC *(a CACANSA, enduent-se-la cap a la taula)*: Vine, seu...

CACANSA el segueix, però en el moment d'anar a asseure's es desprèn d'ell.

CACANSA: El pintallavis, me n'oblidava. *(Va cap al llit, per tal de recollir-lo.)*

SAMIR *(que ha encès la cigarreta de VALVA)*: Això et tranquil·litzarà una mica.

VALVA: Sí. Però és que no em cap al cap...

SAMIR: Ni a ningú. En entrar, mai no se'ns va dir que un dia seríem expulsats. És això el que trobo abusiu.

CACANSA (*des del llit*): Tot això teu és aquí, Valva.
VALVA (*mentre CLUC s'asseu davant la taula i s'aboca uns dits de licor*): Si et vols quedar alguna cosa, queda-te-la.
CACANSA (*mirant els objectes*): El ventall, potser, si no et fa res.
VALVA: No, ja el pots agafar.

CACANSA se n'apodera i va a desar-lo, junt amb el pintallavis, a la seva maleta.

VALVA (*que la segueix amb l'esguard, a SAMIR*): I veus?, ja està. Ja l'ha oblidada. És com si mai no hagués viscut amb nosaltres...
SAMIR: Fins a cert punt mai no hi ha viscut, en efecte. Si no fos per aquell moment de valor que va tenir...
VALVA: Però el va tenir. I compta, això. Hauria de comptar.
CLUC (*des de la taula*): No voleu tornar a jugar?
VALVA (*girant-se gairebé indignada*): Jugar!
CACANSA (*que retorna de deixar els seus objectes i col·loca la maleta prop de la taula, a l'indret que ocupava la d'ALONA*): Ho ha dit amb bona intenció, Valva.
SAMIR: Sí, per injust, per trist, per horrible que sigui, cal oblidar com més aviat millor. O potser cal oblidar precisament per això mateix: perquè és trist, injust i horrible. Sense perdó. (*Pausa.*) Vine... (*La duu cap a la taula, on CACANSA ja s'ha assegut.*)
CLUC: Ben mirat, l'hem coneguda molt poc, gairebé gens... Potser degut a la seva manera de ser, tan reservada i modesta...
SAMIR: No. Tots ens coneixem poc. Ens n'anem... ens n'anem inexpressats...
CLUC: No ho digueu per mi, que m'he passat mitja vida escrivint!
SAMIR: No hi fa res. Perquè si expressar-se tingués algun sentit, caldria encara algú capaç de comprendre... I no comprenem... (*Amb un gest descoratjat, retorna al seu passeig.*)
CLUC (*tot barrejant les cartes*): S'ha afectat més del que sembla. Per això diu coses que poden semblar-nos profundes.
VALVA: Tots ens hem afectat (*es vessa un raig de licor al vas.*)
CLUC: Però ja ens passa, ja ens passa... Juguem.
BELET (*a CLEDA*): Encara veig que tot es combina més bé del que esperava. Pots provar-ho ara...
CLEDA: No sé si és oportú. No deu estar per aquests jocs.
BELET: Al contrari. Tots som més fàcils de seduir en els moments d'inestabilitat, quan el dolor o la joia ens pertorben... Prova-ho!

CLEDA s'aixeca, recull el plomall i avança cap al llit, on comença a treure pols. Tot seguit s'arrenca la goma que subjecta la careta.

CLUC: Et toca a tu, Cacansa. Sempre bades.
CACANSA: Pensava que Valva no ha recollit tot allò que li ha deixat Alona...
VALVA: No corre cap pressa.
CLEDA (*aprofitant que SAMIR arriba a tocar del llit, s'asseu, la careta a la mà*): Oh! (*Aixeca l'esguard.*) Samir...
SAMIR (*la mira*): Què fas, sense careta? No saps que tens l'obligació de dur-la sempre?
CLEDA: Sí.
SAMIR: Doncs per què te l'has tret?
CLEDA: S'ha trencat la goma... no sé... M'ha caigut.
SAMIR (*atansant-s'hi més*): A veure...
CLEDA: Potser vós ho podreu arreglar... (*Li somriu falaguera mentre ell s'asseu al seu costat*) Teniu unes mans tan hàbils...
SAMIR (*examinant la careta*): No s'ha trencat; s'ha despassat.
CLEDA: No sabeu com me n'alegro.
SAMIR (*mentre intenta passar la goma pel forat que la subjecta*): Ja m'ho imagino.
CLEDA: Oh, no! No és per això que us penseu... (*Atansant-se-li tant com pot.*) Tenia tantes ganes de parlar amb vós...
SAMIR: No sé que ens hàgim de dir res.
CLEDA: Jo, sí... (*Amb un somrís falsament vergonyós.*) És a dir, si m'atrevis...

BELET *s'aixeca silenciosament i avança amb peus de plom cap al llit.*

SAMIR: Doncs més val que no t'atreveixis.
CLEDA (*allargant la mà cap a la seva espatlla*): És que vós no us adoneu... És clar que com que duia aquesta careta no podíeu veure com us mirava, com... m'interessava per vós, Samir...
SAMIR (*sense brusquedat*): Deixa'm, Cleda, no saps el que et dius.
CLEDA: Sí que ho sé. O potser no... De vegades, una dona... Ah, Samir! (*Abraçant-lo en el moment que BELET se li llança damunt.*)
SAMIR (*lluitant desesperadament en veure la trampa*): De manera que era això! M'ho podia pensar que... (*Aconsegueix de rebutjar BELET, i es treu el ganivet, però l'altre torna a atacar-lo.*)
CLEDA (*espantada*): Belet!

El crit sembla sobresaltar els tres jugadors, els quals miren cap al llit i tot seguit s'incorporen.

CLUC: L'ha atacat! (*Es precipita cap al llit.*)

VEU DE LA DISPESERA (*excitada*): Prepareu-vos, Belet, prepareu-vos a sortir!

CLEDA (*tot cobrint-se la cara*): Oh!

SAMIR aconsegueix deslliurar el braç que l'altre li subjectava i, en el precís moment que CLUC va per intervenir, li enfonsa el ganivet al ventre. BELET retrocedeix, vacil·lant.

CACANSA: L'hi ha clavat!

Tots se separen, gairebé respectuosos, per deixar-lo passar. BELET avança amb les mans sobre la ferida, el pas insegur.

VEU DE LA DISPESERA: Ha arribat el moment, Belet. Us esperem, us esperem.

Tots, llevat de CLEDA, que sanglota sobre el llit, avancen darrere BELET, el qual s'encamina a la porta. De pas, recull la seva maleta.

SAMIR (*mirant-se les mans*): L'he matat...

CLUC: No és culpa vostra. Us ha atacat.

BELET es repenja a la porta, la qual cedeix per engolir-lo i es tanca de nou.

SAMIR (*adreçant-se a la taula*): Ara també a mi em convé una copa.

CLEDA (*des del llit*): Assassins... assassins...

CLUC: No exagerem res. Posa't la careta.

SAMIR (*girant-se*): No, deixa... (Beu.)

CLUC: Després del que intentaven fer-nos?

SAMIR: La culpa és de tots.

VALVA: Però ja és la segona vegada que prova de jugarnos una mala passada. I la primera li hauria sortit bé, si no hagués estat per Alona.

SAMIR: Així i tot, la culpa és nostra. Mai no hem pensat en ella, l'hem tinguda al marge...

CLUC: Ella va escollir el costat que més li convenia.

SAMIR: Però el nostre deure era intentar recuperar-la. Ho hauríem pogut fer, en lloc de castigar-la. (Pensatiu.) En pregunto si encara hi som a temps... (Travessa cap al llit, seguit dels altres.) Cleda...

CLEDA: Aneu-vos-en, aneu-vos-en!...

SAMIR: Et volíem parlar. Ja sé que sembla una mica tard...

CLEDA: Tard? Naturalment que ho és!

SAMIR: Intenta comprendre. Des del primer moment et vas solidaritzar amb Belet, sempre has estat en contra nostra. Ens havíem de defensar...

CLUC: Però no hi ha dret! Ets tu qui li dóna explicacions!

SAMIR: Potser les hi devem. Mai no hem respectat la seva dignitat.

CLUC: I ells, respectaven la nostra? No et recordes de quan havies de treballar per mitja cigarreta, quan jo havia de sotmetre'm a tots els seus capricis per tal d'aconseguir una quartilla?

SAMIR: Sí que ho recordo. Però de què serveix establir una cadena de greuges? Cal que algú doni el primer pas per a trencar-la.

CLUC: I cal que sigui ara? I que siguem nosaltres?

SAMIR: Sí, perquè som els qui estem a sobre, i per això mateix som culpables.

CLEDA: Sobre de què? És que heu pogut potser doblegar mai la nostra voluntat, la meva?

VALVA: Sí, mentre has dut la careta.

CLUC: Em costa d'entendre. És possible que refugiat en la meva torre de marfil hagi perdut contacte amb les realitats de fora, però has dit que érem culpables... De què, de defensar-nos?

CACANSA: Jo sí que l'entenc.

CLUC (*Ileugerament despectiu*): Tu, precisament tu?

CACANSA: No és difícil. Vam començar a ser culpables en el precís moment que la nostra defensa es convertí en atac.

SAMIR: Sí. I per això no som millors que ells... que ella... (A CLEDA:) Cal que compreu que només ens mou la més bona voluntat.

CLEDA: Deixeu-me sola! Us penseu que no sóc prou forta per viure sense vosaltres?

SAMIR: Estic segur que no.

CLEDA: Teniu raó. No sense vosaltres, però sí contra vosaltres.

VALVA: Això és odi!

CLEDA: No. Per què? És obeir una llei distinta.

SAMIR: Hi ha una sola llei.

VALVA: Que potser no has comprès què significa la sortida d'Alona, de Belet?

CLUC: És clar que no ho ha comprès! Ningú no ho pot comprendre. I és per això que ens ha semblat tan terrible. (A SAMIR:) Tu mateix has dit que no tenia perdó...

SAMIR: I no en té. Però som nosaltres que ho hem de fer imperdonable. Cal que siguem alguna cosa més que una voluntat de domini que mira d'esclafar tots aquells que són al nostre entorn; cal que ens respectem...

CLEDA: No sou sincer.

SAMIR: Mai no ho he estat tant.

CLUC: Aleshores és que has canviat. De primer has parlat d'obstacles que estimulen, sense els quals no és possible d'arribar a res...

SAMIR: Des d'aleshores han passat moltes coses, Cluc. Prou coses, en tot cas, perquè ens poguéssim adonar que l'obstacle, un obstacle apropiat, ni impossible ni massa fàcil, som nosaltres mateixos.

CLUC: Però aquest obstacle sempre deu haver existit. Podíem no haver-nos-en adonat, però calia que el sentíssim.

SAMIR: Estàvem massa ocupats vigilant-nos els uns als altres, cultivant els nostres rancors i les nostres enemistats.

CLEDA: Si us poguéssim creure...

SAMIR: Em pots creure, i te'n donaré una prova. *(Li allarga el ganivet.)*
Té.

CLUC: No, això no! No ho resisteixo... *(S'allunya cap a la taula, on torna a beure.)*

CLEDA *(allargant la mà com si anés a agafar el ganivet però deturant després el gest)*: No...

SAMIR: Sí, pots agafar-lo.

CLEDA: No se us ha acudit que podria venjar-me?

SAMIR: No des del moment que has dit: si us poguéssim creure... Té.

CLEDA: No.

SAMIR: Aleshores, jo tampoc no el necessito. *(El llança a un costat del llit.)*

CLEDA: He estat estúpida... *(Agafa la careta i se la posa.)*

VALVA: Què fas, ara?

CLEDA: Ja ho veieu.

VALVA: Però si no cal! Ja cap de nosaltres no vol, ni pot, castigar.

CLEDA: Sí, jo mateixa.

SAMIR: No vull pas imposar-te el meu punt de vista, però em sembla un error.

CLEDA: Per què?

SAMIR: Aquest acte voluntari d'humiliació et separa encara de nosaltres.

CLUC *(des de la taula, bevent)*: Ho sap tot!

CACANSA: Treu-te-la, Cleda. Si no, ens faràs desitjar que hi hagi caretes per a tots.

CLUC: Ella també, també ho sap tot. *(Beu de nou, omple encara el vas i, agafant-lo, s'aixeca.)*

CLEDA: Només la duré una temporada...

SAMIR: En aquest cas, serà un acte d'hipocresia. Una manera encara de separar-te de nosaltres.

CLUC (*que ha avançat fins a tocar del llit*): Però aleshores, què voleu?

Que tots ens assemblem com gotes d'aigua?

SAMIR: Les gotes d'aigua no s'assemblen.

CACANSA: No beguis més, Cluc.

CLUC: Jo totes les veig iguals.

SAMIR: Però no ho són. Si elles tinguessin consciència d'elles mateixes, no s'hi veurien. Només nosaltres les confonem, com ens deu confondre la dispesera, per a la qual només tenim un nom que podria donar a qualsevol...

CLUC (*aixecant el vas*): Per la dispesera, doncs! (*El mira desencisat.*) És buit. (*Retorna cap a la taula, a omplir-lo.*)

VALVA: Com pot ser tan negat?

CACANSA: No és això. Li repugna que les coses puguin ser tal com Samir diu, tal com tots creiem.

SAMIR: En el fons, a tots ens repugna una mica.

CACANSA (*anant cap a la taula, on CLUC torna a beure*): Beus massa...

CLUC: Massa? Des de quan?

CACANSA: Des d'ara.

CLUC (*brindant*): Per la dispesera... (*Beu.*)

VEU DE LA DISPESERA: Cluc, prepareu-vos a sortir, prepareu-vos a sortir...

SAMIR i VALVA: No pot ser! (*Es precipiten cap a CLUC mentre ell es deixa caure de braços sobre la taula.*)

CACANSA (*abraçant-lo*): Cluc, Cluc!

CLUC: La maleta... (*Entre CACANSA i VALVA l'incorporen, i SAMIR buida el contingut de la maleta.*)

CLEDA (*que també s'atansa a la taula*): Probablement només està embriac.

SAMIR: És que no has sentit la veu de la dispesera?

VEU DE LA DISPESERA: Ara és el moment, Cluc. Se us demana urgentment...

CACANSA: No, no...

SAMIR ajuda CLUC, duent la maleta per ell, i l'acompanya cap a la porta, prop de la qual la hi passa. Tots el segueixen, com de costum.

CLUC (*dèbilment*): Perdoneu-me tots... (*Empeny la porta i desapareix.*)

SAMIR (*mirant els altres*): Ja veus si és senzill...

CACANSA corre cap a la taula, on se serveix un gran vas de licor.

VALVA (*darrere seu*): No facis ximpleries, Cacansa. Deixa aquest vas! (*L'hi pren.*)

CACANSA (*gairebé implorant*): Vull beure, vull beure força...

L'altra l'abraça, la fa seure i es queda al seu costat.

SAMIR (*adreçant-se al llit, on s'asseu*): Sempre començant, sempre acabant...

CLEDA (*dreta al seu costat*): Esteu desanimat, oi?

SAMIR: Sí.

CLEDA: Però totes aquelles coses que heu dit de primer...

SAMIR: No les crec.

CLEDA: Les crèieu ara fa un moment.

SAMIR: No, tampoc. Em sembla que mai no he cregut res.

CLEDA: I no obstant això em donàveu el ganivet...

SAMIR: Sí...

CLEDA: Però si no crèieu el que dèieu, no podíeu tenir la seguretat que no us faria mal.

SAMIR: És que potser volia que ens en fessis, que acabessis d'una vegada per totes amb nosaltres. (*Esguardant-la.*) De fet, ets l'única que és forta.

CLEDA: Jo? Per què?

SAMIR: Et vas dreçar contra tots, fent costat a Belet, vas sobreposarte a la seva traïció quan intentava de seduir Alona, vas ajudar-lo encara quan ens anàvem a apoderar d'ell... En el fons, ets l'única digna de viure en aquesta cambra... És a dir, ho eres.

CLEDA: Us equivoqueu, ho sóc ara.

SAMIR (*amb sarcasme*): És tanmateix curiós que hom pugui tenir èxit predicant allò que no creu! Tan convincent ho has trobat?

CLEDA: Sí, i segueixo trobant-li-ho.

SAMIR: Fins i tot ara que t'he confessat l'engany?

CLEDA: No és engany, per a mi. Potser per a vós, perquè cadascú deu tenir la seva veritat. M'heu donat la meva, sense saber-ho potser...

SAMIR (*riu*): No té sentit! (*A les dues dones*;) Veniu, escolteu!

VALVA: Què passa, Samir?

SAMIR (*indicant CLEDA*): S'ho ha cregut tot!

VALVA: Tot què?

SAMIR: Totes aquelles paraules grans que no volien dir res...

VALVA (*abandonant CACANSA*): Samir! (*Abraçant-lo en arribar al seu costat.*) La mort del teu amic t'ha trastornat...

SAMIR: No era el meu amic; mai no ho havíem estat.

VALVA: Però Samir...

SAMIR: I no vull que ningú em vingui a consolar, perquè no estic desconsolat! Torna al costat de Cacansa, que ella potser sí que et necessita...

VALVA: El meu deure és al teu costat!

SAMIR: Quin deure? (*S'incorpora d'una revolada.*) No n'hi ha, de deures! Ni drets tampoc. Deixa'm!

VALVA: Samir, Samir, què vols fer?

Ell, sense contestar, s'escapa cap a primer terme, mentre les dones van reunint-se prop de la tauleta, des d'on el contemplen mentre es passeja.

SAMIR (*després d'haver donat dues voltes*): Què mireu?

CLEDA: No sou raonable, Samir...

SAMIR: I per què hauria de ser-ho? Hi ha alguna cosa que sigui raonable?

CLEDA: Tot ho podria ser si ens ho proposéssim.

SAMIR (*assenyalant cap a la porta*): Fins i tot això, aquestes crides urgents que ens foragiten de la cambra?

VALVA: Potser sí...

SAMIR: Doncs no! Si fossin raonables no ens afectarien així. Mireu, mireu què semblen tots plegats! Quatre naufragats que només esperen la propera onada...

VALVA (*avançant cap a ell*): No, Samir, no. Lluitarem! Com lluiten els naufragats...

SAMIR (*sarcàstic*): Per si els recull un vaixell?

CLEDA: No ens prengueu l'esperança després d'haver-nos-la donada...

SAMIR: No us he donat res! Ningú no pot donar res a ningú, perquè ningú no té res. No és tenir coses posseir aquests quatre objectes... (*Corre cap a la maleta i va buidant-la sobre el llit.*) I tampoc no els posseïm, perquè no és una possessió allò de què podem ser despallats...

CLEDA: Mentre ho tenim, és nostre. Si no ho fos, no ho podríem rebutjar, o donar.

CACANSA: És veritat. En disposem lliurement.

SAMIR (*assenyalant cap als objectes procedents de la maleta de CLUC*): Disposa, doncs, apa, disposa! Omple una maleta que més tard o més d'hora et caldrà buidar.

Cacansa.: No ho sabem.

SAMIR: És que no tens ulls? Veus que se'n van l'un darrere l'altre...

CACANSA: Però ningú no ens assegura que també ens n'haurem d'anar nosaltres.

SAMIR (*sarcàstic*): Naturalment, cadascú es creu ser una excepció...
Ah, prou, ja en tinc prou! (*S'asseu sobre el llit i es cobreix la cara amb les mans.*)

VALVA (*apropant-se-li mentre CACANSA recull els objectes i els desa a la seva maleta i CLEDA s'asseu davant la taula*): Samir...

SAMIR: Vés-te'n, Valva, vés-te'n...

VALVA: No em rebutgis, Samir...

SAMIR: Deixa'm. Vés-te'n a jugar a cartes.

VALVA (*abraçant-lo*): No, Samir. Jo t'estimo...

SAMIR: Calla! (*Es desfà dels seus braços i s'incorpora.*) Estimar...

Va per fer un pas, però aleshores cau per terra tan llarg com és.

VEU DE LA DISPESERA: Prepareu-vos a sortir, Samir, prepareu-vos a sortir...

VALVA (*deixant-se caure al seu costat mentre les altres dones corren per tal de reunir-se-li*): No, Samir, no, no, no...

SAMIR (*allargant una mà per tal d'agafar la de VALVA*): Sí... Era inevitable...

VALVA: Però jo no ho vull...

SAMIR: No és res... (*Intenta somriure.*) T'estimo, Valva...

VEU DE LA DISPESERA: Prepareu-vos, Samir, el temps s'acaba...

CLEDA (*A CACANSA*): Un més...

SAMIR: Adéu, Valva... Ajuda'm... Ajudeu-me...

Entre totes l'ajuden a posar-se dret i a recollir la maleta. Després avancen cap a la porta, VALVA plorant.

CLEDA (*separant-se cap a la tauleta*): No sé què pensar, ara...

Es vessa una mica de licor dins un vas i beu mentre les altres dues s'aturen amb SAMIR, arran de porta.

VALVA (*en el moment que SAMIR desapareix cap a l'altra banda*): Estimat... Estimat... (*Amaga la cara entre les mans. CACANSA l'abraça, però ella, passat un moment, se'n desfà.*) No cal. Ja estic bé...

Se separa de la noia, avança cap a primer terme, mentre l'altra s'asseu als peus del llit. Mira al seu entorn i, finalment, va a recollir la maleta. La duu prop de les prestatgeries, on la buida. Torna a tancar-la i camina cap a la porta.

CACANSA (*vagament alarmada*): On vas?

VALVA: Enlloc... (*S'atansa més a la porta.*)

VEU DE LA DISPESERA (*excitada*): Ara és el moment, Valva, ara...

CACANSA i CLEDA (*aixecant-se totes dues*): No!

Però VALVA ja ha empès la porta i desapareix. Les altres dues es miren com esmaperdudes.

CACANSA: Ho ha fet per la seva pròpia voluntat!

CLEDA: Sí.

Camina per l'estança, mentre CACANSA s'acosta a la porta i després retrocedeix cap a la taula, on s'asseu sobre la seva maleta.

CACANSA: Jo no podria...

CLEDA (*agafa una cigarreta i l'encén*): Hi ha vegades que sembla una cosa i hi ha vegades que en sembla una altra... És clar, és perquè canviem.

CACANSA: Què dius?

CLEDA: No ho sé. (*S'asseu als peus del llit.*) Ni jo mateixa no ho sé...

CACANSA: Ens hem quedat soles...

CLEDA: Una de nosaltres dues encara s'hi quedarà més, després... No per gaire temps, és clar...

CACANSA: No ho diguis!

CLEDA: Com vulguis. (*Pausa.*) Si fos possible de decidir, de fer-se un criteri... Però quan sembla que has copsat alguna cosa... (*Branda el cap.*) No.

CACANSA (*amb una mica d'angoixa*): No t'entenc, Cleda!

CLEDA: Ni val la pena que t'hi esforcis.

CACANSA: Et veig tan seriosa, que gairebé m'espantes.

CLEDA: Potser d'aquí a un moment riuré o... no sé. Ni del futur més immediat no podem estar segurs. No sabem com serem. Potser perquè vivim en una mena de parèntesi, i fora de context... T'has adonat que res no és com hauria de ser?

CACANSA: Com hauria de ser?

CLEDA: Com hauria hagut de ser, perquè ara, per nosaltres dues... No val la pena, saps?

CACANSA (*nerviosa*): Però què vols dir?

CLEDA (*s'aixeca del llit i comença a passejar entre la tauleta i les prestatgeries*): Res. He sortit del meu paper. Com tots, com gairebé tots. I ni això no sabem si està bé o si és reprovable... (*Mirant al seu entorn.*) Recordo quan he entrat en aquesta cambra. Tot semblava meu. Fins i tot després, quan m'heu obligat a posar-me la careta... (*Va a cercar-la i se la posa, subjectant-la amb una mà.*) La careta!... Ara no em faria res portar-la.

CACANSA: No, Cleda...

CLEDA (*se la treu*): No, ja sé. És inútil i no val la pena. (*Va a deixar-la sobre les prestatgeries, devora les quals es queda.*) No sento res.

CACANSA: Ni jo.

CLEDA: Era violenta i plena d'afany, sense escrúpols, perquè em calia tenir el millor, i tenir-ho de pressa... Potser és que sabia alguna cosa. (*Es tomba.*) No podia, però, saber més que ara, i ara (*gest descoratjat*), ara ja no desitjo res...

CACANSA: Perquè tots se n'han anat...

CLEDA: Perquè tots se n'han anat. O només perquè se n'ha anat el primer. Tots hem canviat, aleshores. Però de totes maneres mai no hem estat allò que havíem de ser, allò que cadascú esperava d'ell mateix. Per què?

CACANSA: No ho sé, jo.

CLEDA: És clar... Només Valva i Belet deuen haver-se acostat molt a ells mateixos, perquè se n'han anat en el moment que han volgut i en la forma escollida...

CACANSA: Belet no.

CLEDA: Sí. No podia esperar res més, no podia voler res més. Però tampoc no té importància, perquè la porta per on ens han deixat és la mateixa. I el pitjor és no saber si és just o si és injust... no saber res. (*Calla i travessa l'escena, fins al costat de CACANSA, agafa l'ampolla i s'aboca un dit de licor, pensativa.*) No saber res... (*Beu i deixa el vas; tot seguit va a cercar la seva maleta i s'asseu prop de CACANSA.*) Tu i jo soles, Cacansa, les darreres de la nostra generació... D'un moment a l'altre sentirem la veu que ens crida...

CACANSA: Calla, Cleda...

CLEDA (*impertorbable*): I ens preguntarem: què hem fet? No tu, o jo, sinó nosaltres, tots nosaltres. Què hem fet? (*Tocant-la pel colze.*) Ho pots contestar, tu?

CACANSA: Potser no havíem de fer res.

CLEDA: Potser no. (*S'aixeca.*) No desproporcionem les coses. És només la cambra d'una dispesa on l'atzar ens ha reunit, iguals, distints i contradictoris. Tot alhora. Ens hi hem estimat, hi hem lluitat, ens hi hem odiat, hem cercat explicacions que hem abandonat per altres explicacions que tampoc no explicaven res. Ens hem deixat influenciar, hem influenciat també per acabar essent uns altres... Però de tot això no n'ha quedat res.

CACANSA: Nosaltres dues, encara...

CLEDA (*anant cap als peus del llit, on es torna a asseure*): Nosaltres dues. Sí, per uns moments... Després la cambra buida, com era abans d'entrar-hi el primer, la cambra impersonal... (*Calla i es gira cap als*

objectes escampats pel llit.) I els objectes impersonals, també; la majoria, inútils. Mai no hem tingut ocasió de fer-los servir. Potser perquè no han caigut en la mena de mans que els necessitaven.

CACANSA: Si vols alguna cosa, ara te la pots quedar.

CLEDA (*es gira i riu*): Me la puc quedar! Què vols que en faci?

CACANSA: No ho sé. Com que dius...

CLEDA: Dic... Sí, dic coses. Per no quedar-me callada del tot. Perquè, si callés, la dispesera podria sentir-se temptada a omplir el meu silenci amb la seva veu. I ella només parla per a dir una sola cosa, per expulsar-nos...

CACANSA: Tu creus que ens destinarà a una altra cambra?

CLEDA (*sorpresa*): Per què?

CACANSA: Una cambra millor, si està satisfeta de la nostra conducta...

CLEDA: Ignora la nostra conducta, perquè mai no s'ha dignat verificar-la. I, després, quina conducta? És que hem observat sempre la mateixa? És que hi ha alguna cosa de comú entre aquella Cleda egoïsta i afanyosa d'abans i aquesta altra noia en què m'he convertit? I quina de les dues és l'autèntica?

CACANSA: Aquesta, suposo. La vida en aquesta cambra, el contacte amb tots els altres t'ha permès d'evolucionar, de manifestar-te com veritablement eres.

CLEDA (*amb sarcasme*): I sóc millor del que em pensava, oi?

CACANSA: Sí.

CLEDA: I els qui han demostrat que eren pitjors? O, més ben dit, els qui s'han tornat pitjors, perquè els contactes que han hagut d'establir no eren els més apropiats, ni l'ambient de la cambra el més idoni?...

CACANSA: No sé... (*Aboca licor al vas i beu.*)

CLEDA: Si som diferents és natural que les mateixes circumstàncies no siguin igualment propícies per a tots. I, en aquest cas, quin valor pot tenir la nostra conducta? En unes circumstàncies distintes ens hauríem captivat diferentment. Fixa't en mi. Si Samir no hagués viscut en aquesta cambra, no hauria pogut dir-me els mots que em va dir i als quals he reaccionat... Sense ell, seguiria essent la mateixa Cleda que penetrà en la cambra, ja ni vull recordar quants anys fa. Te n'adones, Cacansa? (*Aixecant-se i anant cap a la tauleta.*) És gràcies als altres que canviem, a tip de refregar-nos-hi. I aquests altres podrien ser qualsevol...

CACANSA: Jo no he canviat.

CLEDA: T'ho sembla. Potser no has canviat tant, perquè els teus contactes no han estat de la mateixa mena. Perquè encara hi ha això: cadascú de nosaltres estableix una mena de contacte

diferent amb aquest grup que se'ns apropia o que ens apropiem. Depèn de tantes coses! Del moment en què hi entres en relació, de la primera persona amb qui parles, de l'actitud amb què tots i cadascun d'ells t'acullen... No ho veus?

CACANSA: Potser sí. (*Torna a agafar l'ampolla per abocar-se licor.*)

CLEDA (*aturant-li el gest*): Tens de veritat ganes de beure?

CACANSA: No. (*Deixa l'ampolla.*) Més que res, és per fer alguna cosa. De sobte, sembla com si ja tot estigués fet...

CLEDA: Sí.

CACANSA (*s'aixeca*): Com si tot hagués estat sempre fet.

CLEDA: Sí.

CACANSA (*es mou cap a la porta*): Com si tot quedés reduït a un sol acte, acomplert ja el dia que vam entrar a la cambra...

CLEDA: Sí. (*Girant-se i veient-la prop de la porta.*) Què, vols imitar Valva?

CACANSA: No. (*Torna cap a la taula.*) Tenies raó. Canviem. Canviem quan menys ho esperem.

CLEDA: Te n'hauries d'haver adonat...

CACANSA: Potser és que mai no m'he interessat prou per res. Però ara...

CLEDA: Ara què?

CACANSA: Ara m'interesso contra.

CLEDA: Contra? Què vols dir?

CACANSA (*inclinant-se sobre la taula, on repenja les mans*): Sí. Contra tot això que som, contra la cambra, les relacions que hem nusat; contra mi mateixa...

CLEDA: No sé si té algun sentit.

CACANSA (*branda el cap*): No, que no el té. Per això és possible.

Tampoc no té cap sentit això que tu has dit...

CLEDA (*mirant-la amb cert recel*): Si haguessis begut més, diria que és el licor...

CACANSA: Si vols dir que estic embriaga, ho encertes. Ho estic. Però contra.

CLEDA (*impacient*): No saps dir res més?

CACANSA (*incorporant-se*): La dispesera ha badat. Ens ha deixat parlar massa, t'ha deixat parlar massa...

CLEDA: Probablement.

CACANSA (*tot allunyant-se*): Si m'oferia una altra cambra, ara no l'hi acceptaria. (*Es gira.*) Escolta...

VEU DE LA DISPESERA (*tallant-la*): Cleda, prepareu-vos a sortir...

CACANSA (*estranyada*): Ha dit Cleda?

CLEDA: Sí.

CACANSA: Però no pot ser! Ara que tenia tantes coses per dir-te!
(CLEDA s'aixeca i va a recollir la maleta.) No, espera't! (Es precipita.)
CLEDA: Has fet tard. I tampoc no serviria.
CACANSA: Escolta, però...
VEU DE LA DISPESERA: Prepareu-vos, Cleda, perquè és la vostra hora...
CLEDA (fent un pas cap a la porta): Adéu, Cacansa. No sé si dir molt de gust d'haver-te conegut...
CACANSA: Només un moment... (Però aleshores renuncia.) Està bé, Cleda, ja sé que no hi pots fer res. (S'inclina a besar-la.) Adéu.
VEU DE LA DISPESERA: Se us espera, Cleda, se us espera. Sortiu...
CLEDA (mira CACANSA i es desfà dels seus braços): Adéu...

Empeny la porta i desapareix. CACANSA es queda mirant llargament; després torna cap a primer terme.

CACANSA: Mai no se m'havia acudit que podia ser la darrera. (Mira al seu entorn.) Però s'acaba, ja... (Va cap a la seva maleta, la duu al costat de les prestatgeries, on comença a buidar-la, col·locant-ho tot desordenadament. Tot seguit va a deixar-la prop de la porta, retrocedeix encara i aleshores va traslladant a les prestatgeries tots els altres objectes escampats per la cambra, deixant per darrer de tot l'ampolla i els vasos que hi ha sobre la tauleta, al costat de la qual s'atura un moment, pensativa.) No sé per què ho faig... (Però ho agafa també i ho duu a les prestatgeries.) Em sembla que ja no queda res més...

Agafa el pintallavis i un llapis i es trasllada davant l'espill, on comença a pintar-se els llavis; després riu i va engrandint-los, fins que els converteix en una boca de pallaso. Tot seguit, amb el llapis, es subratlla violentament les celles, allargant-les cap als pòmuls. Riu i torna a agafar el pintallavis, amb el qual es dibuixa dues rodones a les galtes. Aleshores, amb les mans, s'esbullia els cabells, se'ls tira sobre la cara.

VEU DE LA DISPESERA: Cacansa, ara us toca a vós. Disposeu-vos a deixar la cambra...

CACANSA (sarcàstica): Naturalment. Ja veieu que m'he preparat com cal... (Es repinta encara els llavis amb gestos gairebé irats.) Quan vulgueu...

Es gira cap a la sala, amb el llapis i el pintallavis a la mà, i travessa cap a l'altra banda, on deixa totes dues coses sobre les prestatgeries.

VEU DE LA DISPESERA: Us esperem, Cacansa, us esperem. Ja podeu sortir.

CACANSA: Sí. (*Travessa fins a la maleta, l'agafa, es gira i contempla la cambra. Després es tomba, decidida, i empeny la porta, tot dient.*)
Ja sóc aquí.

Hi ha un instant de silenci, i després se sent de nou la:

VEU DE LA DISPESERA (*acollidora com de primer*): Heu estat afortunat, jove! La cambra, com veureu, és agradable i proveïda de totes les comoditats desitjables. Ens hem preocupat del vostre benestar sense regatejar-hi esforços, i amb orgull us puc assegurar que fins ara cap dels hostes que han passat per la cambra no ha tingut motiu de presentar la més petita queixa. És per això que ni llibre de reclamacions no tenim! (*Calla mentre se sent la remor acostumada de forrellats i cadenes, i després la porta s'obre per donar pas a un xicot en cos de camisa que duu una maleta a la mà. La veu reprèn.*) Mireu i jutgeu per vós mateix. Una cambra com un sol, gran i acollidora, on al costat de les coses indispensables trobareu tots aquests altres objectes superflus que fan la vida més amable. Estic segura que us hi complaureu com s'hi han complagut tots els qui us han precedit, i que desitjareu fer-hi una llarga estada. Benvingut!

La porta es tanca amb el mateix acompanyament de cadenes i forrellats, mentre el teló comença a baixar.

XICOT (*deixant la maleta i mirant al seu entorn*): Perfecte...

Teló.

L'ús de la matèria

PERSONES DRAMATIQUES

SORE
FILFA
GRANUT
BOMPIMA-BALERA
SRA. GREDÀ
GRANELL
SECRETARI
INSPECTOR CORDIS
TESTIMONI
MISSATGER

Aquesta obra va ser estrenada per la companyia titular del Teatre Principal de Valls, el 3 de juny de 1978, al Teatre Principal de Valls, sota la direcció d'Antoni Cartañà, amb escenografia de Francesc Llagostera.

ACTE PRIMER

El fons de l'escenari és tallat per una llarga mampara d'uns dos metres d'alçada darrere la qual, per sobre, es veu la paret escrostonada que forma l'altre costat del passadís invisible. Un envà divideix l'escena en dues parts desiguals, més petita la de l'esquerra. Una porta posa en comunicació aquestes dues habitacions, cadascuna de les quals disposa, a més, de la seva pròpia porta de comunicació amb el passadís; ambdues col·locades arran mateix de la paret que les separa. La cambra dreta conté dues taules de despatx disposades en angle recte i un penja-robes de peu, prop de la porta, on podem veure un abric, una gavadina molt curta amb el coll de pell, un barret tou, una gorra, una bufanda i un passamuntanyes; darrere la taula col·locada paral·lelament al mur lateral, hi ha una gran prestatgeria plena de carpetes farcides de papers i, més a primer terme, mig d'esquena a la sala, una gran caixa de cabals; darrere la taula paral·lela a la mampara, penja un gran calendari que assenyala el dia nou d'abril d'un any qualsevol. A la cambra esquerra també hi ha una gran taula col·locada contra la mampara i, al llarg de la paret, una altra prestatgeria, aquesta plena de llibres voluminosos de diferents formats. Cap a primer terme, una porta estreta i baixa. A més dels llums del sostre, hi ha un llum flexible damunt cada taula. Les dues del despatx de la dreta es veuen ben proveïdes de llapis, tinters, estampilles, etc. Totes tres tenen el seu telèfon corresponent i en la del despatx de l'esquerra hi ha un botó blanc ben visible.

En aixecar-se el teló només hi ha encès el llum flexible del despatx de l'esquerra, on seu GRANUT, un home vestit amb una feixuga bata d'estar per casa, no gaire més llarga que una americana, molt bruta i de colors estridents; davant té dos llibres, un de molt gros i un altre de més petit. En silenci, lentament, consulta les pàgines del primer i de tant en tant escriu uns mots en el segon. Passats uns moments, s'obre la porta del despatx de la dreta i entra SORE, vestit de carrer. La seva entrada desencadena un timbre violent que emmudeix quan tanca al seu darrere. En sentir-lo, GRANUT alça el cap i crida.

GRANUT (a mitja veu): Bompima?...

SORE, que no el sent, encén el llum, agafa la gavadina del penja-robes i se la posa.

GRANUT (més fort): Bompima!...

(SORE s'entortolliga la bufanda al coll, es col·loca el barret.)

GRANUT (més fort encara): Bompima!!!

SORE (dreça l'orella i tot seguit s'encamina a la porta de comunicació, l'obre i treu el nas a l'altre despatx, sense acabar d'entrar): Sóc Sore...

GRANUT: I el diari?

SORE (mira vagament al seu darrere): No el deuen haver dut.

GRANUT: On és, Bompima?

SORE: Es va morir.

GRANUT (sorprès): Es va morir?

SORE: Sí... Ho van dir.

GRANUT: Quan?

SORE: L'any passat.

GRANUT (escèptic): Sense avisar?

SORE: No se sap. (Pausa.) Vivia sol.

GRANUT: Però l'altre dia va dur el diari.

SORE: No era ell.

GRANUT: Qui, doncs?

SORE: Era Balera.

GRANUT: El seu fill?

SORE: No, no en tenia.

GRANUT: Doncs per què s'assemblen tant?

SORE: Deu ser el costum. Sempre tenen una retirada.

GRANUT: No m'hi havia fixat.

SORE: Però Balera és més vell.

GRANUT: No hi fa res.

SORE: I coixeja.

GRANUT (server): Això no és una excusa per no dur el diari a l'hora.

SORE (incòmode): No l'hi duen mai.

GRANUT (acusador): Ens hem endarrerit una setmana.

SORE (esperançat): Potser avui en duran dos.

GRANUT: No ha passat mai, això.

SORE: No.

GRANUT: Quan el portin, entreu-lo immediatament. (Inclina el cap sobre el llit per tal de reprendre la feina.)

SORE: Sí (Retrocedeix.)

GRANUT (tornant a alçar el cap): Ah!

SORE (traient el cap de nou): Què?

GRANUT: I amb faixa, eh?

SORE (convençut): Amb faixa, sí.

GRANUT: I sencera!
SORE: Sempre ho és.
GRANUT: Fa temps que ve esquinçada.
SORE: Deu fer-ho el carter.
GRANUT: Quin carter?
SORE: No ho sé. *(Pausa.)* No el veiem mai.
GRANUT *(remugant)*: Sempre teniu excuses...

Torna a submergir-se en el llibre i SORE retrocedeix novament cap al seu despatx, al bell mig del qual s'atura i es fica la mà a la butxaca de l'americana, d'on treu un paquet de tabac i una capsa de llumins. GRANUT alça el cap.

GRANUT: Sore!
SORE *(corrent cap a la porta)*: Què?
GRANUT: No han pas posat cap rellotge?
SORE: No. *(Mira les parets per tal d'assegurar-se'n.)* No.
GRANUT: Ja m'ho pensava.
SORE: Sempre s'espantaven.
GRANUT: Que ens avisi Bompima, com sempre.
SORE: Balera.
GRANUT: Sí, Balera. *(Torna al llibre, però immediatament alça el cap.)*
El coix?
SORE: Sí.
GRANUT *(preocupat)*: No farà tard?
SORE: No se li nota.
GRANUT *(cellajunt)*: Si fa tard?
SORE: No; que coixeja.
GRANUT: Aleshores no ho podeu saber.
SORE: Ens ho va dir.
GRANUT: Ah, ho va dir...
SORE: Ho diu gairebé cada dia.
GRANUT: Deu ser veritat, doncs. *(Pausa.)* I dieu que Bompima no va avisar...
SORE: No; no devia tenir temps.
GRANUT: D'on ho heu tret, doncs, que es va morir?
SORE: Ho va explicar Balera.
GRANUT: Deuen ser parents...
SORE: Es coneixien. Ell li havia tallat el braç.
GRANUT *(més cellajunt que mai)*: A més de ser coix, no té braç...
SORE: No. Bompima no en tenia.
GRANUT: No se li veia, doncs.
SORE: No; molt poc. De vegades duia una bata.

GRANUT: No vol dir res, això. També en duc jo, i tinc braç.
SORE: Sí. (Pausa.) És una mica estrany, és clar.
GRANUT: Era metge? Cirurgià?
SORE: Bompima? No, ni sabia de llegir.
GRANUT: Vull dir Balera.
SORE: No n'ha parlat mai.
GRANUT: Si li va tallar el braç...
SORE: Oh, això! Va ser durant unes maniobres.
GRANUT (admirat): Hi ha hagut maniobres? Ningú no em diu mai res!
SORE: Fa molts anys, ja. Quan eren joves.
GRANUT (esperançat): Potser n'hi tornarà a haver aviat, doncs.
SORE: Potser. Sempre ho diuen després, però.
GRANUT (desanimat): Sí... És una llàstima.

Sospira i es capmassa de nou en el llibre. SORE, després d'esperar un moment, retrocedeix encara fins a mitja habitació, es fica la cigarreta a la boca, es disposa a encendre el llumí... Aleshores immobilitza el gest, els ulls fits en la taula que hi ha davant la paret lateral. Tot seguit, a poc a poc, s'hi encamina i, vacil·lant, allarga la mà cap a una quartilla blanca que hi reposa. La sorpresa li ha fet caure la cigarreta de la boca, però no se'n preocupa, sinó que examina el paper amb molta atenció, el gira i estudia l'altre costat. La seva actitud expressa sorpresa, malfiança, gairebé temor. Es passa una mà pels ulls, torna a mirar el paper i aleshores, furtivament, després d'esguardar al seu entorn amb recel, es desplaça cap a darrere la taula, obre un calaix, hi entafora la quartilla, el tanca. Però torna a obrir-lo gairebé a l'acte, la treu i, un cop més, mira desconfiadament al seu entorn, sense saber què fer. A la fi pren una decisió i acaba per amagar-la entre les carpetes de la prestatgeria. Però encara no les ha tornades a ordenar que ja es repensa, recull de nou el full i sigil·losament, de puntetes, es mou cap a l'altra taula, damunt la qual abandona la quartilla. Amb la mateixa prudència, però llestament, torna cap a la seva taula, on s'atura. Hi passa la mà per damunt, complagut, i després recull la cigarreta caiguda a terra, l'encén per segona vegada. En aquell instant s'obre la porta del despatx amb el mateix rebombori de timbres que de primer i entra FILFA, el qual tanca darrere seu.

FILFA: Hola...
SORE: Bon dia.
GRANUT (que inevitablement ha aixecat el cap, cridant): És el diari?
FILFA: No, sóc jo, Filfa.
GRANUT (sempre cridant): I no heu vist Bompima?

FILFA (*s'atansa a la porta mig ajustada, treu el cap*): Ara ve Balera.
GRANUT: Ah, sí! Es va morir, ja ho recordo.
FILFA: Diuen el que volen.
GRANUT (*dreçant l'orella*): Com! Qui ho diu?
FILFA: Ells.
GRANUT: Però Sore el va veure...
SORE (*avançant ràpidament cap a la porta de comunicació*): No, devia ser Balera.
FILFA: Ells dos eren amics.
GRANUT: Tot i haver-li tallat el braç?
FILFA: Quin braç?
GRANUT: El de Bompima. Li'n faltava un.
FILFA: A Bompima? No, era a l'Onassa.
GRANUT (*plegant el front, com si mirés de fer memòria*): I qui era, l'Onassa?
FILFA: El qui hi havia abans de Bompima.
SORE: Sí, és veritat. Era manxol i coix.
FILFA (*assentint amb el cap*): Una mica, sí.
SORE: Sobretot cap al vespre.
FILFA: Els diumenges, però, caminava bé.
SORE: No el veia mai, els diumenges.
FILFA: Ni jo.
GRANUT: Com ho sabeu, doncs?
FILFA: En coneixia un altre i li passava el mateix. (*Es frega una mà contra l'altra.*) Fa fred. Si em permeteu...
GRANUT: Sí, Sí. Ja ho aclarirem. Un dia que tingui temps, miraré l'expedient..

Comença a escriure de nou i els altres dos retrocedeixen cap al despatx de la dreta, aquest cop tancant la porta a llur darrere. FILFA es precipita al penja-robes, agafa l'abric, se'l corda i palpa les butxaques. SORE s'ha adreçat a la seva taula.

FILFA: M'he deixat les cigarretes...

SORE, com si no l'hagués sentit, prossegueix cap a la prestatgeria, agafa una carpeta, la deixa damunt la taula, encén el llum flexible, s'asseu. FILFA sospira, es posa la gorra.

SORE (*alçant els ulls*): Ja podries desconnectar, ara.
FILFA: Ah, sí!

Acciona un commutador que hi ha al muntant de la porta, torna a palpar-se les butxaques i després es gira cap a la seva taula. Aleshores es queda molt quiet, amb els ulls fets en la quartilla.

FILFA (*amb la veu que li tremola*): Un paper...

SORE, sempre com absent, obre la carpeta, la fulleja, obre un caix, en treu un cendrer. FILFA s'inclina damunt la seva taula, allarga una mà incrèdula i agafa la quartilla.

FILFA (*esgarrifat*): Un paper en blanc! (*El deixa caure a terra.*)

SORE (*alçant el cap de la carpeta i deixant la cigarreta al cendrer*): Què dius?

FILFA (*balbucejant*): Un... paper... blanc...

SORE (*fa enrere la cadira amb un gest brusco*): On?

FILFA (*assenyalant*): Aquí...

SORE: No pot ser. (FILFA, nerviós, afirma repetidament amb el cap.) Mai no n'hi ha hagut cap.

FILFA: Per això!

SORE: Potser no ho és.

Abandona la seva taula, avança fins a la de FILFA, clava els ulls en el paper que hi ha a terra, mira el seu company. Després, a poc a poc, es va cultivant, inclina el cap per tal de mirar el paper de més a prop.

SORE: Sí que ho sembla... (*Allarga la mà.*)

FILFA (*ràpid*): No el toquis!

SORE (*replegant la mà, com si l'haguessin fiblat, però tot seguit tornant a avançar-la*): No ens pot fer res. (*L'agafa amb la punta dels dits, el gira i l'examina per l'altra banda.*) Sí, és blanc.

FILFA (*gairebé desesperat*): Déu meu!

SORE (*incorporant-se, els ulls fets en el seu company i el paper encara a la mà*): Filfa...

FILFA: No em miris així!

SORE (*continua mirant-lo intensament i només després d'una llarga pausa es decideix a preguntar*): D'on l'has tret?

FILFA: Jo? D'enlloc.

SORE: Te l'han donat?

FILFA (*movent el cap amb energia*): No, no! Jo...

SORE (*sempre sever*): On el duies?

FILFA: No el duia... T'ho juro, Sore, t'ho juro! Era aquí, damunt la taula.

SORE (*falsament escèptic*): Damunt la taula?

FILFA: Sí, aquí mateix... (*S'inclina i toca la taula a l'indret on l'ha trobat.*)
SORE (*deixant el paper més o menys on indica l'altre*): Així?
FILFA: Una mica més inclinat, em sembla... (*El desplaça.*) Així.
SORE (*passant-se la mà per la barbeta mentre mira de la taula al seu company*): No sé si m'ho crec. Me n'hauria adonat.
FILFA: Te n'hauries... (*Es talla, sembla recobrar una mica la serenitat.*) Sí, tu has arribat primer.
SORE: Per això... (*Precipitadament.*) Es a dir, estava fosc...
FILFA: Però has encès el llum...
SORE: Sí, és clar. Granut m'ha cridat i...
FILFA (*sense deixar-lo parlar, suspicaç, gairebé acusador*): Potser l'hi has posat tu...
SORE (*amb fingida indignació*): Jo? Quan m'has vist amb un paper en blanc?
FILFA: No vol dir res.
SORE: I és clar que vol dir!
FILFA: M'hi has vist mai a mi?
SORE: Sí.
FILFA (*es redreça com ferit*): Mentida! Quan?
SORE (*assenyalant el paper*): Ara.
FILFA (*més humil*): Perquè l'han deixat aquí. (*De nou sordament amenaçador.*) Si sabia que tu...
SORE: No et dic que no?
FILFA: No n'hi ha prou, amb dir-ho.
SORE: Ni n'havia vist mai cap, jo, de paper en blanc.
FILFA (*sense escoltar-lo*): Potser era a la teva taula i, per treure't responsabilitats...
SORE: Tu sí que ho hauries fet!
FILFA: Sí, ho hauria fet. Tots dos, ho hauríem fet.
SORE: No ho pots saber.
FILFA (*movent el cap amb tristesa*): No, amb certesa, no. (*Torna a mirar el paper.*) I ara... No puc deixar-lo aquí. El veurien.
SORE: Sí.
FILFA: Què faig? (*Pausa. Després, esperançat, alça el cap.*) Potser Granut...
SORE: No es posa mai en res, ell.
FILFA: Però un consell...
SORE (*pensarós*): No ho sé... Ho podria dir.
FILFA (*desanimat*): Sí, ho podria dir. I tu també.
SORE: No...
FILFA (*suplicant*): Sempre hem estat amics, Sore, i... Un dia et vaig avisar que duies una ploma, te'n recordes?

SORE: En porto sempre. (*Se'n treu tres de la butxaca, les hi mostra.*) No sé per què m'havies d'avisar.

FILFA: No era d'aquestes. Era de gallina... Un plomissol.

SORE (*a la defensiva*): Ningú no ha prohibit mai que en portéssim.

FILFA: Però es podien pensar que l'havies pres del plomer.

SORE: No en tenim cap.

FILFA: D'un altre despatx. Diu que n'hi ha que en tenen.

SORE: No són de gallina.

FILFA: De què, doncs?

SORE: No ho sé. Les fan.

FILFA (*estranyat*): Les fan?

SORE: Sí. De... coses. Tot ho fan, ara. Ja no en queden, de gallines.

FILFA: Doncs ho semblava. Vull dir la que duies.

SORE: No la vaig veure, jo.

FILFA: La duies a l'esquena i te la vaig treure.

SORE: No dius que em vas avisar?

FILFA: Devia ser després, quan ja l'havia amagada... (*Es redreça encara, la mirada li resplendeix.*) Sí, també podria amagar la quartilla!

SORE: On?

FILFA: No ho sé... (*Es guarda al seu voltant.*) Entre les carpetes.

SORE: La trobaran.

FILFA: Llevat de nosaltres, no les toca ningú.

SORE: Només en cas d'inspecció.

FILFA: No n'hi ha mai cap.

SORE: Ahir en parlaven.

FILFA: Sempre se'n parla.

SORE: Per això...

FILFA (*sense comprendre*): Per això què?

SORE: Que un dia ho faran.

FILFA (*passant-se les mans per la cara, amoïnat*): Sí... No sé... (*Torna a mirar el paper, indecís.*) Me la podria menjar.

SORE (*tocant la quartilla*): És un paper molt gruixut.

FILFA (*prenent-l'hi i palpant-lo al seu tom*): Sí. Em podria fer mal.

SORE: Potser amb una mica d'aigua...

FILFA (*tornant-lo a considerar, rosegat pels dubtes*): És massa esponjós, s'inflaria...

SORE: Sí, és un paper antipàtic. (*Pausa.*) On la vas amagar, la ploma?

FILFA: No és que l'amagués, ben bé... Vaig penjar-la al coll de l'Onassa.

SORE: Encara hi era, ell?

FILFA: Sí. Sempre duia uns colls molt greixosos. No s'hi notava res.

SORE: No me'n recordo.

FILFA: Sí. Després el va passar a Bompima. Ara el duu Balera.

SORE: Potser encara la hi conserva, doncs. Vull dir la ploma.
FILFA: Temps enrere, sí. Ara fa dies que no ho he mirat.
SORE: Era una ploma grogueta, oi?
FILFA: Sí, molt groga.
SORE: Més aviat semblava de canari que de gallina...
FILFA: No ho sé. Aquí no es veu mai cap ocell. Tot són gallines.
SORE: Ja no n'hi ha, ara.
FILFA: No, ara no. Però et vaig fer un favor. Per això, si ara, tu...
SORE: No diré res. *(Pausa.)* Però al coll de Balera no la hi pots amagar.
És massa grossa.
FILFA: I potser encara hi té la ploma...
SORE: Raó de més.
FILFA *(mirant cap a terra)*: Podríem aixecar una fusta de l'empostissat.
SORE: Es veuria.
FILFA: Si ho fèiem ben fet...
SORE: I jo gairebé no tinc ungles.
FILFA *(mirant-se les seves)*: Jo tampoc. No sé si... *(Tot d'una calla, perquè se senten unes passes al corredor de fora i tot seguit un estossecc.)* Vénen!... Desem-ho, de pressa! *(Mentre SORE s'allunya precipitadament, s'abalança a la seva taula, obre un calaix i hi entafora la quartilla.)*
VEU DE BALERA *(mentre truca a la porta)*: Permís?
FILFA *(tanca el calaix, encén el llum flexible i nerviosament, amb un fil de veu, diu)*: Endavant...

La porta s'obre i entra BALERA, un home encara jove i àgil, carregat amb un gran plec de papers i unes carpetes. Vesteix un uniforme il·lustrós i matxucat.

BALERA: La firma.
SORE: I el diari?
BALERA: No; només la firma.
SORE: No l'han dut, encara?
BALERA *(mentre separa els papers i en deixa la meitat damunt la taula de FILFA, el qual, una mica recobrat del seu espant, allarga el coll i examina el de l'uniforme de l'home)*: No ve mai, tan aviat.
SORE: Cada dia el porten més tard.
BALERA: És culpa del carter. Coixeja. I és manxol.
SORE: Ens pensàvem que ho era Bompima...
FILFA *(que distreu la seva atenció del coll de l'home)*: No, l'Onassa.
BALERA: No, l'Onassa li va tallar el braç.
SORE: A Bompima?
BALERA: Al carter.

SORE: Però coixejava?
BALERA: Bompima?
SORE: L'Onassa.
BALERA: Em penso que no. Només el carter i jo. I ell no tant!
FILFA: Però ho deien.
BALERA: Devia ser Bompima. Tenia mala llengua.
SORE: Però aleshores ja era mort.
BALERA: Va morir després.
SORE: L'Onassa, s'entén.
BALERA: L'Onassa ja fa més temps.
FILFA: Però quan Bompima ho va dir, era viu.
BALERA: No s'hi hauria atrevit. Ja s'havia mort.
SORE: Bompima?
BALERA: L'Onassa. Jo no el coneixia.
SORE (*que avança cap als altres dos*): Però sabeu que li va tallar el braç.
BALERA: Quan eren petits. Ho contava Bompima.
FILFA: Li ho devia dir el carter.
BALERA: Em penso que no es coneixien.
SORE: Si es veien cada dia! Per la correspondència...
BALERA: Era un altre.
FILFA: Nosaltres no el vèiem mai.
BALERA: És clar. El van retirar perquè era coix.
SORE (*a FILFA*): Potser ho són tots...
BALERA: Diuen que no n'hi ha cap més. Només els del barri.
SORE: Per què el van retirar, doncs?
BALERA: Potser no ho era prou. O potser hi ha una confusió amb un missatger que venia de vegades...
SORE: També era coix?
BALERA: No. Em refereixo a això de retirar-lo.
FILFA: Però al carter també el devien retirar, si Bompima no el va conèixer.
BALERA: Potser va ser per algun altre motiu. No les expliquen, aquestes coses.
FILFA: Abans els diaris en parlaven.
BALERA: Sí, ara són més reservats.
SORE: El d'avui no ha arribat, oi?
BALERA: Em penso que tardarà dies.
SORE: Anem molt endarrerits.
FILFA: Potser és que no surt, ja.
BALERA: Se sabia.
SORE: Segons com.
FILFA (*a BALERA*): Qui sap si no us podríeu arribar a la redacció...

BALERA: Aquest matí hi ha massa feina. I coixejant... *(Els mira, vagament enriolat.)* Feina per a tothom. *(Toca el plec de papers que ha deixat damunt la taula de FILFA.)* N'he comptat vint-i-vuit per a cadascú.

SORE *(avançant cap als papers, preocupat)*: Sortirem tard...

BALERA *(comprensiu)*: Sí, hi ha poc personal. *(Es tomba cap a la porta, sense coixejar, naturalment.)*

FILFA: Ja tocarem el timbre, en acabar.

BALERA *(mig aturant-se)*: Em penso que no funciona.

SORE: No pot ser! Fa molts dies que no l'hem tocat.

BALERA: Potser és per això. *(Obre la porta i surt; tanca darrere seu.)*

FILFA i SORE tomben de nou l'esguard cap als papers que hi ha damunt la taula, però després el segon alça el cap i fita el seu company.

SORE: Em penso que no sap res.

FILFA: Es deu inventar moltes coses.

SORE: Ara resulta que tots són coixos.

FILFA: Bompima, no.

SORE: Potser només ho era ell.

FILFA: I Balera.

SORE: Sí. És clar que ho sap dissimular... *(Pausa.)* Duia la ploma?

FILFA *(satisfet)*: Dues!

SORE: Dues?

FILFA: Sí. Algú altre...

SORE *(content)*: Estem a cobert, doncs!

FILFA: Sí. D'aquí no ha sortit... *(Se li enfosqueix la cara.)* Si no fos per la maleïda quartilla...

SORE: Sí, hi hem de pensar.

FILFA: No ha sospitat res.

SORE: No. *(En veure que l'altre es disposa a obrir el calaix.)* Espera!...

De primer hem de dir a Granut això del diari.

FILFA *(redreçant-se)*: Sí, podria cridar. Li ho dius tu?

SORE: Però vine, també.

Tots dos s'adrecen a la porta de comunicació, SORE davant. Obre la porta i avancen el cap.

SORE *(escurant-se la gargamella)*: El diari...

GRANUT *(alçant el cap)*: Ja era hora!

SORE: No... Si no ha vingut, encara.

GRANUT *(contrariat)*: Per què?

SORE: Ara sembla que el coix és el carter.

FILFA (*prudent*): No se sap res, de cert.
GRANUT: Quin carter?
SORE: Només n'hi ha un.
GRANUT: De seguida ho sabrem. (*Prem el botó del timbre que hi ha damunt la taula.*)
FILFA: Diu que no funciona.
GRANUT (*cellajunt*): El timbre?
SORE: Sí.
GRANUT: Qui ho diu?
SORE: Balera.
GRANUT: No ho pot saber. Fa molts dies que no havíem trucat.
SORE: Per això mateix.
GRANUT (*pensarós, amoïnat*): No sé... Potser (*Calla perquè algú truca a la porta que dona al corredor.*)
FILFA: Deu ser ell.
GRANUT: Endavant!
BALERA: Han trucat, oi?

Obre la porta del despatx i es queda al llindar. Tots tres homes es miren entre ells.

GRANUT: Funciona.
SORE: Sí, funciona.
BALERA: Feia dies que no el sentia.
GRANUT: No és motiu... Què passa, amb el diari?
BALERA: Ara per ara, no se sap. Confiem que el portaran.
GRANUT: Qui, hi confia?
BALERA: Tothom.
GRANUT: Preneu nota... (*S'aixeca mentre BALERA fa uns passos despatx endins i es treu un bloc i un llapis de la butxaca; dicta:*) «A partir d'aquest moment es procedirà a una subscripció directa i circumstanciada, amb dret de repartiment a càrrec del personal missatger del propi diari...» No! Amb obligació de repartiment. (*Mira els altres.*) És una obligació!
SORE: Ben cert. Hi veig un inconvenient, però.
GRANUT: Inconvenient?
SORE: La faixa.
FILFA: També se m'havia acudit.
SORE: Si el duen directament no hi haurà faixa.
GRANUT (*reflexionant*): Sí, és una objecció de pes... (*Es tomba cap a BALERA.*) A veure... «Amb obligació de repartiment a càrrec del personal missatger del propi diari, el qual es compromet a lliurar-lo degudament enfaixat entre les deu i les dotze del matí.»

(A FILFA i SORE:) Em sembla que això és suficient. (Es gira a BALERA.)
Ho heu apuntat tot?

BALERA: L'essencial.

GRANUT: A veure... (Agafa el bloc i llegeix per a ell. Alça el cap) Però ja ho era, una subscripció directa i circumstanciada...

SORE: Podríem suprimir aquestes paraules.

GRANUT (llegint en veu alta): «Es procedirà a una subscripció amb obligació de repartiment, etc.» Sí, queda bé.

SORE: Perfecte, ara.

GRANUT: De tota manera, l'interessant era salvar la faixa.

BALERA: No durà segell, però.

GRANUT: Quin segell?

BALERA: El de correus.

GRANUT: Ah, sí!... No sé si és essencial... (Mira cap als altres dos.)

FILFA: Una faixa sense segell...

SORE: Sí, semblarà que hi falta alguna cosa.

GRANUT assenteix insegur, mira en BALERA, el bloc, altre cop els dos homes. A la fi arranca la pàgina, l'esquinça i allarga el bloc a BALERA.

GRANUT: Pugeu-lo de seguida! Però de seguida que arribi.

BALERA: Sí, com sempre. (Se'n va ràpidament.)

GRANUT (llançant els trossos de paper a terra, amb ràbia): No es pot fer res. Res, res!

SORE i FILFA s'escapoleixen en silenci, tanquen la porta de comunicació, i GRANUT, encara amb el gest brusc, clou el llibre gros, el petit, s'apodera de tots dos i, decidit, s'encamina a la porteta de primer terme, per on surt.

SORE (a tocar de la porta tancada, com el seu company): Bé...

FILFA: Es posava seriós, això.

SORE: És un assumpte embafador.

FILFA: Potser no havíem d'haver dit res.

SORE: Del segell?

FILFA: Sí. Se'ls queda tots.

SORE: Potser són ordres.

FILFA: És clar, no ho sabem... (Pausa.) Fa més fred, ara.

SORE: Sí. (Es frega una mà amb l'altra.) No duus el passamuntanyes.

FILFA: Ara me'l posaré. (Es mou cap al penja-robes, va per agafar la peça, però aleshores deixa caure les mans, es tomba cap a SORE, que l'ha seguit.) La quartilla! No me'n recordava...

SORE: L'has d'amagar.
FILFA: Sí. (*Obre el calaix, i treu el paper.*) Potser l'hauria pogut posar a la butxaca de Balera.
SORE: Les té foradades. Hauria caigut.
FILFA: No m'hi havia fixat.
SORE: Ja les hi duia Bompima.
FILFA: Potser se les ha cosides, doncs.
SORE: Prova-ho quan tomi.
FILFA: Tardarà molt, potser. (*Deixa la quartilla damunt la taula.*) És difícil de fer desaparèixer una cosa així.
SORE: Sobretot sense deixar rastres.
FILFA: Sí... (*Alça els ulls cap a SORE, il·luminat.*) Calla!
SORE: Què?
FILFA (*seient darrere la taula*): L'ompliré!
SORE (*incomprensiu*): L'ompliràs? De què?
FILFA (*astut i animat*): Hi escriuré!
SORE: Ah!
FILFA: Hi havia d'haver pensat! (*Agafa una ploma, s'inclina sobre el paper.*) Ja no serà en blanc.
SORE (*admirat*): Ets llest, noi! De primer allò de la ploma, i ara...
FILFA: Reparteix els papers de la firma, mentrestant. Acabo de seguida.

Escriu veloçment i SORE, al seu davant, va separant els papers que BALERA ha deixat a la taula, en fa dos munts, comptant-los lentament, per tal de no equivocar-se. Tots dos acaben la feina respectiva simultàniament.

FILFA (*deixant la ploma i mirant el seu company*): Ja està.
SORE: I què en faràs?
FILFA: Ho puc ficar dins d'una carpeta. Ara ja no hi ha cap perill.
SORE: No, cap.
FILFA (*subjectant el paper amb totes dues mans i començant a llegir*):
«La matèria s'usa. Però nosaltres som al capdamunt, on...»
SORE: Com vols dir, que s'usa?
FILFA: No és clar?
SORE: No ho sé. Vols dir que es desgasta o que ens en servim?
FILFA (*gratant-se la closca*): No se m'havia acudit.
SORE: Es una mica ambigu.
FILFA: Com?
SORE: Ambigu. Pot voler dir més d'una cosa.
FILFA: I com ho sabrem, ara?
SORE: Tu ja ho saps.

FILFA: Jo?

SORE: Ho has escrit...

Sona un telèfon, el de la taula de SORE i aquest s'hi atansa ràpidament mentre FILFA es queda tot consirós sobre la quartilla, ara altre cop amb la ploma a la mà.

SORE: *(al telèfon)*: Negociant Subsidiari de Segona AB. Suboficina... Sí... No... No, ningú... Quan, doncs?... Sí, ja comprenc... Ens prepararem... És a dir... *(Però a l'altra banda ja deuen haver penjat, perquè separa l'aparell de l'orella, el contempla un moment i després, amb un arronsament d'espatlles, el penja.)*

FILFA: Em sembla que ja ho sé...

SORE *(sense escoltar-lo, mentre avança cap al seu company)*: Han telefonat del Subterrani.

FILFA *(quedant-se amb la boca oberta i sense parlar fins al cap d'uns segons)*: Del Subterrani? No ho havien fet mai.

SORE: No.

FILFA: I què volien?

SORE: Diuen que l'inspector no vindrà

FILFA: Havia de venir? No ho sabia.

SORE: Ja t'ho he dit. Se'n parlava.

FILFA: Se'n parla sempre.

SORE: Per això, un dia o altre...

FILFA: Tot ho tenim en ordre.

SORE: Però mai no ho havien dit, que no vindria.

FILFA: Resulta curiós, sí.

SORE: Haurien de telefonar cada dia.

FILFA: Potser ho faran, des d'ara. Sempre hi ha disposicions noves.

SORE *(amoïnat)*: Aviat no ens hi entendrem. És com això teu...

FILFA: La matèria?

SORE: Sí.

FILFA: No. Ara ja ho sé. Es gasta.

SORE: Tota sola?

FILFA: No n'estic segur. Potser ho dic més endavant... *(Llegeix.)* «Però nosaltres som al capdamunt, on no arriba res, ni temps ni espai...»

SORE: No pot ser.

FILFA: Per què? No som al capdamunt?

SORE: Vull dir que és un lloc. No es pot dir que l'espai no hi arriba. Tot allò que és, ocupa un lloc en l'espai.

FILFA: Hi ha coses que no.

SORE: Quines?

FILFA: Per exemple, el carter és manxol...

SORE: No, el carter no.
FILFA: Ho ha dit.
BALERA: Nosaltres no l'hem vist mai.
SORE: És veritat. Però era realment el carter.
FILFA: Sí; només que se n'ha parlat poc.
SORE: Potser sí. Però ocupa un lloc en l'espai, també.
FILFA: No. No tot l'espai que hauria d'ocupar. Tu i jo, sí. I molta altra gent. Però el carter, no.
SORE: I per què no, ell?
FILFA: Ja t'ho he dit, perquè és manxol.
SORE (*dubitatiu, amb un gest del braç*): Vols dir que...
FILFA: Exactament. El seu braç no ocupa lloc. Però és. Perquè si no (*trionfalment*) no diríem que és manxol.
SORE (*gratant-se el clatell i tot seguit traient-se el paquet de cigarretes de la butxaca*): No es pot decidir tan de pressa, això.
FILFA: Podria trobar altres exemples.
SORE: No ho sé.
FILFA: Hi deuen haver molts altres manxols. I gent que no tenen cames... (*En veure que l'altre es desa el paquet sense convidar-lo.*) M'he deixat el paquet, jo.
SORE (*fent-se el desentès*): De vegades també em passa a mi. Però això de la matèria...
FILFA: I tinc ganes de fumar.
SORE (*amb recança, tornant a treure el paquet*): Mig, eh?
FILFA (*resignat*): S'usa més de pressa que no em pensava...
SORE (*tot partint la cigarreta*): Què?
FILFA: La matèria.
SORE: Sí. És curiós. Ara ho entenc.
FILFA: No hi ha res com els exemples concrets. (*Agafa la mitja cigarreta que l'altre li allarga, encenen.*)
SORE: I després, què diu?
FILFA (*mirant el paper*): No es llegeix gaire bé. M'ha posat nerviós, això de la matèria.
SORE: No sé com se t'ha acudit...
FILFA: Em sembla que ja no l'amagaré, aquest paper.
SORE: No, ara ja no cal.
FILFA: Vull dir que podria escriure més.
SORE: Un llibre?
FILFA: Sí, un llibre.
SORE: Però si et poses nerviós...
FILFA: Aniré a poc a poc. Començaré quan hàgim enllestit la firma.

Allarga la mà cap a un dels dos munts de papers, però SORE l'intercepta amb un moviment ràpid.

SORE: No, l'altre.

FILFA: És el mateix.

SORE: No. Cadascú el seu. *(Recull els papers i s'allunya cap a la seva taula.)*

FILFA: Firmem igual...

SORE: Sí, això sí...

S'asseu darrere la seva taula i l'altre esguarda un moment en silenci. Després s'arronsa d'espatlles, disposa els papers al seu davant, agafa la ploma, però immediatament torna a deixar-la i es posa a comptar els fulls mentre SORE es prepara a firmar, cosa complicada, ja que de primer canvia l'orientació del seu barret, s'entortolli-ga més bé la bufanda, comprova que els botons de la gavadina són cordats...

FILFA *(que acaba de comptar)*: No havia dit que n'hi havia vint-i-vuit per cap?

SORE *(fent-se el distret)*: Ho ha dit?

FILFA: Sí. I en tinc vint-i-nou.

SORE: És deu haver equivocat...

FILFA: O tu. *(S'aixeca i s'atansa a la taula de SORE.)* Deixa'm veure...

SORE: He fet un per a tu i un per a mi...

FILFA: Sense comptar-los?

SORE: No compto mai, jo. *(Observa desmaiadament com l'altre ho fa.)* És lleig.

FILFA *(acabant de comptar)*: Vint-i-vuit. Me'n sobra un, doncs.

SORE: No podem pas partir-lo...

FILFA: Et toca a tu.

SORE *(traient-se una moneda de la butxaca dels pantalons, mostrant-la-hi)*: Cara o creu?

FILFA: Un dia jo en vaig fer dos més.

SORE: Ho dius. Aquell dia estava malalt.

FILFA: Però n'hi van haver tres.

SORE: Només me'n tocava un. No sé per què ets tan exigent! T'he fet un favor.

FILFA: Quan?

SORE: He dit que no denunciaria això del paper en blanc.

FILFA: Ja no ho és, ara.

SORE: Però ho era.

FILFA: I jo et vaig treure la ploma. Estem en paus.

SORE: A més, sóc jo qui ha parlat a Granut del diari...
FILFA: Li n'hem parlat tots dos. No és un favor.
SORE: Molt bé... *(S'aixeca.)* Cara o creu?
FILFA *(resignat)*: No sé... A veure... *(Allarga la mà i examina la moneda.)*
Jo en tenia una d'igual. Potser encara la tinc. *(Torna la seva a SORE i butxaqueja; la treu.)* Mira.
SORE *(examinant-la)*: Sí. Em pensava que no n'hi havia tantes.
FILFA: Ni jo. Es ben bé igual. *(Pausa.)* Cara.

Tots dos tiren la seva moneda alhora i s'inclinen a veure com cau.

SORE: Creu!
FILFA *(assenyalant l'altra)*: No, cara.
SORE: A veure... *(Ho comprova.)* Sí. Però jugàvem amb aquesta.
FILFA: Jo, no. Sempre jugo amb la meva.
SORE: I jo amb la meva.
FILFA: No hi ha manera de decidir res, doncs!
SORE *(després de reflexionar-hi una mica)*: Podem fer una cosa...
FILFA: Què?
SORE: Deixem un paper per demà... o per quan tornin a portar-nos-els desaparellats.
FILFA: No ho hem fet mai.
SORE *(amoïnat)*: És veritat. I és feina urgent...
FILFA: L'hauries de firmar tu. Ets més jove.
SORE: Tu tens més experiència.
FILFA: Però no dispo de tant de temps. He d'escriure el llibre.
SORE: No és obligatori, això.
FILFA: No sé què farem, doncs!
SORE: El podríem perdre, potser...
FILFA: El paper que sobra?
SORE: Sí. No seria la primera vegada.
FILFA: Després haurem de buscar i buscar...
SORE: No. Ja en faran un altre, si volen. Que reclamin. De vegades...
(Calla, i tots dos miren cap al telèfon de la taula de FILFA, que s'ha disparat.) El telèfon.
FILFA: Sí. *(Se n'hi va i SORE ho aprofita per tornar a tancar la carpeta que havia tret de primer i desar-la de nou al seu lloc.)* Negociat Subsidiari de Segona AA; Suboficina... Sí... No... no, ningú... Quan, doncs?... Sí, ja comprenc... És a dir... *(Després d'un moment penja i es tomba cap a SORE.)* Del Subterrani.
SORE: Què els passa, ara?
FILFA: No hi haurà inspecció.
SORE: Ja ho han dit.

FILFA: No pas per aquest telèfon. Deuen trucar a tots.
SORE: Són maniàtics. (*Pausa.*) Potser és una comprovació.
FILFA: Què han de comprovar?
SORE: Que tothom és al seu lloc.
FILFA: No cal. Hi ha la firma d'entrada.
SORE: Quina firma d'entrada?
FILFA: Sí, a baix.
SORE: No he firmat mai res, jo. (*Amb un copet als documents que té davant.*) Només papers d'aquests.
FILFA: Si no firmes no cobres.
SORE: Em penso que no cobra ningú, ara. Ja fa temps.
FILFA: Sí, això sí. (*Pausa.*) Sort que no tenim família.
SORE (*cellajunt*): Família? Què vols dir?
FILFA: N'hi ha que en tenen.
SORE (*escandalitzat*): Aquí?
FILFA: Bé, aquí no. L'altra gent, vull dir.
SORE (*tranquil·litzat*): Ah, l'altra gent!... Potser també són coses que es diuen. No es pot creure, tot.
FILFA: Hi ha subalterns... Bompima mateix.
SORE: Sempre havia viscut sol. Per això no va dir res quan es va morir.
FILFA: Potser sí, doncs... És estrany que les notícies corrin d'aquesta manera.
SORE: Com vols dir, notícies?
FILFA: De vegades em sembla que encara no ho hauríem de saber, que és mort.
SORE: Es veia amb Balera.
FILFA: Però quan era mort ja no es podien veure.
SORE: Sí, això és més estrany.
FILFA: Hi ha coses que no les entendràs mai. (*Sospira i s'asseu.*) No hem decidit res del full sobrer...
SORE: Mentre telefonaves hi pensava. Et toca a tu.
FILFA: No hi ha cap raó...
SORE: Sí. És al teu munt, oi?
FILFA: Això sí.
SORE: Doncs és un acte consumat.
FILFA (*gratant-se el cap*): Bé... sí... És clar que un fet consumat...
SORE: Té força de llei, podríem dir.
FILFA: No és que m'agradi...
SORE: És l'única manera de decidir les qüestions. Consumar actes.
FILFA (*inclinant el cap, reflexionant*): La matèria cada dia s'usa més de pressa. (*Es frega una mà contra l'altra.*) Fa fred...
SORE: Sí. (*Pausa.*) Abans encara en feia més.

FILFA: Ens fem vells. No hi ha tanta matèria per gastar.
SORE: Potser és això.
FILFA: Em posaré el passamuntanyes. (*S'aixeca, es treu la gorra i enfila el passamuntanyes, que només li deixa lliures els ulls i la boca.*) No sé com s'ho deuen fer, els altres...
SORE: Els superiors, vols dir? Granut i...
FILFA: Sí, tots. No en poden dur. Ni barret ni gorra.
SORE: Ni abric ni gavardina.
FILFA: Només una bata senzilla.
SORE: I encara només fos això. Però imagina't, hi ha la responsabilitat!
FILFA: Sí. Tremolo de pensar que potser un dia...
SORE: No cridis el mal temps. Per ara no ens pot passar res.
FILFA: No, per ara no.
SORE: Fem la nostra feina i prou.
FILFA: Sí...
SORE: Sense excés de zel.
FILFA: És clar.
SORE: I estem ben avinguts.
FILFA: Més que d'altres, sí.
SORE: Ha de ser terrible, molt terrible...
FILFA: Perquè no solament hi ha allò que veiem, els llibres que cal anar reduint, reduint, sinó tot el que no es veu...
SORE: Tu creus que ho aconseguiran?
FILFA: Què?
SORE: Aquesta reducció.
FILFA: És difícil. Reduir-ho tot a una paraula... És clar que no ho sabem, si és això.
SORE: Oficialment, no. Però hi ha indicis que no enganyen.
FILFA: I paraules que s'escapen a l'un i a l'altre...
SORE: El que no acabo d'entendre és la finalitat de tot això.
FILFA: Cal fer lloc a d'altres volums. La gent de fora fan coses, viuen... No es pot evitar.
SORE: Segons com t'ho miris, és una desgràcia.
FILFA: S'haurien de prendre mesures més enèrgiques.
SORE: Sí, hi ha massa laxitud.
FILFA: Un excés de tolerància.
SORE: Sí, és això... És clar que ja en queden pocs.
FILFA: Més que no et penses, encara. I amb unes pretensions! Parlen diferent.
SORE: Sí, no sé què s'han cregut.
FILFA: Per sort, cada dia es creen noves seccions que els absorbeixen.
SORE: Però és un treball lent.

FILFA: Caldria especialitzar més.
SORE: Hi he pensat sovint. Fins he tingut una idea...
FILFA (*admirat*): Sí?
SORE: Sí. Una mena de projecte...
FILFA (*mirant a totes bandes, gairebé temerós*): Si ho sabien... Podries passar a superior.
SORE: Per això no dic res. Només ara, un parlar entre nosaltres...
(*Li fa senyals.*) Vine... (*Tots dos abandonen les respectives taules i es reuneixen al centre del despatx.*) Que no ens senti ningú...
FILFA: Sí. Què havies pensat?
SORE: Una cosa molt senzilla, però molt eficaç. Es refereix a les firmes.
FILFA: Ja m'ho suposo. No coneixem res més. Estem especialitzats.
SORE: Doncs això, precisament. Com has dit, encara no ho estem prou.
FILFA (*fregant-se les mans amb una satisfacció il·lusionada*): A veure, a veure...
SORE: Podríem arribar molt més enllà. Gradualment, no cal dir-ho.
FILFA: Sí, no cal dir-ho.
SORE: De primer la gent s'especialitzaria en síl·labes. Ho entens?
Cadascú firmaria només una síl·laba.
FILFA: Tu, està bé!
SORE (*rient nerviosament*): Espera, espera! Després només una lletra.
I fins es podria arribar a crear especialistes en parts de lletra... d'un ganxo, d'una corba, del punt de les ii...
FILFA (*impressionat*): Seria... No tinc paraules, noi!
SORE: T'imagines quant de personal?
FILFA: I personal subaltern, també... Sempre caldria córrer d'un despatx a l'altre. Es podrien posar ben distants, en diferents pisos...
SORE: Sí, un altre aspecte interessant. No se m'havia acudit.
FILFA: Caldria fer alguna cosa.
SORE (*subjectant-lo pel braç*): No, ni una paraula! Tu mateix reconeixes...
FILFA: Però hi ha maneres. Es podria redactar un document anònim i enviar-lo per correu.
SORE: No. En dipositar la carta et demanen el nom.
FILFA: És veritat. Tenen aquest costum... Podríem tirar-lo directament a la bústia.
SORE: Això sí. Però tardaria molt. Gairebé no la buiden mai.
FILFA: Hi tiren massa cartes, ja ho sé.
SORE: I quan la buiden, les destrueixen gairebé totes.
FILFA: Diuen que és per guanyar temps.

SORE: També hi he pensat. Caldria convèncer-los que és convenient obrir-les totes, estudiar-les i contestar-les. La plantilla s'eixamplaria. Davant d'això, la consideració del temps passa a segon terme.

FILFA: Ho podríem posar al projecte, també. (*Molt confidencial.*) No et sembla que de vegades pensen poc?

SORE: No hi ha interès. La rutina, saps?

FILFA: I després es queixen.

SORE: Es podrien fer moltes coses. Moltes!

FILFA: Amb una mica d'esperit d'iniciativa...

SORE: Si la cosa es treballava bé, en pocs anys ja no quedaria ningú fora.

FILFA (*decidit*): No ho podem deixar així, això.

SORE: T'imagines? Tothom formant part d'una empresa comuna, parlant d'una manera entenedora, germans els uns dels altres, autèntics germans com ara tu i jo...

FILFA: Sí, fa somniar. Cadascú amb la seva especialitat ben concreta.

SORE: Altament expert...

FILFA: Tot reduït a un gest senzill i planer...

SORE: Planer i eficaç...

FILFA (*enèrgic*): Cal posar mans a l'obra!

SORE: S'hauria d'intentar, sí. Però és perillós, molt perillós.

FILFA: No pas com t'he dit. Ningú no sabia que som nosaltres. (*Prenent una gran decisió.*) Mira, si convé fins i tot abandonaré el llibre!

SORE: Si no l'has començat!

FILFA: No el començaré. Això és més important.

SORE: No estalviem les paraules: és vital.

FILFA: Vital, sí. Mira, fem una cosa... Ara enllestim ràpidament aquestes firmes i ens posem a la feina. Redactarem un esborrany d'avantprojecte.

SORE: No pot ser. No tenim paper blanc, és prohibit... No sé com podies imaginar-te que escriuries un llibre.

FILFA (*satisfet*): Ho he previst. Hi ha paper en blanc. I autoritzat.

SORE: Des de quan? Per què t'amoïnaves, doncs?

FILFA: És una altra cosa. (*Va cap a la taula, agafa un dels fulls que ha de firmar i mostra el dors.*) Mira, aquí el tens.

SORE (*sense impressionar-se*): No serveix. Vindran a recollir-lo.

FILFA: Aquest, sí. (*Assenyala cap a les carpetes amuntegades a les prestatgeries.*) Però i tot aquest altre? Hi ha milers i milers de pàgines...

SORE (*contemplant les prestatgeries*): Sí. I pensar que nosaltres... (*Riu tristament.*) Sempre hi ha una manera de burlar la llei.

FILFA: Ara per ara, sí. Però ho anirem perfeccionant. (*Li tusta l'esquena.*) Au, a la feina, enllestim de primer aquestes firmes...

SORE (*mentre GRANUT torna a entrar al seu despatx, procedent de la porteta, que ajusta darrere seu, carregat amb el llibre relativament petit que tenia abans i un altre de considerablement més reduït*): Sí, som-hi. (*Cadascú s'adreça a la seva taula.*) Ah! I puc firmar aquell full escadusser, si vols...

FILFA: No té importància.

Sobre la porta de comunicació entre les dues habitacions i GRANUT treu el cap.

GRANUT (*mostrant el llibre més petit*): Ja hem fet un altre pas. (*Els altres dos el miren, sobresaltats.*) És una mica més petit. El gran s'ha quedat a l'arxiu general.

SORE (*recobrant-se*): Sí, heu avançat força.

FILFA (*adulador*): Ja us deu faltar poc, ara...

GRANUT (*complagut*): No em puc queixar. Sóc a mitja A.

SORE (*cap a FILFA*): Està bé, tu, eh?

FILFA: Molt bé. Esplèndid!

GRANUT: He dit un mot al Superior Immediat sobre la vostra col·laboració en l'afer de la faixa i el segell...

SORE (*visiblement espantat*): No... no valia la pena...

GRANUT: Valia. Us ha estat atorgada una recompensa.

FILFA (*també una mica angoixat*): Si no hem fet res!

GRANUT (*amb un somris paternal*): Modèstia! A partir d'ara se us gratifica amb cinc minuts diaris.

SORE i FILFA (*tranquil·litzats*): Ah!

GRANUT: Per a vós, Filfa, com que ja en teníeu set, vol dir que ara en tindreu dotze.

FILFA (*estranyat*): Jo... (*Es repensa.*) Sí, és... (*Somriu.*) Set i cinc dotze, sí.

GRANUT: Permeteu que us felicití. (*Avança cap a FILFA, el qual també es mou cap a l'home; encaixa i s'abracen.*) Filfa... (*Es tomba cap a SORE i repeteix l'abraçada.*) Sore... (*Sobtadament s'encarcara una mica, es redreça i, enèrgicament, diu:*) Ara, a la feina. (*Fa mitja volta, entra al seu despatx, ajusta la porta i se'n va cap a la taula, on deixa els llibres. Dret, es frega les mans amb un gest satisfet, es posa seriós altre cop i s'asseu per tal de prosseguir el seu treball.* SORE i FILFA en trobar-se sols es miren amb un posat inexpressiu, fan un gest d'incomprensió amb les mans i, SORE, amb la cara.)

SORE (*després del breu silenci*): Encara hem estat de sort.

FILFA: Ha anat d'un pèl! (*Pausa.*) No sé d'on surten, aquests set minuts.

SORE (*reprovisor*): Mai no n'havies dit res. Jo veia que arribaves més tard, però...

FILFA: No ho sabia, t'ho asseguro. Primera notícia.

SORE: Però cada dia fas tard.

FILFA: No ho puc evitar. És el rellotge.

SORE: Quin rellotge? Fa temps que no n'hi ha, ara.

FILFA (*mirant al seu entorn*): Ah, sí! No m'hi havia fixat. Abans endarreraria.

SORE: Això és diferent... (*Pausa.*) També endarreraria per a mi.

FILFA: És clar.

SORE: I sempre he vingut primer, a l'hora.

FILFA: És difícil calcular-les, aquestes coses.

SORE (*sorprès*): Calcular-les? Què s'ha de calcular?

FILFA (*amb tot de gestos amples*): Això, la distància, el pas, la gent, els llums... Et distreus.

SORE: Sí. És un inconvenient. Però... (*Es dona un cop de palmell al front.*) Ja ho sé, home!

FILFA: Què? És important?

SORE: Sí, molt. La gratificació de set minuts...

FILFA: No, cinc. Cinc per cap.

SORE: Els set primers, els teus.

FILFA: Ah, bé!

SORE: No te'ls han donat mai. S'ho pensen.

FILFA: Com vols dir que s'ho pensen? Qui?

SORE: Granut, el Superior Immediat, el Superior Immediat Superior... Tots.

FILFA: I per què?

SORE: Precisament per això, perquè cada dia fas tard. (*Recalcant els mots.*) Es deuen creure que te'ls van concedir.

FILFA: No, no. Hi ha els registres. S'enregistra tot.

SORE: Es deuen creure que se'n van oblidar.

FILFA: Ah, així... (*Més baix.*) Algú o altre deu haver rebut.

SORE: Devien castigar algú per negligència, és clar.

FILFA (*despectiu*): N'hi ha que no paren d'anar a la comuna, o s'entretenen xerrant, discutint... (*Fa petar la llengua reprovativament.*) Potser no tenen tanta feina com nosaltres.

SORE: Sense parlar dels projectes. No redacten res...

FILFA (*que ja se n'havia oblidat*): El projecte, sí! Enllestim, tu...

SORE (*adreçant-se a la seva taula*): Posem la firma senzilla avui, eh?

FILFA (*també cap a la seva taula*): Sí, la senzilla.

SORE: Te'n recordes, oi?

FILFA: És clar.

SORE: Feia molt de temps que no l'havíem posada.

FILFA: Ja ho sé. Potser no anirem tan de pressa, perquè estarem desentrenats, però convé enllestir.

SORE: Som-hi.

Cadascú a la seva taula, s'apoderen de les respectives plomes i comença la feina de signar els vint-i-vuit papers —vint-i-nou en el cas de FILFA—, cosa lenta a desgrat de la simplificació de firmes. Hi ha una pausa llarga en el curs de la qual enllesteixen dos o tres papers. Aleshores se sent una veu encara llunyana que diu quelcom inintel·ligible, però ells dos continuen amb llur feina. Dos papers més enllà, la veu, més clara, diu d'una manera vaga: «Ei, vostès!...». Tot seguit se sent remor de peus que avancen pel corredor. Ells dos firmen encara un altre paper. Algú truca a la porta.

VEU DE DONA: Ei, no hi ha ningú?

Tots dos homes, a la fi, alcen els ulls de la feina, miren cap a la porta, es miren entre ells. Els cops insisteixen.

SORE (*mig incorporant-se, balbucejant*): Qui... qui és?

VEU DE DONA: La senyora Greda.

FILFA (*també balbucejant*): No... no es pot... entrar. (*Es precipita cap a la porta i la subjecta per tal d'evitar que la dona l'obri.*)

SORE (*al seu company*): No coneixem cap Greda, oi?

FILFA: No, no n'he sentit parlar mai.

SORE (*cridant*): No es pot entrar.

VEU DE LA SENYORA GREDA: Què diuen?

FILFA: No és aquí.

VEU DE LA SENYORA GREDA: Què no és aquí?

FILFA: Això que busca. Aquí són les firmes.

SORE (*afirmant amb el cap*): Sí. Només firmem, nosaltres.

FILFA: No hi tenim res a veure, doncs.

VEU DE LA SENYORA GREDA: Però si encara no els he explicat de què es tracta!

SORE (*que també s'atansa a la porta*): És en un altre despatx, de totes maneres.

VEU DE LA SENYORA GREDA: Si obren... (*Se sent forcejar la porta.*)

Obri'n, si els plau!

FILFA: Nosaltres...

SORE (*amb una sobtada inspiració*): Hem perdut la clau!

VEU DE LA SENYORA GREDA: Si no hi ha pany.

SORE: No l'han posat, encara. Per això...

VEU DE LA SENYORA GREDÀ (*irritada*): El deuen haver perdut, també!
Ho perden tot!

FILFA: Deu ser en un altre negociat... No sabem res.

VEU DE LA SENYORA GREDÀ (*més irritada encara*): Què en van fer, de l'acta d'extracció?

SORE i FILFA (*mirant-se, bocabadats, i FILFA, en la seva sorpresa, fins i tot relaxant la seva pressió sobre la porta*): Extracció!

La SENYORA GREDÀ, que continua empenyent, aconsegueix d'obrir la porta, gairebé investint FILFA, i es planta al llindar. És una dona d'una trentena, d'aparença corrent i vestida amb senzillesa. Els dos homes van retrocedint.

SENYORA GREDÀ: Sóc la senyora Greda.

SORE: Sí, sí, ja ho ha dit...

SENYORA GREDÀ: Fa dos anys que vaig darrere aquesta acta d'extracció.

FILFA: No és aquí.

SORE: No n'hem sentit parlar mai.

FILFA: Tenim feina.

SENYORA GREDÀ: Però un home no pot resistir dos anys al fons d'un pou.

SORE (*atabaladament*): Quin pou?

FILFA (*ja més asserenat*): Això és un despatx, senyora. Negociat de la Darrera Firma.

SENYORA GREDÀ: I vostès són els escriptors...

SORE (*molt digne*): Oficials subsidiaris, senyora!

FILFA: No sabem res de cap pou. Aquí no n'hi ha.

SENYORA GREDÀ: No busco cap pou; ja ho sé, on és. Només vull l'acta.

SORE: No en fem, d'això.

SENYORA GREDÀ: Com en diguin, doncs.

FILFA: Ni actes ni extraccions.

SENYORA GREDÀ: Vostès l'havien de firmar.

SORE (*mirant el seu company*): Potser ha vingut entre els papers d'avui, doncs.

SENYORA GREDÀ: Fa dos anys que la vaig cursar.

FILFA: És poc temps, això. (A SORE:) Mira quina impaciència!

SENYORA GREDÀ: Però ell s'ha mort, mentrestant.

SORE: Qui?

SENYORA GREDÀ: El meu marit.

SORE (*a FILFA*): No entenc de què parla...

SENYORA GREDA (*avançant despatx endins*): Va caure al pou i li calia un permís. Em pensava que se'n deia una acta.

FILFA: No, mai no se n'ha dit així.

SORE (*al seu company*): Permís tampoc.

FILFA: Potser autorització...

SORE: O aval.

FILFA: No sembla pertinent.

SORE: Si no estava avalat no hi ha res a fer.

FILFA: Més aviat una ordre, diria jo.

SENYORA GREDA (*que perd la paciència*): Tant li fa, el nom!

FILFA (*ple de suficiència*): Perdoni, però...

SENYORA GREDA (*tallant-lo sense miraments*): No el van poder treure perquè no arribà el permís d'extracció.

SORE: No es podia fer res, tan de pressa. Dos anys...

SENYORA GREDA: Era urgent!

SORE: Ah, en aquest cas!... Duia els segells corresponents?

SENYORA GREDA: Ho duia tot!

FILFA: De tota manera, no és de la nostra competència.

SORE: És veritat, no tenim res a veure amb les extraccions.

SENYORA GREDA: Qui se n'ocupa, doncs?

FILFA: És difícil de dir...

SORE: Ara editaran una guia. No pot tardar gaire.

FILFA (*admirat, al seu company*): Ah, una guia? No ho sabia...

SORE: Se'n parlava.

FILFA: No serà senzill. Ho canvien sempre tot.

SORE: Deuran anar editant suplementes. M'imagino que setmanals.

SENYORA GREDA (*un xic exasperada*): No l'editaran mai. No faran res! Van deixar morir el meu marit.

SORE: Però és segur, que s'ha mort?

SENYORA GREDA: Vostè ha provat mai de resistir dos anys dins d'un pou!

SORE (*escandalitzat*): Oh, no, no! Aquí hi ha molta feina.

FILFA: Però si ja és mort, com diu, no hi ha cap pressa.

SENYORA GREDA: Sí que n'hi ha! Em podria morir jo abans no arribés el certificat d'extracció.

SORE: Certificat no ho pot ser.

SENYORA GREDA: Com se'n digui. Facin el favor de buscar-lo.

FILFA: On?

SENYORA GREDA (*assenyalant cap a les prestatgeries*): Aquí, entre els papers que tenen emmagatzemats...

SORE (*espantat*): Què diu?

FILFA (*traient-se ràpidament el passamuntanyes*): Tinc calor, ara...

SENYORA GREDA: Faci'n un de nou, doncs.

SORE: Aquí només firmem.

FILFA: Vaig a trucar en Balera, que la tregui. (*Inicia un pas cap al despatx de GRANUT.*)

SORE (*aturant-lo*): No, espera... No convé que ho sàpiga ningú...

FILFA: Per què? No podem treballar, si no se'n va.

SORE: Podrien encolomar-nos un lloc de Superior.

FILFA: Vols dir? Per això?

SORE: Em sembla que cau sota l'article 231 del reglament: «L'oficial subsidiari que dóna mostres d'iniciativa en el cas improbable de circumstàncies excepcionals...» Recordes?

FILFA (*gratant-se la closca*): I això és excepcional, és clar.

SORE: Sí. Del tot.

SENYORA GREDA (*que no ha deixat d'observar-los amb manifesta impaciència*): S'han decidit, ja?

SORE (*amb una indicació a FILFA que el deixi parlar*): Sí, senyora. Podrem trobar-lo, però, de primer cal l'exacta qualificació del paper. Certificat, ordre, autorització...

SENYORA GREDA: Per què?

SORE: Ho tenim tot classificat d'acord amb aquestes denominacions.

SENYORA GREDA (*amoïnada*): Però si no ho sé, jo...

SORE: Hi ha un departament de nomenclatura.

SENYORA GREDA: On?

SORE: L'han canviat, ara. Al Subterrani.

FILFA (*seguint el joc del seu company*): Si, vagi-hi; la informaran.

SENYORA GREDA (*desconfiada*): No sé si m'ho crec.

SORE (*digne*): Vostè mateixa.

SENYORA GREDA: M'ho haurien dit de primer. S'ho inventen.

SORE: Hi ha un departament per a això, també. Però no és aquest.

FILFA (*sorprès*): On és, tu?

SORE: No ho sabrem fins que publiquin la guia.

SENYORA GREDA (*indignada*): No diuen més que mentides! Si volen, poden trobar aquest paper. Hi deu haver un ordre alfabètic...

FILFA: Sí.

SORE: Però és secret.

SENYORA GREDA: Com vol dir, que és secret?

SORE: Cal preguntar-ho al departament corresponent.

FILFA: Nosaltres només firmem.

SORE: I tenim molta feina.

SENYORA GREDA (*decidida*): Molt bé, ho buscaré jo, doncs. (*Avança cap a la prestatgeria plena de carpetes, allarga les mans per tal d'abastar-ne una.*)

SORE: No és permès, això! *(Ell i FILFA es precipiten darrere la dona, la qual es gira amb una carpeta i comença a obrir-la sobre la taula.)*
FILFA *(gairebé plorant)*: Hem de fer alguna cosa...
SORE: Sí... Pren-la-hi.
FILFA: Jo?... *(Allarga una mà, gairebé tímidament, però la dona la hi colpeja.)*
SENYORA GREDA: No surto d'aquí sense haver-ho trobat.
SORE: Déu meu!... Què fem?
FILFA *(sempre trasbalsat)*: No hi ha instruccions per a casos així...
SORE *(atabaladament)*: Cal completar les ordenances.
FILFA *(amb les mans al cap)*: Quanta imprevisió!
SENYORA GREDA *(que ha anat fullejant)*: Tot és lletra P, això. *(Rebutja la carpeta taula endins, sense ordenar els papers, i es tomba, per agafar-ne una altra.)*
SORE *(interposant-s'hi, desesperat)*: No ho pot fer. És prohibit!
SENYORA GREDA: Però no han fet res per a prohibir que un home caigui en un pou, oi? No hi han pensat, en això? Aparti's! *(Prova de rebutjar-lo i tots dos s'enreden amb els braços.)*
SORE: Ens desgraciarà, ens expulsaran...
FILFA *(amb els ulls que li surten del cap)*: No!
SENYORA GREDA: Aparti's d'una vegada!

FILFA, esmaperdut, mira al seu entorn, corre cap a l'altra taula i, mentre la dona ha aconseguit d'apoderar-se d'una altra carpeta que SORE prova d'arrabassar-li, agafa un petjapapers en aparença força pesat i corre de nou cap a la parella.

SORE: Deixi la carpeta!
SENYORA GREDA: Vull l'extracció!

FILFA, que s'ha col·locat darrere la dona, alça el braç i la colpeja en plena testa amb el seu objecte. La dona deixa anar la carpeta en mans de SORE, resta un moment molt quieta i després cau en rodó.

FILFA *(esbufegant)*: Ja està!
SORE *(deixant la carpeta sobre la taula i endreçant-se la roba)*: És forta, noi! *(Esbufega i llambrega cap a la dona caiguda.)* No la deus pas haver matada?...
FILFA: Em penso que no.

Tots dos, FILFA encara amb el petjapapers a la mà, s'inclinen sobre el cos inanimat, l'observen.

SORE: No és mou.

FILFA: Li he donat un bon cop...

SORE (*tustant-li la galta*): Senyora... (*Mira el seu company.*) Vols dir que respira?

FILFA (*redreçant-se*): No m'agrada.

SORE: Què?

FILFA: Fa veure que és morta. Potser prepara alguna cosa.

SORE: Més val desconfiar, sí. (*La bufeteja una mica més fort.*) Senyora...

FILFA: Et pot atacar.

SORE: Mira el cap... I si fos morta de debò?

FILFA: Aviat ho sabrem. (*Deixa el petjapapers sobre la taula.*) Dóna'm una cigarreta.

SORE: Per què?

FILFA (*assenyalant la dona*): La cremaré.

SORE: Ah! Vols dir...

FILFA: Sí. En casos així, sempre es fa.

SORE (*butxaquejant, es treu el paquet i la mitja cigarreta que havia sobrat de primer*): Té, mitja. En tens prou, oi?

FILFA: No, ha de ser sencera.

SORE: No sé per què!

FILFA: Sempre s'ha fet així, amb una cigarreta sencera.

SORE (*resignat*): Bé... (*Li allarga la cigarreta i grata un llumí.*)

FILFA (*quan ha encès*): Ja veurem, ara... (*S'ajup davant la dona i li aplica la punta contra el braç; ella no reacciona.*)

SORE: No es belluga.

FILFA: No. És estrany.

SORE: Prova amb l'altre.

FILFA (*fent-ho*): Tampoc. Deu ser... (*Es va aixecant, amb la vista fita en el seu company.*) Sí, és morta... Ens haurem de denunciar.

SORE: T'hauràs de denunciar. Ho has fet tu.

FILFA: Tots dos.

SORE: Al petjapapers hi ha les teves empremtes.

FILFA: Qui ho ha dit? (*Allarga ràpidament la mà, s'apodera de l'objecte, amb l'altra es treu el mocador de la butxaca i el frega.*) No hi ha les de ningú.

SORE: Però és teu.

FILFA: Era a la meua taula.

SORE: Per això.

FILFA: Es pensaran que l'has agafat per inculpar-me... Diré que ets tu.

SORE: No... (*Empipat.*) Per què ets sempre tan llest? Et desfàs del paper blanc, em treus plomes de l'esquena, i ara... (*Camina cap a l'altra banda de despatx.*) Ja no hi haurà projecte, ja no hi haurà res...

FILFA (*que se n'havia tornat a oblidar*): Ah, sí, el projecte!... (*Dóna una puntada de peu al cadàver.*) Inoportuna, esgarriacries!

SORE: Què et sembla que ens poden fer?

FILFA: No ho sé. Ens passaran a subalterns, potser.

SORE: I ens passarem tot el dia amunt i avall, amb el vestit de Bompima...

FILFA: Per què el de Bompima?

SORE: Sempre és el mateix vestit, no t'hi has fixat?

FILFA: Sí.

SORE: Si no ens haguéssim de denunciar... (*Torna cap al cadàver.*)

FILFA: Què?

SORE: La podríem trossejar i amagar-la... S'aniria podrint i...

FILFA (*pensarós*): Home... Al capdavant, el reglament no en diu res, d'això de denunciar-se. No hi devien pensar.

SORE: N'estàs segur?

FILFA: Recordo els nou-cents vuitanta-vuit articles, llevat del quinze. I no en parlen.

SORE: Potser el quinze, doncs... (*Reflexiona.*) No. Jo el recordo.

FILFA: Què diu?

SORE: «L'ascens a la categoria immediata superior no suposa obligadament el pas per la categoria immediata inferior.»

FILFA (*tranquil·litzat*): No s'aplica al nostre cas.

SORE: No s'ha aplicat mai. No és possible.

FILFA: No és obligatori denunciar-se, doncs.

SORE: No. I ara fins em sembla recordar un altre article, el tres-cents tretze, que diu... A veure...

FILFA (*amb seguretat*): «Els oficials subsidiaris observaran absoluta reserva en relació amb els assumptes privatis de llur departament...»

SORE: Sí. Sembla escaient, en aquest moment.

FILFA: Sí, s'hi aplica. Quin disbarat anàvem a fer!

SORE: Si no hi arribem a pensar... Hauríem contradit el reglament!

FILFA: Esborrona de pensar-ho!

SORE: És clar que pel que fa al paper en blanc...

FILFA (*saltant, ràpid*): És diferent, això. No és una falta voluntària.

SORE: No, és clar; això, no.

FILFA: Es pot disculpar, doncs.

SORE: Es un cas de legítima defensa, sí.

FILFA: Exacte.

SORE (*indicant el cadàver*): El trossegem, doncs?

FILFA: Sí... O potser ni caldrà. (*Assenyala la caixa que hi ha a primer terme.*) Hi cabria sencer, aquí.

SORE (*examinant la caixa per fora*): I mai no l'obre ningú.
FILFA: Només en casos d'inspecció.
SORE: I no sempre.
FILFA: Rarament.
SORE: Dins, no hi ha res. (*S'hi atansa i la manipula sota la mirada ansiosa del seu company.*)
FILFA: Recordes la combinació?
SORE (*gairebé ofès*): És obligatori.
FILFA: Sí, perdona.
SORE (*obrint la caixa*): Ja està! (*Tots dos s'hi aboquen.*)
FILFA (*retirant-ne un petit objecte, se'l mira*): La meitat inferior d'un entrepà.
SORE (*agafant-l'hi de les mans*): És curiós.. Un entrepà... Com saps que és la meitat inferior?
FILFA: Pels senyals de les dents..
SORE (*continuant el seu examen*): Sí, no se m'havia acudit. Deu fer molt de temps que hi és.
FILFA: Se li devia oblidar a l'inspector, la darrera vegada.
SORE: Menjava un entrepà?
FILFA: Sí.
SORE: No hi era, jo.
FILFA: No. I jo tampoc. Era abans. Ho havia sentit dir a l'Onassa.
SORE: Que s'havia deixat la meitat inferior d'un entrepà?
FILFA: NO, que en menjava.
SORE: I per què devia deixar-lo?
FILFA: Potser no tenia més gana.
SORE (*admirat*): Un inspector?
FILFA: Sí, és una mica estrany.
SORE (*pensarós*): El devia guardar per un altre dia. Deixem-l'hi, doncs. (*Torna a introduir-lo a la caixa, es redreça.*) Ara aquesta dona.
FILFA: A veure si la podem portar.
SORE: Entre tots dos...
FILFA: Sí.

S'atansen al cadàver, al costat del qual es queden indecisos.

SORE: Per on t'estimes més agafar-la, tu?
FILFA: No ho sé. Per les cames, potser.
SORE: Doncs jo... I si l'arrossegàvem?
FILFA: Quedarien senyals. Hi ha molta pols, aquí.
SORE: Agafa, doncs.

Un per cada extrem, subjecten el cadàver i a poc a poc el traslladen cap a la caixa.

FILFA: Compte...

SORE: Es pot portar bé, oi?

FILFA: Sí. Viva era més pesada.

SORE (convençut): Molt més.

FILFA: Ja ho tenen, això, la gent de fora.

SORE (quan s'aturen a tocar de la caixa): L'entrem de cames, oi?

FILFA: Caldrà plegar-la...

Ho fan, treballosament, i empenyen la dona cap dins.

SORE: Hi cap de sobres.

FILFA: N'hi cabrien més, encara.

SORE: Però només hi ha aquesta.

FILFA: Sí, de moment... Tanca.

SORE procedeix a l'operació, cautament, empeny encara un braç que sobresortia.

SORE: Ja està! (Es frega les mans.)

FILFA: Això de les caixes és còmode.

SORE: Sí, és com els enterren. (Se somriuen, feliços.) Aquí pot estar bé.

FILFA: Ningú no l'amoïnarà.

SORE: No, ningú. Prou feina tenim.

FILFA: I tant! La firma i... el projecte!

SORE: Sí, enllestim això d'una vegada.

FILFA (mentre cadascú s'adreça a la seva taula): A firmar, a firmar!

Teló.

ACTE SEGON

Els mateixos despatxos del primer acte, amb la diferència que ara el calendari que hi ha darrere la taula de FILFA assenyala el dia tretze de novembre de l'any següent i, al despatx de GRANUT, es veu tot un amuntegament de diaris enfaixats en un extrem de la taula, damunt la qual no falten els dos llibres indefugibles, ara una mica més reduïts que de primer, cosa que indica un cert progrés en el treball del funcionari. En aixecar-se el teló el despatx de la dreta és buit i GRANUT, com de costum, seu al de l'esquerra, però ara sense escriure ni preocupar-se dels llibres; llegeix un dels diaris, el segon de la jornada, perquè a l'altra banda de taula n'hi ha un de solitari, sense faixa i mal plegat. L'escena es perllonga mig minut. Aleshores s'obre la porta del despatx de la dreta i, amb l'habitual desencadenament del timbre, entra SORE. Tanca darrere seu, agafa la gavardina, el barret i la bufanda i s'ho posa. Després es queda immòbil, amb el cap inclinat en direcció al despatx de GRANUT, escoltant. No sent res i s'escura l'orella. Torna a escoltar. Passat un moment, s'adreça a la porta de comunicació, l'obre i avança el cap.

SORE (a GRANUT): Sóc Sore...

GRANUT (alçant el cap del diari): Ah! Bompima ja ha portat els diaris.

SORE (estranyat): Bompima?

GRANUT: Sí, el subaltern.

SORE: Balera. Bompima es va morir.

GRANUT: No. Tenia festa i permís de malaltia, tot junt.

SORE: Per això no va avisar.

GRANUT: Encara està delicat, però. Coixeja més.

SORE: Era el carter, qui coixejava.

GRANUT: Tots dos. S'encomana, això. (Toca la pila de diaris.) Ara estem al corrent.

SORE (avançant cap a la taula): Em pensava que ja no sortia.

GRANUT: Qui?

SORE: El diari.

GRANUT: Són els darrers.

SORE: No es venen, és clar...

GRANUT: Gairebé sempre diuen el mateix.

SORE: No hi ha notícies.

GRANUT: Poques. Ni temps de recollir-les. Amb la reforma, tothom treballa aquí.

SORE: Sí, la reforma... Va ser una bona idea.
GRANUT: Ho ha solucionat tot.
SORE: Les firmes cada dia surten més bé, també. (*Allarga la mà cap als diaris, n'agafa un.*)
GRANUT: És l'especialització... Compte amb la faixa.
SORE (*tot manipulant el diari*): Sí, és delicada.
GRANUT: Ara les conservem, també.
SORE: Ja es feia, oi?
GRANUT: Només els segells. Perquè sempre són iguals.
SORE: Les faixes també.
GRANUT: Per això mateix.

SORE *desplega el diari, ressegueix la primera pàgina. Pausa.*

GRANUT: És fa feina positiva. (*Pausa.*)
SORE (*de cara al diari*): Diu que no han trobat la senyora Greda.
GRANUT (*interessat*): No?
SORE: Es veu que no.
GRANUT: I qui era?
SORE (*llegint*): «Greda Greda, esposa de Greda, l'ebenista que des de fa dos anys i mig se suposa que viu dintre un pou, no ha donat encara senyals de vida des que divendres passat abandonà el poal on s'havia instal·lat per consell dels veïns...»
GRANUT: I què hi fa, un ebenista, en un pou?
SORE (*sempre de cara al diari*): No ho diu, aquí.
GRANUT: Aquesta gent són extraordinaris!
SORE: Sí; no és corrent, això.
GRANUT: Potser hi viuen tots dos, ara.
SORE: Haurien de tenir alguna complicitat, si de cas.
GRANUT: Sí. No les llegeixo mai, jo, aquestes coses.
SORE (*amatent*): Oh, jo tampoc! Però era aquí, a primera plana...
GRANUT: Busco les coses que tenen un interès més humà... (*S'aboca al seu diari.*) Mireu, aquí mateix... (*Llegeix.*) «Adis Buva, oficial subsidiari, confessa que en el curs dels seus seixanta anys de servei mai no li ha caigut un paper quadriculat a les mans. Interrogat més estretament, reconeix que ni arriba a creure en l'existència d'aquesta mena de paper...» Us fixeu?
SORE: És un home exemplar, no hi ha dubte
GRANUT: Ah, el coneixeu?
SORE: No. Però les seves declaracions...
GRANUT: Sí, són remarcables. De seguida m'han impressionat. Es presten a una llarga i profunda meditació.
SORE: El deuran retirar, ara.

GRANUT (*escandalitzat*): Què diu? Un home així és insubstituïble!
SORE: Sí, és veritat. Per això no deu haver ascendit.
GRANUT. Probablement, haurien... (*Calla, perquè truca el telèfon de la seva taula; l'agafa.*) Intendent Subsidiari Superior a l'aparell... Com?... Un error?... Mai no s'ha comès cap error!... Hi falta? Prepareu immediatament la documentació del cas... Sí, reclamarem... De seguida... (*Penja i s'aixeca.*) Han localitzat una faixa sense segell.
SORE (*impressionat*): Què diu?
GRANUT: Es prepara feina llarga. No us allunyeu del telèfon per si necessito els vostres serveis.
SORE: Potser em podria emportar el diari...
GRANUT: Bé... (*Vacil·la*) Només aquest. I sense faixa. Us en faig responsable.
SORE: Naturalment.
GRANUT: Ara, extraviar una faixa podria ser una cosa greu...

Se'n va cap a la porta i desapareix pel passadís. SORE, sol, fa ràpidament la volta a la taula, clava ullada al llibre obert, fa tot de senyals d'admiració amb el cap, gira tímidament una pàgina, cada cop més admirat, torna a tombar-la i, de puntetes, s'adreça al seu despatx on, després de tancar la porta de comunicació, s'asseu darrere la seva taula amb el diari obert. Encén el llum flexible. Al cap d'un moment entra FILFA i ell alça els ulls en sentir el timbre.

FILFA (*tancant*): Hola...
SORE: Desconnecta el timbre.
FILFA: Sí. (*Ho fa.*) He vist Granut.
SORE: On?
FILFA: Baixava.
SORE: Han trobat una faixa sense segell.
FILFA: Una... (*Branda el cap.*) No pot ser.
SORE: Han telefonat. Jo hi era.
FILFA: Les faixes no s'han guardat mai; només els segells.
SORE: Ara sí.
FILFA: Era d'ara, doncs, la faixa?
SORE: No, tens raó... (*Pensarós.*) Es deuen haver confós.
FILFA (*posant-se l'abric i la gorra*): Potser interpreten les ordres en sentit retroactiu.
SORE: Però si llençaven les faixes...
FILFA: Ningú no ho ha dit, això.
SORE: Si no les conservaven, les devien llençar.
FILFA: No s'ha llençat mai res. Les devien tenir de banda.

SORE: És diferent, és clar. Potser que telefoni a Granut... (*Allarga la mà cap a l'aparell.*)

FILFA (*precipitant-se cap a la taula del seu company*): No, no! No et fiquis en res, tu!

SORE: No és perillós, això.

FILFA: No se sap. No se sap mai res. La setmana passada en va saltar un del registre perquè engomava els sobres amb la mà esquerra.

SORE (*deixant el telèfon*): Els del registre no han d'engomar res.

FILFA: Per això mateix.

SORE: La mà esqueixa no hi té res a veure, doncs.

FILFA: Naturalment. No ho ha dit ningú. (*Assenyala el diari.*) D'on l'has tret?

SORE: Bompima n'ha dut un paquet. No s'havia mort.

FILFA: Mira, mira, mira!...

SORE: Què vols dir?

FILFA: Que aquests vells no escarmenten mai.

SORE: Per què? De què han d'escarmentar?

FILFA: D'això. Sempre s'estan repensant. (*Sona el telèfon de la seva taula i s'allunya ràpidament; l'agafa i repeteix la cantarella de costum.*) Negociat Subsidiari de Segona AA; suboficina... Sí... Com sempre, doncs... No, és clar... (*Penja i torna cap a SORE.*) No hi haurà inspecció, diuen.

SORE: Telefonen cada dia, ara.

FILFA: És natural. Ordres són ordres.

SORE: No n'hi ha hagut mai cap, en aquest sentit.

FILFA: Sí, al suplement addicional del reglament.

SORE: No l'he vist, encara.

FILFA: De moment, és secret.

SORE: No les pot saber ningú, en aquest cas; ni tu.

FILFA: No. S'ho inventen tot per no dir-nos res. (*Butxaqueja.*)

SORE: Deu ser idea d'algú.

FILFA: Suposo que sí. Devia sotmetre un projecte anònim, com nosaltres. Tens una cigarreta?

SORE: Me les he deixades.

FILFA: A veure si jo... (*Torna a butxaquejar.*) Mentrestant, ens hem estalviat molta feina. (*Es treu un paquet de tabac.*) Veig que en tenia.

SORE (*allargant la mà*): Deixa-me'n una... L'únic que no m'agrada és que m'hagi tocat el travessar de les «tes»...

FILFA (*partint la cigarreta*): Mitja... Tampoc no són divertides les dièresis...

SORE (*agafant la cigarreta*): No n'hi ha tantes. Les «tes» abunden més.

FILFA: Segons com firmes. Pots canviar la firma. (*Grata un llumí i encenen.*)

SORE: L'hauria de fer autoritzar. I ara ja no depèn solament de mi.

FILFA: No. De vegades em pregunto qui deuen ser, els altres. N'hi ha un que fa la mitja rodona de dalt de les «o» com un ganxo.

SORE: No deu saber escriure gaire. Han hagut d'arreglar tothom.

FILFA (*complagut*): Sí, fora ja no queda ningú. Tots són com nosaltres. I parlen igual.

SORE (*corregint*): Hi ha algun recalcitrant que s'ha amagat.

FILFA: Els busquen, aquests.

SORE (*donant un copet al diari*): També busquen, o buscaven, la senyora Greda.

FILFA (*passant a l'altre costat de taula*): Ho diu aquí?

SORE: Sí.

FILFA (*llegint per ell, amb un rondineig*): Uuuh... uuuh... uuuh... (*Redreça el cap.*) No, no la busquen. No ha donat senyals de vida, que és una altra cosa.

SORE: El marit no se sap si s'ha mort, pel que sembla.

FILFA: Només s'ho mig pensen.

SORE: Va exagerar, ella.

FILFA: Ja es veia... (*Tots dos miren a la porta, a l'altre costat de la qual se sent remor de passes i un cantusseig discret.*)

SORE: Deu ser Granut, que torna.

FILFA: No ha cantat mai, ell.

VEU D'HOME (*mentre turca a la porta*): Permís?

SORE: És Bompima.

FILFA: Endavant.

La porta s'obre i entra BOMPIMA, que de fet és el mateix BALERA de l'acte anterior, un BALERA una mica més rialler.

BOMPIMA: La firma! (*Separa una part respectable del paquet de papers que duu a les mans.*)

BOMPIMA. Hi ha els de demà, també.

FILFA (*girant-se cap a SORE*): No sabia que fos festa. Deuen haver canviat el calendari.

BOMPIMA (*tranquil·lament*): No han canviat res.

SORE: Mai no ha estat festa, el dia catorze...

BOMPIMA: I ara tampoc. Però han decidit avançar la feina un dia.

FILFA: Que han decidit... Per què?

BOMPIMA: Ho faran cada any. Es guanya una jornada.

SORE: Sí, pensant-hi bé...

FILFA: No ho veig tan clar. Perdem cinc minuts, nosaltres. És a dir, jo dotze.

SORE: Perdre, perdre... Anirem endarrerits, només.

BOMPIMA: Ho deuen haver previst. Es parla de doblar gratificació de temps de tant en tant, els dies de festa.

FILFA: Això ja està més bé.

SORE: Però si els dies de festa no venim!

BOMPIMA: Ja ho deuran aclarir, això. Ara treballen un esborrany de setanta-dues pàgines de deixar-ho tot ben fet.

SORE (*amoïnat*): Massa breu. Després hauran de donar explicacions.

FILFA: Sí, les coses s'haurien de fer més completes des del primer moment.

BOMPIMA: Puc fer córrer la veu, si volen.

FILFA i SORE (*alhora, espantats*): No, no!

SORE: No se us pot dir res!

FILFA: Tot ho exagereu. Com això que éreu mort...

BOMPIMA: Era el meu pare. L'havia d'enterrar.

SORE (*amb sorna*): Deu haver estat un enterrament molt llarg...

BOMPIMA: És complicat, ara, això... He aprofitat les vacances.

SORE: L'expedient sembla que parla d'un permís de malaltia.

BOMPIMA: Sí, naturalment.

SORE: Però vós esteu bo...

BOMPIMA: Era ell. De primer va estar malalt. No s'hauria mort, si no.

FILFA: Devia ser molt vell, ja.

BOMPIMA: Si fa no fa de la meva edat.

SORE: Els pares sempre són més vells.

BOMPIMA: De vegades. La meva mare era molt més jove.

FILFA (*incrèdul*): No pot ser.

BOMPIMA: Només tenia trenta anys, quan es va morir. I jo ja en tinc quaranta-dos.

SORE: Però ja deu fer temps, d'això.

BOMPIMA: No, els vaig fer el mes passat.

SORE: De la defunció de la vostra mare, vull dir.

BOMPIMA: Ah, sí! Trenta anys. Es va morir cinc anys abans que el pare. Gairebé sis.

FILFA: I no l'heu enterrat fins ara, ell?

BOMPIMA: Ningú no s'havia adonat de res. Malaltejava, ja us ho dic. Per això vaig demanar el permís. El podia haver demanat molt abans. (*Pausa.*) No volen que digui res, doncs, d'això de l'esborrany de setanta-dues pàgines?

SORE: Ni una paraula. No era una observació oficial.

BOMPIMA: Ja me'n faig càrrec. (*Pausa.*) Bé encara he de repartir molts papers. Ja trucaran. Em sembla que el timbre funciona, avui. (*Gira cua i se'n va.*)

FILFA (*després d'una pausa en el curs de la qual els dos homes es miren*):
Ho embolica tot.

SORE: És un home perillós. Sobretot ara.

FILFA: Per què ara sobretot?

SORE: Passen masses coses. Han cridat Granut...

FILFA: No té res a veure amb nosaltres. Mai no hem manejat les faixes.

SORE: No, això no. Però hi ha altres detalls...

FILFA: Que ha passat?

SORE: No ho sé. Han interrogat l'Adis Buva.

FILFA: Adis Buva? Qui és?

SORE: Un subsidiari, també.

FILFA: No n'havia sentit parlar mai.

SORE: Ni jo. Però és al diari. Li han fet tot de preguntes sobre els papers quadriculats.

FILFA: Podem estar tranquils, doncs. Aquí mai no n'hi ha hagut.

SORE: Ell tampoc no n'havia vist mai cap. Però li ho han preguntat. Un interrogatori a fons.

FILFA: I ho diu el diari?

SORE: No ben bé així. Però ja es comprèn.

FILFA: No et poden interrogar sobre coses que no saps.

SORE: Es deuen basar en l'article setanta-tres: «El subsidiari restarà en tot moment a les ordres dels seus superiors directes i col·laterals.»

FILFA: És clar que es pot interrogar de més d'una manera.

SORE: Precisament. Jo... (*Agafa l'auricular del telèfon que acaba de desaparar-se i diu:*) Negociat subsidiari de Segona AB; suboficina... Sí... En prenc nota. Naturalment... Molt bé. (*Penja i es mira el seu company.*) No hi haurà inspecció, avui.

FILFA: Se n'asseguren, oi?

SORE: Sí, no deixen res a l'atzar. (*Pausa.*) Serà qüestió de posar-se a la feina. (*S'aixeca i tots dos s'atansen a la taula on BOMPIMA ha deixat els papers.*)

FILFA: No ha dit quants n'hi havia, avui.

SORE: Perquè són massa. Tens sort, tu, amb la dièresi. Si molt convé, no n'hi ha cap.

FILFA: Si no han canviat la firma aquesta setmana, no.

SORE: No poden canviar-la sense dir res.

FILFA: Tampoc no hi ha cap «te».

SORE: Però s'ha de mirar. Es embafador. (*Separa aproximadament la meitat de fulls.*) Mira aquests, tu.

FILFA: Cal comptar-los. Em sembla que me'n deixes més.
SORE (*tornant a reunir tots els fulls*): Comptem-los, doncs. Els parells per a mi.
FILFA: No, per a mi.
SORE: No és igual?
FILFA: De vegades en sobra un i sempre toca als senars.
SORE (*mig sorprès*): Sempre?
FILFA: Sempre. En pots estar segur.
SORE: Comencis com comencis?
FILFA: Només es pot començar d'una manera. Pel primer.
SORE: Tens esperit observador, tu...

La porta del despatx de l'esquerra s'obre i entra GRANELL, el qual vesteix com GRANUT, però és una mica més jove i més alt. Dóna un cop d'ull al seu entorn, com per fer-se càrrec de l'indret on es troba.

FILFA (*prosseguint la conversa*): Em ve de família.
SORE: No s'hereta, això.
FILFA: Si és per part de mare, sí. Deixa'm comptar a mi.

Agafa els papers.

SORE: No et descomptis.
FILFA: Vigila, tu. (*Va fent dos muntets.*) Un... dos... tres... quatre...

GRANELL, que s'ha assegut, agafa el telèfon i marca dues xifres. L'aparell que hi ha damunt la taula de FILFA es dispara, sobresalint els dos homes.

FILFA (*equivocant-se*): ...cinc... set... Agafa'l.
SORE: No pot ser. És el teu.
FILFA: Ah, sí! (*Deixa els papers i s'apodera de l'aparell.*) Potser hi ha hagut contraordres.
SORE: No n'hi ha mai.
FILFA (*al telèfon*): Negociat Subsidiari de Segona AA; suboficina...
GRANELL: (*des del seu despatx*): Oficina de l'Intendent Subsidiari Superior...
FILFA: Ah, Granut! Sore deia...
GRANELL: Feu-me el favor de presentar-vos immediatament. Tots dos.
FILFA: Acabem de comptar i...
GRANELL (*enèrgic*): Immediatament!
FILFA: Sí, sí, és clar... (*Penja i mira el seu company.*)
SORE: És Granut? Ja ha tornat?

FILFA: Tenia una veu estranya...
SORE: No deuen haver trobat la faixa.
FILFA: No es pot dir res, tan de pressa. Vol que hi anem.
SORE: *(amb una ullada als papers)*: No podrem enllestir, avui.
FILFA: Sort que anem un dia avançats.
SORE: Ara s'explica tot. Ho devien tenir previst.
FILFA: No el fem esperar.
(Tots dos s'encaminen a la porta de comunicació, l'obren i treuen el cap.)
GRANELL *(que observava la porta)*: No han trucat!
SORE *(que va davant)*: Ah, nosaltres...
GRANELL: Facin el favor de trucar.
SORE: Sí, sí, de seguida! *(Empeny FILFA enrere, tanca la porta.)* No és Granut!
FILFA: No, no s'hi assembla gens.
SORE: Però duu la bata. *(Truca.)*
GRANELL *(amb veu natural)*: Endavant.

Els altres no senten res i, passat un moment, SORE torna a trucar.

GRANELL: Endavant!
SORE *(al seu company)*: No se sent res.
FILFA: No.
SORE: Obro?
FILFA: Provem-ho. *(Obre la porta i tots dos s'hi aboquen.)*
SORE: Permís?
GRANELL: Han tardat molt.
SORE: És que no se sent.
GRANELL: Jo bé els he sentit trucar.
SORE: Sí, trucar sí. Són les veus.
FILFA *(per damunt l'espatlla de SORE)*: S'ha de cridar fort...

Sense una paraula, GRANELL abandona la taula i avança cap a la porta. En arribar-hi, agafa SORE per la solapa de la gavardina i el fa entrar al despatx. FILFA el segueix mansament.

GRANELL: Ara cridaran vostès. *(Assenyala.)* Des de la taula. *(Surt cap a l'altre despatx, però es tomba.)* Sense seure, però.
FILFA: No, naturalment. Nosaltres...

Sense deixar-lo acabar, GRANELL tanca la porta, prop de la qual es queda mentre els dos homes s'atansen a la taula.

SORE: Crido, ja?
FILFA: Em penso que sí.

SORE (*a mitja veu*): Endavant.

GRANELL (*amatent, obrint la porta i posant peu al despatx*): S'ha sentit perfectament.

FILFA (*amb timidesa*): Potser la porta no havia quedat ben tancada...

GRANELL: Hermètica! (*Es mou cap als dos homes.*) A veure... (*Agafa FILFA per l'orella, la hi examina.*) Hi ha molta cera. (*SORE s'escura ràpidament les seves.*) L'article vint-i-nou del reglament estableix: «Els oficials subsidiaris tindran l'orella fina i la vista clara en totes les relacions que sostinguin amb llurs superiors...». Sap seguir?

FILFA: Sí, senyor. «Queden exceptuats d'aquesta obligació els oficials que duen pel cap baix trenta anys i un dia de servei...»

GRANELL. Prou! (*Camina cap a la taula, darrere la qual es queda dret.*) Que no es repeteixi. No em vull mostrar excessivament sever i per això... Tenen alguna gratificació de temps?

FILFA: Dotze minuts.

SORE: Cinc.

GRANELL. Queden reduïts a dos en el segon cas i a quatre i mig en el primer.

FILFA i SORE (*alhora*): Sí, senyor.

GRANELL (*seient*): Sóc Granell i a partir d'ara el seu superior immediat.

SORE: Granut...

GRANELL: No pronunciïn aquest nom al meu davant. La seva incompetència... (*Branda el cap.*) Com se diu?

SORE: Granut.

GRANELL: No! Vostè!

SORE: Sore.

GRANELL (*a FILFA*): I vostè?

FILFA: Filfa.

GRANELL: Confio que ens entendrem. M'entenc amb tothom que compleix amb el seu deure. (*Assenyala els diaris.*) Emportin-se tot això. Despullin-ho.

SORE: I les faixes? S'han de conservar...

GRANELL: Ja no.

FILFA: Ni els segells?

GRANELL: No.

SORE: Sempre s'havia fet.

GRANELL: El departament no es pot comprometre a conservar col·leccions incompletes.

FILFA: Sí, té raó. (*Va recollint els diaris.*)

GRANELL: Es procedirà igualment a una revisió de fitxers, carpetes i expedients per tal d'eliminar tots aquells que no siguin complets.

SORE: És una mesura sana.

GRANELL: D'ara endavant, se seguirà una línia molt estricta.
FILFA: Ja convé, això.
GRANELL: Eliminació de tot el superflu i d'una bona part del necessari.
SORE: Era una reforma imprescindible. Molts en sentíem el desig.
GRANELL (*complagut*): Ens entendrem. Compto amb la seva col·laboració.
FILFA: Sense reserves.
SORE: Ni cal dir-ho. Amb entusiasme.
GRANELL: Ben dit. Ara, a la tasca, senyors. Poden retirar-se.
SORE i FILFA (*amb falsa animació mentre es retiren amb els diaris*): A la tasca!
GRANELL (*quan ja són a tocar de la porta*): Un moment! (*Els altres dos es tomben.*) No cal que els digui que el departament desitja conservar un duplicat de tots els papers que es destrueixin... Un duplicat triple.

(*Hi ha una pausa, una mica llarga i més aviat penosa.*)

SORE: S'entén, sí...
FILFA: I les faixes...
GRANELL: Les faixes seran copiades en doble exemplar.
SORE: Sense segell?
GRANELL: Amb segell. S'ha cursat una ordre a correus perquè ens en serveixi vuitanta-dos mil tres-cents quinze per començar. Posteriorment seran estampillats per l'oficial competent. No volem deixar res a l'atzar.
SORE: No, senyor. (*Pausa.*) Ben pensat. Amb el seu permís... (*Empeny FILFA al seu davant i tots dos abandonen el despatx, la porta del qual tanquen curiosament. Un cop sols, FILFA llança els diaris a terra amb un gest rabiüt. SORE sembla espantat.*) Xt!... Que se sent.
FILFA (*gairebé plorant*): No ho podem fer!
SORE: Amb calma... Maleït Granut!
FILFA (*al seu tom*): Xt!... Que se sent.
SORE: Sí, haurem de parlar sempre en veu baixa, ara. (*Pausa.*) És veritat que tens cera a les orelles?
FILFA: Me la hi fico a la nit.
SORE: No havies dit mai res!
FILFA: Només és ara, des que no queda ningú fora. Se sent massa silenci.
SORE: Sí, de vegades amoïna.
FILFA: Se me'n devia quedar una mica. (*Sospira.*) Per on comencem?
SORE: No ho sé. Potser pels diaris...
FILFA: N'hi ha molts.

SORE: La firma, doncs.

FILFA: Sí, ho enllestirem d'una vegada. (*Avança cap a la seva taula, SORE el segueix, i separa els papers en dos munts.*) Ja no cal comptar, ara.

SORE: No, hi ha massa feina. (*Tots dos, a peu dret, es posen a revisar veloçment els papers, comprovant les firmes per si cal contribuir-hi amb llur especialitat.*)

FILFA (*després de la pausa*): Res per a nosaltres.

SORE. Pren-ne, nota.

FILFA: Sí.

SORE: Avisaré en Bompima.

Mentre FILFA s'asseu darrere la seva taula, obre un calaix de l'esquerra i en treu un talonari, SORE s'adreça a la porta de comunicació i truca discretament.

GRANELL (*aixecant el cap dels llibres*): Endavant!

SORE espera sense moure's, alça de nou la mà, però interromp el gest en sentir la veu del seu company.

FILFA: T'ha dit endavant.

SORE: N'estàs segur?

FILFA: Ho he sentit ben clar. Després m'escuraré l'altra orella.

SORE (*obrint la porta i traient el cap*): Permís...

GRANELL: Entri.

SORE travessa el despatx, s'atansa a la taula, allarga la mà i prem el botó del timbre. Seguidament retrocedeix cap a la porta.

GRANELL: Què vol dir, això?

SORE (*tombant-se*): He trucat el timbre.

GRANELL: Sí. Per què?

SORE: Perquè vingui Bompima.

GRANELL: Per què?

SORE: Perquè reculli els papers.

GRANELL: Per què?

SORE: Ja els hem despatxat.

GRANELL (*més alt*): Per què?

SORE (*que comença a atabalar-se*): No n'hi havia gaires, hem enllestit i...

GRANELL: Per què?

SORE: Sempre anem de pressa. (*Com si s'excusés.*) El costum...

GRANELL: Per què?

SORE (*que ja no sap què dir*): No... no ho podem evitar...

GRANELL (*cridant més*): Per què toca el timbre del meu despatx?

SORE: Bé... Sempre s'ha fet. No en tenim, nosaltres.

GRANELL (*la sorpresa gairebé l'obliga a aixecar-se*): Que no... Quant de temps fa que no en tenen?

SORE: No n'hem tingut mai.

GRANELL: I Gra... aquest senyor que seia aquí, ho tolerava?

SORE: Ho encoratjava.

GRANELL (*ara aixecant-se per de bo*): Cal donar-ne part al Superior Immediat Superior. (*Camina ràpidament cap a la porteta de l'esquerra, a tocar de la qual es gira de nou cap a SORE.*) Queda temporalment suspesa la gratificació de temps que els quedava a vostè i al seu col·lega.

SORE *assenteix tristament amb el cap i, mentre l'home desapareix per la porteta, passa al despatx de la dreta i tanca darrere seu.*

FILFA (*que ha escrit unes ratlles al talonari i, en desar-lo, ha tret un altre paper del calaix*): He trobat la matèria.

SORE (*sense interès*): Quina matèria?

FILFA: La que s'usa.

SORE: S'usa tota.

FILFA: Sí, ja ho vam dir. (*SORE, que s'ha atansat al penja-robes, es treu el barret, la bufanda, la gavardina.*) Què fas?

SORE: Tinc calor.

FILFA: Sempre que parlem de la matèria tenim calor.

SORE: Ens ha suspès els minuts de gratificació.

FILFA: Que... (*Es queda amb la boca oberta.*) Qui?

SORE (*indicant cap a l'altre despatx*): Granell.

FILFA: Per què?

SORE: Perquè no tenim timbre.

FILFA: Si no n'hem tingut mai!

SORE: Això és el pitjor de tot. És a donar-ne part al Superior Immediat Superior.

FILFA (*mentre a fora se sent remor de passes que s'atansen*): En deuran posar un.

SORE: No. Trauran el seu, ja ho veuràs.

VEU DE BOMPIMA (*que truca*): Es pot entrar?

FILFA: Sí.

BOMPIMA (*entrant*): Han trucat, oi?

SORE: Podeu endur-vos-en això. (*Assenyala els papers.*)

BOMPIMA (*admirat*): Ja han enllestit?

SORE: Sí.

BOMPIMA: No pot ser que ho hagin fet bé! (*Fa un pas cap a la taula, prop de la qual s'atura i es treu un paper de la butxaca.*) Ah, han de firmar aquesta petició voluntària...

SORE (*apoderant-se del paper i, mentre FILFA, que s'ha aixecat, examina el coll de l'home per darrere, llegeix*): «Els sotasignats respectuosament demanen de l'autoritat competent en els límits de les seves atribucions...».

BOMPIMA (*tallant-lo*): Cap baix, cap baix! És molt llarg.

SORE (*obeint*): ...«que es digni ordenar la forja i gravació de dues mil una medalles, numerades de l'u al quinze, xifres romanes, i de l'u al nou-cents vint-i-sis, xifres aràbigues, amb destí als vuit-cents dos orfes dels oficials subsidiaris de primera preferent AA i AB...»

FILFA (*que ja ha deixat d'examinar el coll de BOMPIMA*): Per què dues mil una si només hi ha vuit-cents dos orfes?

BOMPIMA: A alguns els n'han de donar dues o tres.

FILFA: Així s'explica.

SORE: No em pensava que n'hi hagués tants.

BOMPIMA: Augmenten cada dia. Per això s'ha de firmar de pressa, abans que no n'hi hagi més.

SORE (*tornant-li el paper*): Jo no firmo.

FILFA: Per què?

SORE: Si en sobren, ens les poden donar a nosaltres. No ho veig clar.

FILFA: Tens raó. Ens caldria netejar-les.

SORE: I s'embruten molt.

FILFA: Prou feina tenim. Jo tampoc no firmo.

BOMPIMA: És obligatori.

SORE: Heu dit que era una petició voluntària...

BOMPIMA: Sí, la petició sí. Però la firma és obligatòria. No hi ha contradicció.

SORE: Ben cert. No em feu dir coses que no he dit. Després s'escampen. Podrien arribar a les orelles de Granell.

BOMPIMA: És el seu superior immediat, ara, oi? Una ànima de càntir!

SORE (*cautament, amb una llambregada al seu col·lega*): No el coneixem gaire, encara.

BOMPIMA: Granut era més esquerp.

FILFA i SORE (*alhora*): Era?

BOMPIMA (*abaixant la veu*): Judici sumaríssim!

FILFA: Per una simple faixa?

BOMPIMA (*misteriós*): Hi havia més coses. Tenia contactes amb la gent de fora. Contactes innecessaris, vull dir.

SORE: Si no es bellugava en tot el dia del despatx.

BOMPIMA: Per escrit, per telèfon... I sabia parlar com ells! Un escàndol.

FILFA: Han trobat cartes?

BOMPIMA: Encara no. Ara en fan còpies.

SORE: Si no n'han trobat...

BOMPIMA: No cal. Coneixen molt bé la seva lletra, els del departament de grafologia. La poden reconstruir sense cap pega.

FILFA (*mirant el seu company desmaiadament*): En aquest cas...

BOMPIMA: Sí, és greu (*Pausa.*) Firmin, ara. (*Deixa el paper damunt la taula i SORE i FILFA, l'un darrere l'altre, hi apliquen llur signatura. En acabar, l'home se les mira.*) Són ben iguals.

SORE: Naturalment.

BOMPIMA: I són fàcils d'estudiar... (*Recull els papers i s encamina a la porta.*) No m'entretinc. Sempre vaig corrent, jo... Encara falten moltes firmes.

SORE i FILFA el segueixen amb l'esguard i, quan ja na tancat la porta, FILFA es treu lentament l'abric i la gorra, els penja.

FILFA: Tinc calor, també.

SORE: I ara no hem parlat de la matèria.

FILFA: No. Què devia voler dir?

SORE: No sap res. Mai no hi ha hagut un departament de grafologia.

FILFA: Potser és nou.

SORE: Pot dir el que vulgui, eh. És un subaltern.

FILFA: Sí, a tothom li interessa d'estar-hi bé.

SORE (*amarg*): I es pot passar vint-i-cinc anys enterrant el seu pare!

FILFA: És clar que si ara hi ha tantes complicacions...

SORE: Balera era més simpàtic. No contava mentides.

FILFA: Sí, era una altra cosa. Cada cop empitjorem.

SORE: Em fa venir ganes de cridar...

FILFA: De cridar què?

SORE (*sense contestar, se'n va llestament cap a la porta de comunicació, l'obre i comprova que GRANELL encara no ha tornat; tanca de nou i alça els braços*): Mori Granell!

FILFA (*espantat, corrent cap a ell*): Tu!... Xt!... Què vols...

SORE: No hi és. Mori Granell!

FILFA (*preocupat*): No sé... (*Amb sobtat entusiasme.*) Mori Granell!

SORE: Mori!... (*Normal.*) Ara em sento més bé.

FILFA: I jo.

SORE: De tant en tant convé desfogar-se. (*Es mira els diaris.*) Ara podem anar per feina.

FILFA: Sí, comencem.

SORE: La meitat per a cadascú.

FILFA: Els comptem?

SORE (*recollint-ne uns quants*): No cal. Hem d'estar molt units, ara, tu i jo.
FILFA: Sí, els temps són difícils. (*Mira el munt que queda, visiblement més gran.*) Però els podríem anivellar una mica més. (*Ràpid, en veure el gest contrariat de l'altre.*) No és que no hi hagi confiança... Per tranquil·litat teva...

SORE: Està bé, no vull que et quedis amb el recel. (*Deixa el munt que havia agafat i FILFA els anivella tots dos.*)

FILFA: Veus? Ja està.

(Cadascú recull una de les pileres i tots dos es dirigeixen a les taules respectives, damunt les quals les deixen abans d'asseure's. SORE prossegueix la lectura del diari que ja tenia obert mentre FILFA n'agafa un del capdamunt dels que li han correspost, en treu la faixa, la deixa en un costat i el desplega.)

FILFA (*inclinant-se sobre el diari, però redreçant-se gaire-be immediatament*): I què hi hem de buscar?

SORE (*que hi cau per primera vegada*): Ah, sí!... Ho hauríem de preguntar a Granut.

FILFA: Ara ja no pot ser.

SORE: Doncs no sé què farem.

FILFA: Potser podríem senyalar amb llapis vermell les notícies que es refereixen als departaments...

SORE: S'hi refereixen gairebé totes.

FILFA (*desanimat*): Això sí.

SORE: No acabaríem mai.

FILFA: Podríem fer una altra cosa. Senyalar les que no s'hi refereixen.

SORE: Sí... Quina idea, tu! Així, si mai hem de buscar una notícia determinada, sempre sabrem on trobar-la.

FILFA: Exacte. Només cal pensar una mica.

Decidits, tots dos obren els respectius calaixos, els tornen a tancar, perquè els llapis són damunt la taula. Els agafen i, plens d'entusiasme, comencen a repassar els diaris. Pausa...

FILFA (*aixecant el cap*): Aquí hi ha una notícia sobre el procés d'ovulació dels salmons. Es relaciona amb nosaltres, això?

SORE: És una estadística?

FILFA: Sí.

SORE: S'hi relaciona, doncs.

Tots dos es capbussen novament en l'examen dels diaris...

SORE (*al cap d'un moment*): Aquí hi ha un anunci.

FILFA: Deu ser molt endarrerit.
SORE: És d'algú que planxa les corbates a meitat de preu.
FILFA: A meitat de preu de qui?
SORE: No ho diu.
FILFA: De tota manera, ningú no es fa planxar la corbata.
SORE: Per això ho deuen haver rebaixat. Sota hi ha una notícia sobre el cost de la vida. És molt més baix.
FILFA: Es comprèn. (*Dóna un copet al seu diari.*) També ho diu aquí.
SORE: Em penso que ho diu en tots.
FILFA: És que hi ha molta gent que no compren el diari cada dia. I també tenen dret de saber-ho, oi?
SORE: I tant!
FILFA: I no hi ha cap més manera d'assabentar-se'n.
SORE: És útil, un diari.
FILFA: Hi havia gent que en compraven dos.
SORE (*estranyat*): Dos?
FILFA: Sí, per comprovar si coincidien.
SORE: I coincidien?
FILFA: Sempre!
SORE: Diu molt a favor d'ells, això. No trobes?
FILFA: Sí.
SORE: Tan difícil que és de no contradir-se!
FILFA: Sobretot en coses greus. (*Pausa, mentre inclina una mica el cap abans de redreçar-lo de nou.*) Ah, me n'havia oblidat! Bompima encara duu la ploma.
SORE: La meva?
FILFA: Sí. Gairebé ja no es veu. Hi ha molt carquí, en aquell coll.
SORE (*mentre se sent remor de persones que avancen pel corredor de fora, una d'elles parlant en veu baixa*): Més val així. No és tan fàcil que la perdi.
FILFA: M'estranya que mai ningú no li hagi dit res.
SORE: Perquè és un subaltern. Poden dur el que vulguin, ells.

Tots dos miren cap a la porta, que acaba d'obrir-se per donar pas a un xicot molt mudat que duu una cartera a la mà i es queda mirant-los.

FILFA (*per inèrcia*): No és aquí...
SECRETARI (*obrint la cartera i consultant un paper*): Negociat Subsidiari de Segona AA i AB? (*Els dos homes assenten amb el cap, gairebé es diria que una mica despistats.*) Filfa? (*El mira, i l'al·ludit torna a assentir*) Sore?
SORE: Sí.

SECRETARI (*fent un pas cap a fora i tombant-se*): Senyors, podem procedir...

(*Immediatament entren dos altres individus, un d'ells de mitja edat i d'aspecte apagat, distret, gairebé absent, i manxol; vesteix d'una manera descurada, indiferent. L'altre té una aparença normal i vesteix amb senzillesa.*)

SECRETARI (*tornant a tornar-se cap als dos subsidiaris que ara s'aixequen, solemne*): Es tracta d'una inspecció.

FILFA (*balbucejant*): Però si... si han dit...

SORE (*balbucejant*): ...que avui no...

SECRETARI: Les inspeccions secretes no s'anuncien. (*Avança fins a mitja habitació i els altres dos el segueixen.*) Procediré a les presentacions. (*Assenyala el manxol.*) L'inspector Cordis... El testimoni Breu. Jo sóc el Secretari...

SORE i FILFA (*que abandonen les taules i se'ls reuneixen*): Encantats... (*Els altres es limiten a moure el cap en sentit afirmatiu.*)

SECRETARI: Ara les credencials.

SORE (*a FILFA*): Ah, sí, les credencials...

FILFA (*esmaperdut*): No sé on la tinc. Jo...

SECRETARI (*precisa*): Les nostres credencials. No deuen pas haver oblidat el reglament...

SORE (*apressat*): No, no! Article sis-cents trenta-un: «En casos d'inspecció secreta els oficials subsidiaris tenen el dret d'exigir una identificació formal de l'inspector superior i personal subaltern de primera que l'acompanyi».

SECRETARI: Magnífic! Inspector Cordis...

INSPECTOR (*com si es despertés*): Ah!... Sí, sí... (*Però no es mou.*)

SECRETARI (*que sembla acostumat al seu procedir*): Les credencials, inspector.

INSPECTOR: Sí, ben cert. (*Butxaqueja i es treu una petita cartera, l'obre i la lliura al secretari, el qual la passa a SORE.*)

SORE (*amb una ràpida ullada a la fotografia que se suposa que contempla*): Sí, és ell. (*lliura la cartera a FILFA.*)

FILFA (*mirant-la*): Més gras, és clar. I amb braç.

SECRETARI (*tot agafant de nou la cartera, que torna al seu superior*): Naturalment. No en fan, sense. (*Al TESTIMONI:*) Senyor Breu... (*BREU lliura una targeta i es repeteix la maniobra anterior.*)

SORE: No hi ha fotografia.

SECRETARI: No se'ls la pot exigir, als testimonis. Ni la firma.

SORE: No, no hi és, tampoc. (*Passa la targeta a FILFA.*)

FILFA (*contemplant-la*): Potser no sap firmar...

SECRETARI: Com tots els testimonis. Per això se'ls elegeix. (*Agafa la targeta de mans de FILFA i la torna a l'home.*) Ara jo. (*Treu un llarg paper de la cartera que duu a la mà, el desplega i el lliura a SORE.*) Manegi'l amb compte. És un paper molt fi.

SORE (*agafant-lo amb circumspecció*): Massa delicat.

SECRETARI (*sever*): De reglament! Ho preveuen els estatuts interiors.

SORE: Sí, sí... No vull pas dir... (*Passa el paper a FILFA.*)

SECRETARI: Observi els nou segells i les catorze autoritzacions múltiples...

FILFA: Sí, ara les compto. (*Pausa breu, després de la qual torna el paper al secretari.*) Exacte.

SECRETARI (*sense agafar-lo*): L'estampilla!

FILFA: Ah, sí, l'estampilla... (*Es mira SORE.*)

SORE: L'estampilla, ben cert... Potser que la hi posem després, en acabar...

SECRETARI: En acabar n'han de posar una altra.

SORE: Sí, és veritat. (*Es tomba cap a la seva taula, n'agafa una a l'atzar i, damunt mateix de la mà de FILFA, l'aplica al paper.*)

SECRETARI (*recollint-lo i plegant-lo per desar-lo*): Quan vulgui, inspector Cordis.

INSPECTOR (*amb un petit sobresalt*): Ah... Sí, quan vulgui.

SECRETARI: Per on comencem?

INSPECTOR: Per... Bé, no tinc preferències.

SECRETARI: Els calaixos, potser?

INSPECTOR: Sí, els calaixos.

SORE (*assenyalant el testimoni*): No diu mai res, ell?

SECRETARI: Els testimonis no poden parlar.

SORE: Ah, no sabia...

SECRETARI: Els estatuts interiors estableixen que només han de fer acte de presència. (*Se'n va cap a la taula de FILFA, mentre els dos homes es miren entre ells, una mica estranyats, i acaben per arronsar-se d'espatlles; després s'atansen també a la taula. El SECRETARI obre el calaix de sota de la dreta, s'inclina per tal d'examinar-lo.*) Res... Una mosca morta. No gaire grossa...

INSPECTOR: No consta.

SECRETARI: No. (*Obre l'altre calaix, en treu tres papers i els examina per damunt.*) Expedients extraviats, de quinze, dotze i vuit anys enrere respectivament.

INSPECTOR: Tres, només?

SECRETARI: Sí. No consta.

INSPECTOR: Fins a cinc.

SECRETARI (*obrint el darrer calaix d'aquella banda*): Una abundosa capa de pols... Calculo que de sis anys. Restes gairebé indiscernibles d'un cordill reglamentari... (*En veure que l'INSPECTOR no diu res, alça el cap.*) Inspector Cordis...

INSPECTOR: Ah, sí, no consta.

SECRETARI: No. (*Obre el calaix central i en treu un paper; el mira i, passat un moment, llegeix en veu alta.*) «La matèria s'usa. Però nosaltres som al capdamunt...» (*Sever, a FILFA.*) Què és, això?

FILFA: Es refereix a la matèria.

SECRETARI: Sí. A quina matèria?

FILFA: Bé... en general. És... és... (*Es mira SORE, cercant ajut.*)

SORE (*amatent*): Informe confidencial.

SECRETARI: Aquí, en un calaix sense tancar?

SORE: És més segur.

SECRETARI (*indecís, a l'INSPECTOR*): Inspector Cordis...

INSPECTOR: Bé... Consta.

SECRETARI: Favorablement o desfavorable?

INSPECTOR: Favorablement. Menció: adequades mesures de precaució.

SECRETARI: Excel·lent! (*Desa el paper, obre la seva cartera i pren una nota ràpida.*) Se'ls congratula, senyors!

FILFA (*modest*): No té importància...

SORE: És l'experiència...

SECRETARI (*complagut*): Excel·lents respostes, també. Oi, inspector?

INSPECTOR: Molt escaients, molt escaients. Nota favorable.

SECRETARI: Sí, senyor. (*Pren una altra nota. Tanca la cartera i s'inclina cap al calaix de baix de l'altra banda.*)

INSPECTOR: Si el testimoni no s'hi oposa, podem passar a l'altra taula.

Tots miren el TESTIMONI, que no diu res.

SECRETARI: No s'hi oposa.

Es desplacen cap a la taula de SORE, prop de la qual es queden tots mentre el SECRETARI passa darrere i obre el calaix superior esquerre. En treu un llapis que exhibeix.

SECRETARI: Un llapis mastegat per la part superior.

INSPECTOR: Únicament per la superior?

SECRETARI: Sí. Tres queixalades.

INSPECTOR: No consta.

SECRETARI (*tornant el llapis a lloc, tancant el calaix i obrint el segon.*):

Tres pedres! (Les treu. Són tres palets de riera, molt polits. En veure que l'INSPECTOR sembla haver-se tornat a absentar.) Tres pedres, inspector Cordis.

INSPECTOR: Ah!... Quines pedres?
SECRETARI: No ho diu. (*Esguarda SORE.*)
SORE: Sempre hi han estat. Consten a l'inventari.
SECRETARI (*obrint la cartera i examinant ràpidament un paper*): Exacte.
Descripció sumària: tres pedres d'uns cinc centímetres per quatre la primera, d'uns quatre per tres la segona i d'uns sis per dos la tercera. En la superfície d'aquesta darrera pot distingir-se el senyal de dues lletres sobreposades, una M i una N. Se la considera especialment valuosa. Obra del segle dos començament del tres. Es posa en coneixement dels serveis de Conservació d'Antiguitats Naturals.
SORE: Una vegada van venir dos senyors a examinar-les.
SECRETARI: I?
SORE: Només van poder veure les altres dues, perquè els faltava una firma al permís d'examen.
SECRETARI: I què van fer?
SORE: A l'altre calaix trobarà una sisena còpia mecanografiada que encara no s'ha publicat.
SECRETARI (*obrint el calaix indicat i traient-ne un voluminós feix d'holandesos*): No és llarga...
SORE: No. Els entesos van jutjar l'obra poc documentada. Només són sis-centes dues pàgines i cinquanta- tres de referències.
SECRETARI (*despectiu*): Insuficient, és clar.
INSPECTOR: Consta.
SECRETARI: Com diu?
INSPECTOR: Nota favorable: extremada prudència i circumspecció en els judicis.
SECRETARI: De seguida! (*En pren nota mentre SORE i FILFA es llambreguen.*) Em permeto de dir-los que amb cinc notes favorables s'aconsegueix Menció Capital.
FILFA (*insegur*): Capital?
SECRETARI: Com ho senten. Capital!

Desa les pedres i el manuscrit en el moment que GRANELL entra al seu despatx, el travessa i empeny la porta de comunicació.

INSPECTOR: Si el testimoni no s'hi oposa... (*Entra GRANELL.*)
GRANELL (*fa un pas i s'atura*): Ah!... Senyor Inspector... (*Tots se li giren.*)
SECRETARI (*sever*): Identifiquis immediatament!
GRANELL (*entre cohibit i tibet*): Intendent Superior Immediat dels Departaments Subsidiaris de Segona AA i AB, Granell.
SECRETARI: Faci el favor d'il·lustrar-nos sobre l'article quaranta-dos del reglament.

GRANELL (*recitant*): «En períodes d'inspecció es considerarà inviolable qualsevol dependència on tingui lloc l'esmentada inspecció, sigui secreta o semipública. Les inspeccions públiques permeten la presència d'estranyos sempre que no passin dels llindars respectius.»

SECRETARI: Hi ha hagut, doncs, violació de l'article.

GRANELL: Involuntària.

INSPECTOR: Consta, amb disculpa.

SECRETARI (*en veure que l'altre no diu res*): Senyor Granell?...

GRANELL: Bé... era el timbre.

SECRETARI: Quin timbre?

GRANELL: El d'aquí.

SECRETARI: On és?

GRANELL: NO n'hi ha hagut mai.

SECRETARI: En porta un?

GRANELL: No. Trauran el meu.

SORE (*a FILFA*): Què et deia?

INSPECTOR: Consta, sense disculpa.

SECRETARI (*prenent-ne nota*): És afortunat, senyor Granell.

GRANELL: Bé, no sé...

SECRETARI: Els dos «consta» s'anul·len mútuament. Són de signe oposat, comprèn?

GRANELL: Sí. És lògic.

SECRETARI: I ara retiri's.

GRANELL: Amb permís... (*Gira cua i un cop al seu despatx deixa escapar un sospir sorollós, després del qual s'adreça a la seva taula, on prossegueix el treball.*)

SECRETARI (*després d'una pausa*): Ara els treuen tots, els timbres. Distreuen.

SORE: Sí, més aviat fan nosa.

SECRETARI: Ja puc avançar-los que hi ha el projecte de substituir-los per campanetes. Se senten més.

FILFA: I són més musicals.

SECRETARI: Campanetes individuals, numerades.

SORE (*amb naturalitat*): Ja s'entén.

SECRETARI: Prosseguim, ara... (*A l'INSPECTOR, que ha tancat els ulls i sembla haver-se adormit.*) Inspector!...

INSPECTOR: Ah, sí! No consta.

SECRETARI (*una mica violent*): Bé... (*El TESTIMONI dóna dos cops de peu a terra i el SECRETARI el mira amb atenció.*) Dos. (*Als altres:*) Han estat dos, oi?

SORE i FILFA: Sí, dos.

SECRETARI: El primer més breu, eh?
FILFA: Ho semblava...
SECRETARI: En prendré nota.
SORE (*referint-se al TESTIMONI*): Què vol dir?
SECRETARI: Protesta d'alguna cosa. No pot fer res més que protestar.
FILFA: Però de què?
SECRETARI: Ja ho interpretaran els del departament de xifrat. Són especialistes.
SORE: Potser protesta perquè ha pronunciat el seu nom.
SECRETARI: Qui?
SORE: Vostè. Ha dit: el primer, més breu.
FILFA: No; ha picat abans.
SORE: No hauria picat, si no hagués dit res.
SECRETARI: Naturalment.
FILFA: Però vostè no podia dir el primer més breu, si no hi hagués hagut ja un primer cop.
SECRETARI: Què hi tenen a veure, els cops!
FILFA (*atabalat*): Ah, jo em pensava que parlàvem...
SECRETARI: No és assumpte nostre.
INSPECTOR (*desmenjadament*): Consta, desfavorable.
SECRETARI: A l'acte. (*En pren nota.*)
INSPECTOR: Amb menció: imprudència temerària en les manifestacions verbals.
SORE (*a FILFA, empipat, mentre el SECRETARI escriu*): Sempre parles massa.
FILFA: Només volia aclarir-ho.
SORE: Ja ho era, de clar!
SECRETARI (*en acabar d'escriure*): Dues a una! (*Faceciós.*) La Menció Capital se'ls està escapant!... (A l'INSPECTOR:) Per on prosseguim, inspector Cordis?
INSPECTOR (*mirant al seu entorn, indecís*): Bé... La caixa, potser.
SECRETARI: Sempre són buides, les caixes.
INSPECTOR: Per això. S'acaba més de pressa. (*Badalla.*)
SECRETARI (*allarga la mà cap als dos homes*): La clau, senyors.
SORE (*amb una llambregada inquieta a FILFA*): No en té.
SECRETARI: Ah, és oberta! (*S'hi atansa.*)
SORE: No, tancada. El reglament no permet de tenir mai cap porta oberta.
SECRETARI: Les dels despatxos.
FILFA: No especifica.
SECRETARI: Però s'interpreta.
SORE (*ferm*): Nosaltres, no.

SECRETARI (*després d'una pausa*): L'han perdut, doncs?
FILFA: El reglament?
SECRETARI (*impacient*): La clau.
SORE: Mai no n'hi ha hagut.
FILFA: Quan no hi ha una cosa, és que no hi ha estat mai.
SECRETARI: Sí, això sí. Com l'obren?
SORE: No l'obrim.
FILFA: Té una combinació.
SORE (*clavant mirada del seu company, desaprovatiu*): No ho sabem del cert. Ens ho pensem.
INSPECTOR (*com qui no hi toca, mig adormissat*): 2 FS o 2 SF.
SORE (*bada la boca, sorprès*): Com ho sap?
SECRETARI: Totes les caixes tenen la mateixa combinació o la contrària. Provi-ho.
SORE (*girant-se cap a la caixa, la contempla, es grata el cap i a la fi, sense ganes, allarga la mà i comença a manipular la maneta de la porta, sense resultat*): Es deu haver rovellat.
FILFA: Ho provaré jo, si vols.
SECRETARI: Permetin... (*S'atansa a la caixa i l'obre amb tota facilitat.*)
Veu?
SORE: Oh, vostè és un expert!
SECRETARI (*afalagat*): Bé, fins a cert punt... (*Bada la porta, s'inclina per tal d'examinar l'interior i, de sobte, s'incorpora amb un petit sobresalt.*) Hi ha mig entrepà!
INSPECTOR (*que sembla animar-se*): Mig, només?
SECRETARI: Sí, mig. (*Fica la mà a la caixa i el treu.*) Era de pernil.
INSPECTOR (*allargant la mà*): A veure... (*L'agafa, l'examina mentre tots els altres el miren i acaba per clavar-hi queixalada. Mastega sorollosament i, a la fi, satisfet, diu:*) És bo, encara.
SECRETARI: Una mica sec, potser.
INSPECTOR (*convençut*): No, no, es pot menjar. (*Continua mastegant.*)
SECRETARI (*tornant a inclinar-se cap dins la caixa i tot seguit parlant amb naturalitat*): També hi ha un cadàver.
INSPECTOR (*sense immutar-se*): Un cadàver?
SECRETARI: Sí.
INSPECTOR: Recent?
SECRETARI: Apergaminat. (*Als dos homes:*) Es va morir algú?
SORE (*una mica nerviós*): El pare de Bompima.
FILFA: Sí, ja fa temps.
SECRETARI (*tornant a mirar cap dins*): És una dona.
SORE: No, així no ho és.
SECRETARI: Es veu ben clar.

SORE: El del pare de Bompima, vull dir.
SECRETARI: No. *(Pausa.)* Té el crani obert.
INSPECTOR: La devien matar.
SECRETARI *(als dos homes)*: Van ser vostès, oi?
SORE: Bé...
INSPECTOR *(que s'ha acabat el breu tros d'entrepà)*: Ara fumaria...

SORE i FILFA s'apressen a butxaquejar, es treuen uns paquets de tabac, els allarguen a l'inspector.

FILFA: No te l'havies deixat?
SORE: És un altre.
INSPECTOR *(agafant una cigarreta)*: Foc. *(Els altres li ofereixen un llumí encès.)* Pot anar per llarg, això.
SECRETARI: No havíem d'haver-la oberta.
INSPECTOR: No. Hem estat poc previsors. *(S'atansa a la caixa, hi fica el nas.)* Uns trenta anys, casada o vídua a tot estirar, classe modesta i sense fills dignes d'esment.
FILFA *(que obre uns ulls com unes taronges)*: Com ho pot saber?
SECRETARI: Es veu de seguida.
INSPECTOR: Vida ordenada, caràcter agressiu i una certa propensió a la sentimentalitat.
SECRETARI *(satisfet)*: Li llegeix els ossos de les mans, ara!
INSPECTOR: Veig un viatge en vaixell... per l'aigua, naturalment. *(Es redreça, estranyat.)* No és salada!
SECRETARIAT: Les aigües del Lateu, potser.
SORE *(brandant el cap)*: Un pou.
INSPECTOR: Un pou? No hi van naus, pels pous.
SORE: Potser era gran.
INSPECTOR: Raó de més. Un vaixell gran...
SORE: No, el pou. El seu marit hi vivia.

Algú truca a la porta i una veu molt aguda comença a repetir, amb pauses breus:

VEU: Inspector Cordis... Inspector Cordis... Inspector Cordis...
SECRETARI: Inspector, el criden... *(Als altres:)* Amaguin-se immediatament, com estableix el reglament en aquests casos.
SORE i FILFA: Sí, sí, de seguida... *(Tots dos corren atabaladament per l'estança, cercant un indret escaient, i acaben per ajupir-se darrere la taula.)*
VEU: Inspector Cordis... Inspector Cordis... Inspector Cordis...

SECRETARI (*als dos homes*): Se'ls veu, encara. (*Passa darrere la taula i els ajuda a desaparèixer amb uns quants copets als llocs sobresortints.*)
VEU: Inspector Cordis... Inspector Cordis... Inspector Cordis...
SECRETARI: Ara. (*Crida cap a la porta.*) Endavant!

La porta s'obre impetuosament i entra un noi que duu un paper plegat en quatre.

MISSATGER: Missatge personal i intransferible per a l'inspector Cordis.
SECRETARI (*apoderant-se'n*): Identificació?

El MISSATGER es treu una gruixuda cartera de la butxaca i exhibeix tot de targetes.

MISSATGER (*a mesura que les mostra*): Ciutadania, sexe, edat, estat civil, condició familiar, instrucció, funcions...
SECRETARI (*interrompent amb un gest magnànim*): En ordre.

El MISSATGER tanca la cartera, saluda amb una inclinació de cap i s'encamina a la porta.

SECRETARI (*aturant-lo amb un crit*): Residència?
MISSATGER (*tombant-se, i tornant a treure's la cartera*): També...
(*Mostra la targeta.*)
SECRETARI: En ordre! (*Pausa. Quan el MISSATGER ha sortit diu:*) De vegades, si els agafes de sorpresa... (*Allarga el paper a l'INSPECTOR i crida a darrere la taula:*) Vostès!...

SORE i FILFA, plens de pols, s'incorporen i surten de darrere la taula mentre l'INSPECTOR desplega el paper i va fent tot de sorolls aprovatius, fins que s'adreça al SECRETARI.

INSPECTOR: Prengui nota... (*El SECRETARI engrapa el llapis.*) Triple menció favorable per a aquests senyors... (*El SECRETARI i els mateixos interessats se'l miren bocabadats.*) Primer: interès sostingut en el millorament i extensió dels serveis; segon: hàbil redacció i argumentació convincent; tercer: capacitat de secret i modèstia incorruptible.

SECRETARI: Inspector Cordis, li faré observar que estem cinc a un.
INSPECTOR: Sí. (*Gairebé solemne.*) El departament de grafologia ha establert més enllà de tot dubte raonable que Sore i Filfa, oficials subsidiaris de darrera firma, són els autors del projecte que ens ha permès d'acabar amb l'escàndol d'una població exterior

d'expressió intel·ligible, d'essència proletària, aliena a les preocupacions i treballs dels diferents departaments...

SECRETARI (*recobrant-se de la sorpresa*): Ells!

SORE i FILFA (*amb tot de somriures entre avergonyits i desconcertats*): Sí, nosaltres...

INSPECTOR: En aquest moment, ja s'han guanyat la Doble Creu Secreta.

SORE (*recelós*): Bé, això...

INSPECTOR: Que els serà imposada naturalment en secret en una data provisionalment desconeguda.

SECRETARI: Molt encertat! (*Pausa.*)

INSPECTOR (*desmaiadament*): I ara, tornem a l'obligació. La caixa... (*Es desa el paper a la butxaca i torna a atansar-se a l'objecte.*) On érem? Al pou, oi?

FILFA: El seu marit, hi era.

INSPECTOR: Quin marit?

SORE: El de la dona. Es veu que hi vivia.

SECRETARI: Voluntàriament?

INSPECTOR (*sever*): La pregunta és ociosa. Tots els actes són voluntaris.

SECRETARI: Sí. La força del costum, sap?

FILFA: Ella volia un permís d'extracció.

SECRETARI: Imprès 2-B-4, parèntesi, 5.

INSPECTOR: El va treure?

SORE: No. Sembla que ja s'havia mort.

INSPECTOR: Vol dir que la van matar.

SORE: No, el marit. S'ho pensava.

INSPECTOR: Qui, el marit?

FILFA: No, ella.

INSPECTOR (*al SECRETARI*): Menció desfavorable: subtilitats extraoficials.

SECRETARI: Sí, senyor. (*En pren nota.*) Cinc a dues. Se'ls torna a escapar la Menció Capital.

FILFA (*esperançat*): I la medalla també?

SECRETARI: No. És en ferm. Sempre ho són.

FILFA (*amb un gest contrariat*): En aquest cas...

INSPECTOR: Portava el certificat de defunció?

SORE: No encara.

FILFA: No se'n va parlar, d'això.

SORE (*amb un gest*): Volia regirar les carpetes.

INSPECTOR (*escandalitzat*): Ella?

SORE: Sí, ella. Oi que sembla mentida?

FILFA: Però va caure.

INSPECTOR: D'on?

FILFA: De l'escala.

SORE (*ràpid*): De la taula. D'escala no n'hi ha.
INSPECTOR: Es va enfilegar a la taula?
SORE: Era molt impulsiva.
INSPECTOR: Ja es veu.
FILFA (*amb naturalitat*): I la vam enterrar.
INSPECTOR: Van aconseguir el permís d'inhumació?
SECRETARI: Imprès 41, ratlla, 3 B.
FILFA: No...
INSPECTOR (*fa petar els llavis*): Malament, malament...
SORE: No hi havia temps. Tarden vint-i-cinc anys, ara.
INSPECTOR: Tant?
FILFA: Bompima, el subaltern, no el va poder aconseguir abans.
SECRETARI (*a l'INSPECTOR que el consulta amb l'esguard*): Sí, darrerament s'han anat endarrerint.
INSPECTOR: I això que gairebé no es mor ningú...
TESTIMONI (*inesperadament*): No ho saben, vostès! Tothom els enterra d'amagat!
SECRETARI: Testimoni! Com es permet...
INSPECTOR (*amoïnadíssim*): Déu meu, ara haurem de tornar a començar! Que no puguin callar!...
TESTIMONI: És que fan perdre la paciència! No saben res, vostès!
INSPECTOR (*gemegant*): Haurem de tornar a començar! Des del començament.
SECRETARI (*amb expressió astuta*): No caldrà, inspector Cordis. Ho tinc tot previst. Des de fa temps, per desgràcia, els testimonis ja no són el que eren...
INSPECTOR: Previst? Com?
SECRETARI: Deixo el nom en blanc. Tot és qüestió d'aconseguir-ne immediatament un altre per prosseguir.
INSPECTOR: I on el trobem, en aquestes hores?
SECRETARI: Molt a prop. Granell.
INSPECTOR: Granell? (*Assenyala cap a l'altre despatx.*)
SECRETARI: Sí.
INSPECTOR: Però si és un oficial!
SECRETARI: No cal que consti.
TESTIMONI: Ja en faran de trapes, ja!
SECRETARI: A callar, vós. (*A l'INSPECTOR:*) Hi posarem vagabund, sense adreça habitual. No podrà comprovar-se res.
INSPECTOR: Sí que pot ser una solució...
SECRETARI: El crido. (*Se'n va cap a la porta de comunicació i l'obre sense picar.*) Senyor Granell...

GRANELL (*alçant el cap*): No tinc dit?... (*En veure de qui es tracta.*) Ah!
(*Es posa dret.*)

SECRETARI: Vingui un moment... Necessitem els seus serveis...
(*Retrocedeix i Granell s'apressa a abandonar la taula i a passar a l'altre despatx.*) L'inspector Cordis vol parlar amb vostè...'

GRANELL (*una mica despistat*): Molt amable...

INSPECTOR: Ens cal un testimoni.

SECRETARI (*assenyalant*): Aquest ha xerrat!

GRANELL: Què?... És inaudit!

SECRETARI: No, no, per dissort és força freqüent.

TESTIMONI: Més i tot, hauríem de xerrar. Et treuen de la feina per fer-te còmplice...

GRANELL (*escruixit*): No m'ho crec!

TESTIMONI: S'ho pot ben creure, doncs! Tothom ho sap.

GRANELL: No, si vull dir... (*A l'INSPECTOR:*) Inspector Cordis, és un moment amarg, me'n faig càrrec.

SECRETARI: Sortosament, hi ha una solució. L'inspector Cordis havia pensat que vostè el podia substituir.

GRANELL (*després d'una pausa*): No, jo... No tinc categoria i...

SECRETARI (*precisant*): Substituir el testimoni, s'entén.

GRANELL (*sorprès i xocat*): Ah!... No, no crec... No és possible.

SECRETARI: Per què?

GRANELL: Sóc un oficial, senyors!

SECRETARI: Tot ha estat previst. En aquests casos tenim el costum de posar vagabund i adreça desconeguda

GRANELL (*gairebé ofès*): Però la meva dignitat...'

SECRETARI: Estic segur que l'inspector Cordis ha tingut present aquest aspecte de la qüestió.

INSPECTOR. Sí, sí, certament... Se li podria concedir una Creu Secreta.

GRANELL: No... Ja en tinc dues. I ningú no ho sap.

SECRETARI: Potser una compensació de temps generosa...

GRANELL (*decidit*): No ho puc fer per menys del lloc de Superior Immediat Superior.

INSPECTOR: És molt ambiciós, Granell!

GRANELL: Superior Immediat Superior. És la meva darrera paraula.

SECRETARI (*indecís*): Potser caldria consentir-hi...

TESTIMONI (*sarcàstic*): La dignitat és la dignitat!

SECRETARI: Silenci! L'inspector pensa.

INSPECTOR (*que es decideix*): Té la paella pel mànec, és clar... Prengui nota, secretari: menció rellevant de Quatre Estrelles Dobles.

GRANELL (*suspicaç*): I això què és?

INSPECTOR (*mentre el SECRETARI pren nota*): Equival a l'automàtica promoció a Superior Immediat Superior.

GRANELL: Ah, bé! (*Es frega les mans, satisfet.*) És la solució més intel·ligent.

TESTIMONI: Aprofitats!

SECRETARI Cal prendre mesures amb el testimoni.

INSPECTOR: Sí, les habituals.

SECRETARI: Excel·lent. (*Es treu un mocador i una corda primeta i resistent de la butxaca i els allarga a SORE i FILFA, que han presenciat tota aquesta escena en silenci, ullant-se ara i adés furtivament.*) Emmordassin-lo i lliguin-lo ben lligat. (*El TESTIMONI es tomba per escapolir-se.*) Ràpid!

SORE i FILFA se li precipiten damunt i tots dos cauen darrere la taula del despatx del fons mentre els altres continuen parlant.

GRANELL: És dur, el lloc d'inspector.

INSPECTOR: Sí, reclama energies joves i un cervell clar. Per això ens jubilen obligatòriament cap als vuitanta-cinc anys... (*Al SECRETARI:*) No hi havia cap més entrepà, a la caixa?

SECRETARI: No; només aquella meitat i el cadàver.

GRANELL: Un cadàver?

SECRETARI: Femení. No té gaire importància.

GRANELL (*tranquil·litzat*): En aquest cas no pertany al departament.

SECRETARI: En absolut. (*Despectiu.*) Gent de fora.

GRANELL: M'alegro de sentir-li-ho dir.

SORE (*que amb FILFA ha acabat de subjectar i emmordassar el TESTIMONI, invisible darrere la taula*): Em penso que ja està segur, ara.

FILFA: L'hem lligat ben fort.

SECRETARI (*fent un gest per indicar-los que se li atansin*): Un moment... (*Els altres dos obeeixen la indicació i tots tres parlen a part.*) Suposo que no cal que els digui que després n'han de disposar...

SORE: Disposar?

SECRETARI Sí. Radicalment.

FILFA: Un altre cadàver...

SECRETARI: La caixa, per sort, és gran. Ha estat previst.

SORE: Bé, però les inspeccions...

SECRETARI: Mentre els cadàvers no pertanyin al servei, no hi ha perill.

FILFA: Així, aquest... (*Assenyala cap a la caixa.*)

SECRETARI: Ja ho veuran. Només interessa d'aclarir la seva identitat. Qüestió de pura fórmula.

SORE: És la senyora Greda.

SECRETARI: Inspector...

INSPECTOR: Sí.

SECRETARI (a GRANELL): Ara silenci, testimoni. (Als dos homes:) Diguin-li-ho.

SORE (en general): És la senyora Greda.

INSPECTOR: Qui?

FILFA (amb una indicació cap a la caixa): Ella... això...

INSPECTOR (fent memòria): Greda... Greda... (Al SECRETARI:) Se n'ha parlat, oi?

SECRETARI: Va desaparèixer fa molt de temps.

INSPECTOR: I no l'han trobada?

SECRETARI: Mai.

SORE: No hem dit mai res a ningú.

INSPECTOR: Cap insinuació?

SORE: No. Ens en vam estar com d'escaldar-nos.

INSPECTOR: Ni als superiors?

FILFA: Era Granut, aleshores. (GRANELL *pica de peus.*)

SECRETARI: El testimoni protesta.

SORE: No pot sentir pronunciar el seu nom.

SECRETARI: No se'n diu pas, ell.

SORE: L'altre, vull dir.

INSPECTOR: La cosa li fa honor. Ja es veu que és un home íntegre.

SECRETARI: Recomano que tampoc entre nosaltres no sigui pronunciat.

INSPECTOR: Moció aprovada!

SECRETARI: Si calgués, que em penso que no caldrà, ens hi podríem referir com a Aquell.

INSPECTOR: Sí; evitarem malentesos enutjosos.

SORE: Mai no li vam dir res.

INSPECTOR: Va fer alguna pregunta?

SORE: No, mai.

FILFA (astut): Tampoc no l'hauríem contestada.

INSPECTOR: Tot i tractar-se d'un superior?

FILFA: Era una persona indigna.

INSPECTOR (entusiasmada): Consta! Amb mencions. (El SECRETARI es disposa a prendre nota.) Primera: eliminació d'agents exteriors per mitjà de procediments silenciosos i eficaços, concretament caiguda accidental, tècnicament qualificada de contracrim.

Segona: premonició doblement meritòria per referir-se a persones d'un grau superior. (Pausa.) Ho ha apuntat?

SECRETARI: Sí. Set a dues. (Als dos homes que el miren sense saber si alegrar-se'n o lamentar-ho:) Menció Capital assegurada. Ara es pot procedir al tancament de caixes. L'honor és per a vostès, naturalment.

SORE i FILFA es precipiten cap a la caixa, la tanquen tots dos alhora.

SECRETARI: No massa fort. L'hauran de tornar a obrir de seguida.

SORE (*abatut*): Ah, sí...

INSPECTOR: Per acabar...

SECRETARI (*tallant-lo*): Falten les prestatgeries, inspector Cordis.

INSPECTOR: És innecessari en un departament on es treballa ordenadament i a consciència...

SECRETARI: Ben cert.

INSPECTOR: Repeteixo, doncs. (*El SECRETARI es disposa a apuntar.*)

Per acabar: recompensa per serveis extra-departamentals voluntàriament prestats, com preveu el reglament en el seu article seixanta-cinc bis...

FILFA (*recitant*): «Els serveis extradepartamentals no són objecte d'investigació en atenció a llur naturalesa, i seran recompensats segons llurs mèrits.»

INSPECTOR: Molt bé. Secretari... ordeno que a partir de demà els oficials subsidiaris Sore i Filfa siguin destinats al departament de Béns Graduables i Inicatives. Firma... (*En un altre to.*) Firmaré després.

SECRETARI (*alçant els ulls del paper*): Enhorabona. Ja cal que donin les gràcies al senyor Inspector.

SORE (*sense entusiasme*): Sí, és clar... Més no es podia fer.

FILFA: Jo... L'inspector Cordis sempre ha estat una persona justa.

SORE (*fúnebre*): Visca Cordis!

FILFA (*amb la veu escanyada*): Visca!

SECRETARI (*mentre l'INSPECTOR fa els gestos propis d'un conferenciant modest massa aplaudit pels seus oients*): Senyors, senyors... una mica de discreció!

SORE: És l'alegria...

FILFA: Hom s'expressa...

SECRETARI: Inspecció acabada. Estampilla final!

INSPECTOR (*mentre SORE s'apressa a recollir una estampilla i l'aplica al paper que treu el secretari*): Ens n'hem sortit!

Ell i GRANELL inicien la marxa cap a la porta.

SECRETARI: Tot en ordre! (*Desa el seu paper i també s'allunya, però tot seguit es tomba.*) I ja ho saben, eh?... (*Fa el gest de qui colpeja alguna cosa.*) Amb l'eficàcia i la rapidesa acostumada.

El secretari se'n va i els dos homes, palplantats l'un davant de l'altre, es miren en silenci, greus.

FILFA (*al cap d'una estona*): No n'hem encertat ni una.
SORE: No. Sempre ens toca de rebre.
FILFA: Què és, aquest departament de Béns Graduables i Iniciatives?
SORE: Es deu relacionar amb la gent que encara queden fora, més o menys amagats.
FILFA: Ja no n'hi ha gaires.
SORE: Però són difícils. Tindrem feina.
FILFA (*pensarós*): Confio que les caixes siguin grans...
SORE: Per força ho han de ser.
FILFA: Sí... (*Agafa el petjapapers de damunt la taula i, lentament, s'atansa on jeu el testimoni. Aleshores s'atura.*) Però escolta...
I d'on traurem els testimonis, si els eliminem?
SORE: Em penso que d'això es tracta, que no en quedi cap. (*Pausa.*)
Ho entens?
FILFA: Sí. No ens els podem permetre.

I decidit, alça el braç per tal de colpir l'home ajaçat. Teló.

1963